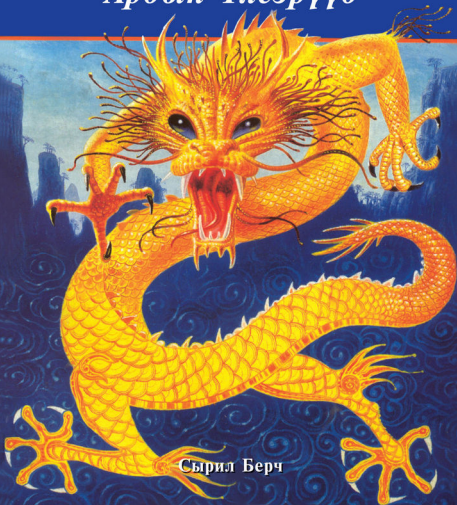

ОКСФОРД

Хятад

Ардын Үлгэрүүд

Сырил Берч

Хятад Ардын Үлгэрүүд

Съринд Берч

ХЯТАД АРДЫН ҮЛГЭРҮҮД

Сургуулийн бага, дунд насныханд зориулав.

Орчуулагч Х.Хулан
Э.Ганболд
Б.Зандан
Н.Оюунбаяр
Хянагч Ж.Гэрэлмаа
Дизайнер Н.Хөдөлмөр

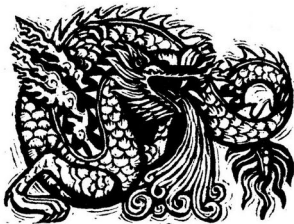

Хэвлэл нийтлэлийг Интерпресс ХХК

2007 он

Хятад

Ардын Үлгэрүүд

Улаанбаатар хот
2007 он

Гарчиг

Тэнгэр газар, дэлхий ба хүн	5
Агуу их мэргэн харваач	9
Үерийг номхтогчид	17
Өөрөө чанагдсан хоол	28
Хэрхэн гэрлэдэг вэ	33
Үнэ цэнэтэй гурван боодол	37
Загасны нухаш болох шахсан нь	42
Сүнснүүдийн жихүүдэс	47
Замын ид шидтэнүүд	61
Илжигний дэн буудал	68
Аюулт байшин	73
Борооны эзэд	77
Өндгөн төрөлт	84
Ариун явдалт нагац эгч	91
Бичвэр	101
Мөнхжин	110
Гурван анд	117
Шулмыг дарсан нь	122

Тэнгэр газар, дэлхий ба хүн

Газар, уул ус, гол горхи далай тэнгисийн хамт тэнгэр, нар сар, оддынхоо хамтаар эхлээд нэг л эмх замбараагүй бөөн юм байлаа. Юу ч хэлбэр дүрсээ олоогүй бүгд дээр дооргүй, эргэн тойрон эрчилсэн, самуурсан будилаан дунд байлаа. П Ан Куг тэрхүү эмх замбараагүй байдлын дундаас гарч иртэл тоологдошгүй олон жилийн турш энэ нь хэлбэржээгүй, гэрэл гэгээгүй ертөнцийн оршин тогтнох ганц зам нь байсан юм.

П Ан Кумашуданбиежин, тэрхүү замбараагүй байдлын бүрэлдэхүүн хэсгүүдээр хооллосоор урган гарч ирлээ. Түүний нүд нь аниатай байсан ба тэрээр 18 жилийн турш унтсан юм. Эцэст нь түүний нойрноосоо сэрэх мөч боллоо. Түүнийг нүдээ нээхэд самуурсан, будилсан зүйлс болон харанхуйгаас өөр юу ч харагдсангүй. Уурласандаа тэрээр аварга том гараа өргөж, сохроор харанхуйн нүүрэн дундуур нь цохилоо. Мөн ганцхан хүчтэй үлээлтээр самуурсан будилсан зүйлийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг энд тэндгүй тарааж орхилоо.

Хуйларсан хөдөлгөөн намжиж, түүний оронд шинэ төрлийн хөдөлгөөн бий боллоо. Баригдсан, хүлэгдсэн юм байхаа больж, жингийнхээ хувьд хөнгөн, шинж чанарынхаа хувьд цэвэр бүх юмс дээш цойлон урган гарлаа. Харин хүнд бөгөөд бохир бүх юмс доош живлээ. Хүчирхэг үлээлтээрээ П Ан Ку тэнгэрийг газраас чөлөөллөө.

Одоо П Ан Ку газар дээр хөл дээрээ зогсож, тэнгэр түүний толгой дээр амар амгалан байв. Түүнийг тэр хоёр зүйлийн хооронд зогссоноос хойш тэд дахин нийлж байхаа больж, мөн түүнийг зогссоноос хойш цойлон ургах, живэн доошлох үйл ажиллагаа үргэлжилсэн билээ.

Газар дэлхий арван тохойгоор зузаарч, тэнгэр арван тохойгоор өндөрт өргөгдлөө. Тэдний хоорондын тулгуур газраас өдөрт мөн арван тохойгоор өсч байдаг П Ан Кугийн биеийн хэмжээгээр холдсоор байлаа. П Ан Кугийн бие аварга том болтол, газар дэлхийг асар зузаан болж бүрдтэл, тэнгэрийг асар өндөрт өргөгдтөл тэр арван наймаас илүү жилийн турш өссөөр байлаа. Мянга мянган бээрийн өндөртэй тэрээр газрыг тэнгэрээс тусгаарлах багана болсноор тэр хоёр зүйл нэгэн эх захгүй бөөгнөрсөн зүйл байхаа больж, хэзээ ч дахин нийлэхээргүй болсон юм. Олон зууны турш газар дэлхий болон тэнгэр өөр өөрсдийнхөө байранд найдвартай тогтож, хэзээ ч дахин нийлэхгүй боллоо гэж бодтолоо П Ан Ку зуу зуун жилийн тушид зогссон билээ.

Тэр үүрэг даалгавраа амжилттай биелүүлснийхээ дараа газар дээр амрахаар хэвтэж, амар амгалангийнхаа үхэлд очлоо. Өөрийнхөө амьдралын туршид орчлон ертөнцийг хэлбэр дүрсэнд нь оруулсан тэрээр одоо газар дэлхийг баян, үзэсгэлэнтэй болгохын тулд үхэж, биеэ өгсөн билээ. Салхи, үүлсийг бий болгохын тулд өөрийнхөө биеэ амьсгалаа, аянгын нүргээн бий болгохын тулд дуу хоолойгоо, нар сар байлгахын тулд хоёр нүдээ, одод гаргахын тулд толгойныхоо үсийг болон сахлаа, бороо шүүдэртэй байлгахын тулд хөмсөгнийхөө хөлсийг өгсөн байна. Газар дэлхий, уулс толгодод зориулж биеэ, хоёр туйлд болон баруун зүүн хязгаарт зориулж гар хөлөө өгсөн байна. Түүний цус нь газрын гол горхи болон урсаж, судаснууд нь газрыг бүрхсэн зам болон явжээ. Харин түүний биеийн зөөлөн эд нь талбайн хөрс болж, түүний биеийн үс нь цэцэг мод болон ургажээ. Харин түүний яс, шүд зэрэг нь дэлхийн гадаргыг үнэт металлаар баяжуулсан юм. Иймээс П Ан Ку эмх замбараагүй байдлаас тэнгэрийг түүний бүхий л сүр жавхлантай нь, газрыг түүний бүхий л агуу зүйлстэй нь бий болгосон юм.

Гэвч одоо газар дэлхий өөрийнхөө гоо үзэмжийг харуулж, адгуус амьтад нь ой тайгадаа давхилдаж, загас нь гол усандаа сэлж байвч ямар нэгэн юм дутуу мэт санагдаж байлаа. Түүнийг дундуур биш байлгахад, мөн гадарга дээгүүр нь хэрэн хэсүүчлэх тэнгэрээс бууж ирсэн бурхдад зориулж, тэднийг уйтгар гуниг багатай байлгахын тулд ямар нэг юм дутагдсан мэт санагдаж байлаа. Нэг өдөр луун биетэй боловч хүн толгойтой охин тэнгэр Ну-куа газар дэлхийн ганцаардлаас залхан гарч ирлээ. Удаан бодсоны эцэст тонгойж газраас хэсэг бөөн шавар авлаа. Өөрийнхөө луун савраараа очүүхэн жижиг шавран амьтны дүрсийг хийлээ. Толгойг нь өөрийнхтэйгөө адил хэлбэр дүрстэй хийж, харин

биед нь хоёр хөл, хоёр гар гаргав. Тэгээд тэр жижигхэн зүйлээ газарт буцааж тавилаа. Ингээд анхны хүн амьдралд ирж охин тэнгэрийн нүд, чихийг баясгахын тулд бүжиглэж, луу гаргалаа. Тэрээр дур булаам ийм хүнийг олныг хийж, тэд түүнийг тойрон бүжиглэснээр тэрээр ганцаардал уйтгарлалыг дахин мэдрээгүй билээ.

Дараа нь өөрийнхөө даалгавраас бага зэрэг амсхийж, өөрийнхөө бүтээсэн газар дэлхийгээр хамтдаа одож буй охид хөвгүүдээ хармагцаа шинэ бодолд автлаа. Түүний бий болгож өсгөсөн эдгээр хүмүүс хөгшрөөд үхэхийн цагт дэлхий дээр юу болох бол? Тэд газар дэлхийн араатан амьтдад тогтоосон журамд сайтар нийцсэн сайн хүмүүс байсан. Гэхдээ тэд мөнхөд амьдрахгүй. Газар дэлхийг хүнээр дүүргэх нь охин тэнгэрийн хувьд хязгааргүй үргэлжлэх даалгавар гэсэн үг юм. Иймээс энэхүү асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд Ну-куа нь эмэгтэй, эрэгтэй хүнийг хамтад нь авч ирж, тэдэнд гэр бүл болох арга замыг зааж өгсөн байна. Одоо тэд өөрсдийнхөө хөвгүүд, охидыг бүтээж чаддаг боллоо. Ингээд цаг хугацааны туршид газар дэлхий дээр хүмүүс үүнийг үргэлжлүүлж чадах болсон билээ.

Ну-куагаас өгсөн энэхүү гэрлэлтийн бэлгийн дараагаар түүний нөхөр болох агуу их бурхан Фү-хсигээс нь нөхрүүдэд адис хүртээсэн билээ. Тэрээр мөн л хүн толгойтой байсан боловч бие нь луу хэлбэртэй байлаа. Тэр эрэгтэй хүмүүст олс нэхэж, загасны тор хийхийг зааж өгөв. Мөн эрчүүдийн эхлэн тоглосон хөгжим пийпааг (хөгжмийн зэмсэг) хийжээ. Түүний өгсөн гал ч бас үнэлж баршгүй бэлэг байсан юм. Дуу цахилгаантай борооны эзэн явж өнгөрөхдөө гаргасан ой модны түймрийг хараад хүмүүс айдаг байлаа. Гэхдээ энэхүү эзний хүү Фү-хси модыг хооронд нь үрж өөрсдийнхөө хэрэгцээнд ашиглаж, дулаацах болон хоол хүнсээ хийх зориулалтаар гал гаргахыг эрчүүдэд зааж өгчээ.

Ну-куагийн бүтээсэн хүн аль хэдийнээ өөрсдийнхөө бодлыг бусдад хэлж чаддаг болжээ. Гэтэл Фү-хси дараа гарч ирэх хүмүүст зориулж аливаа зүйлийг тэмдэглэхийн тулд найман үнэт тэмдэгтийг зурж өгчээ. Тэрээр тэнгэрийг төлөөлж гурван шулуун зураас ≡ зуржээ. Тасархай гурван зураасаар ≡≡ газар дэлхийг төлөөлүүлжээ. Дундах зураас нь тасархайгүй тэмдэгт нь ≡≡ усыг төлөөлсөн бол дундах зураас нь тасархайтай нь ≡≡ галыг төлөөлжээ. Дээрээ тасархайгүй зураастай нь ≡≡ уул нуруудыг тэмдэглэж, харин доороо тасархайгүй зураастай нь ≡≡ шуургыг тэмдэглэсэн байна. Доороо тасархайтай ≡≡ зураас нь салхийг үзүүлсэн бол дээрээ тасархайтай ≡≡ зураас нь намагтай газрыг

үзүүлжээ. Энэхүү найман хүчтэй тэмдэгтүүдээр хүмүүс түүний эргэн тойронд байгаа ертөнцийн талаар ажигласан бүх зүйлсээ тэмдэглэж эхэлсэн байна.

Олон жилийн турш эрчүүд амар тайван амьдарцгаасан ажээ. Гэтэл гэнэт тэнгэрээс газар дэлхий үрүү бүхий л хүнд төгсгөл авчрах аюул заналхийлсэн зөрчилдөөн дэгдлээ. Энэ нь усны сүнс болох Кунг-кунг болон галын сүнс болох Чу-жунг нарын дунд үүссэн тулаан байсан юм. Гол нуурын аварга том давалгааг ташуурдаж, өөрийнхөө ширүүн бөөгнөрлийг өстөн дайсан болох галын эсрэг чиглүүлэхийн тулд хуйлран, дур зоргоороо аашлах Кунг-кунг газар дэлхий үрүү бууж ирлээ. Чу-жунг галын дөл, халуун амьсгаагаараа эсэргүүцэн тулалдаж, усны тарьсан үймээнийг замд нь зогсоолоо. Кунг-кунгийн арми бутран тарж, удирдагч нь болох Кунг-кунг өөрөө эргэн зугтаалаа. Гэвч түүний дэгдэлт ихээхэн аюул ослыг авчирсан юм. Ухаан жолоогүй баруун зүгт зугтаж байсан Кунг-кунг баруун өнцөгт дэлхийг тулж байсан тулгуур Пучоу-шан уулыг толгойгоороо мөргөлөө.

Кунг-кунг зугтаж чадсан хэдий ч дэлхийг аюултай байдалд орхисон билээ. Тэнгэрт аварга том нүх гарсан бөгөөд газар дэлхий баруун зүгт дээш хэвийв. Энэ бүс нутагт хагарал, ан цав гарсан байна. Одоо ч үүнийг харж болно. Бүх гол мөрөн, нууруудын ус хальж доош хазайсан зүүн урд зүг үрүү урсан, тэнд өргөн уудам далайг үүсгэсэн байна. Тэр үеэр ганхаж байсан уулын ойн гал дүрэлзэн цаашилж, янз бүрийн зэрлэг амьтад, сул дорой, айдаст автсан хүний ертөнц дундуур дээрэм тонуул хийхээр үүр ичээгээ орхин оджээ.

Охин тэнгэр Ну-куад дэлхий ертөнцийг буцаан эмх цэгцэнд оруулж, гал болон үер усыг номхтгож, мөн хэрэн тэнэж буй араатан амьтдыг гаршуулж сургах үдлээ. Тэрээр гайхамшигтай сайхан өнгөтэй голын ёроолын чулууг сонголоо. Тэдгээрийг хэвэнд орох болтол нь халааж, дараа нь тэнгэрт гарсан нүхийг нөхлөө. Эцэст нь тэрээр аварга том яст мэлхийг алж газар дэлхий дээр тэнгэрийг унахааргүйгээр бат бөх тулгуур хийхийн тулд хүчит хөлийг нь тасдан авлаа.

Ингээд дэлхий дээр энх тайван дахин сэргэсэн юм. Гэхдээ уул нурууд баруун зүгт сүндэрлэсээр байгаа бөгөөд хэвийсэн тэнгэрт нар, сар, одод одоо ч гэсэн гарсаар байдаг ба харин зүүн зүгт газар дэлхийн ус эцэж цуцашгүй далайд цутгасаар байгаа билээ.

Агуу их мэргэн харваач

Бүх харваачдын дундаас агуу их харваач нь Ии байлаа. Түүний хөнөөлт сум нь сүрлээр хийгээгүй ба байнууд нь мах цуснаас бүрдсэн зүгээр нэг хүн амьтан ч байсангүй. Иигийн тулалдаж, эзэлж байсан дайснууд нь гэгээн эзэн хаан Яаогийн үед байгалийн эмх цэгцийн эсрэг боссон хүчтэй сүнснүүд байлаа. Яаог захирч байх үед эрчүүд тайван амгалан амьдарч байлаа. Харин хорон санаат сүнснүүд байгалийн хүчийг өөртөө авч, амьдарч байсан бүхнийг устгахаар заналхийлж байв.

Энэ бүхэн нь өөрөө өөртэйгөө тоглохоос уйдсан арван хүүхэд хамтарч тоглохоор шийдсэн тэр үед хор гэмгүйгээр эхэлсэн билээ. Агуу их удирдагчийн эдгээр хүүхдүүд нь түүний эхнэр Хси-хогоос төрсөн хүүхдүүд байсан юм. Эдгээр хөвгүүд нь асар том од, нар байсан ба тэд бүгдээрээ зүүн далай дээгүүр хамтдаа амьдардаг байжээ. Тэнд Фү-санг гэдэг аварга том мод усны галаргаас мянга мянган тохой өндөрт ургаж байлаа. Түүний их биесийг нь гараа алдалсан мянган хүн бүслүүрдэж чаддаггүй байсан юм. Тэнд түүний мөчрүүд дээр нь арван нар амарч байдаг байв. Үүр цайх болгонд ээлж нь ирэхэд хуваарийн дагуу тэдгээрийн нэг нь мандаж, тэнгэрээр аялах замдаа газар дэлхийд гэрэл дулааныг авч ирж байлаа. Тэд хуваариа дуулгавартайяа мөрддөг байсан учир хүмүүс нэгээс илүү нарыг тэр цагт хэзээ ч хараагүй ба үнэн хэрэг дээрээ тэд арвуулаа яг адилхан байсан учир нэгээс илүү нар байдаг гэдгийг мэддэггүй байжээ.

Яагаад эдгээр арван нар-хүүхдүүдийн толгойд нэг өглөө тэнгэрт бүгдээрээ мандах бодол гэнэт орж ирснийг хэн ч мэдээгүй билээ. Гэхдээ агуу их удирдагч энэ зүйл болохыг зөгнөн мэдэж байжээ. Тэр хүүхдүүдээ газар дэлхийд нэг л нар байх ёстой гэсэн адис хүртээсэн

боловч, арвуулаа тэнгэрт хамтдаа байх юм бол сүйрэл авч ирэх нь дамжиггүй гэдгийг мэдэж байсан юм. Эзэн хаан Яао талархлын тухай заншсан мөргөлөө үйлдэж байхдаа нүд сохлом гэрэл, тэвчишгүй халуун, ундаассан мал сүрэг, шатам үр тарианы талаар ярьж эхлэх үед түүний айдас батлагдсан юм. Бүхий л хүчийг агуулсан эзэн хаан Яао хэдийвээр газар дэлхий дээр байсан ч тэнгэр огторгуйд учрах энэхүү шинэ аюул осолтой нүүр тулах үед өөрөө ч гэсэн сул дорой, тамиргүй нэгэн болсон юм. Түүнд тусламж илгээж, дэлхийг аюул заналхийлж буй хувь төөргөөс аврах зарим нэг баатруудыг доош буулгах ёстой байв. Тэр даруй агуу их удирдагч гарамгай дайчдынхаа талаар бодлоо.

Тэнгэрээс заяасан Ии мэргэн харваач дэлхийд хэрэгтэй байгаа авьяас чадвар, зориг тэвчээр, өгөөмөр сэтгэлтэй байжээ. Иймээс Ии бүтэн сартай шөнө газар дэлхий үрүү бууж, Яаогийн хүмүүсээ захирдаг байсан тэрхүү энгийн сууцны үүдэн дээр ирж, өөрийнхөө байгааг зарласан юм.

Яао зочноо угтан авч, гартаа барьж явсан агуу их улаан нумыг нь магтан үнэллээ. Тэрээр түүнийг гудамжинд дагуулан гарч, нийслэл хотын дээгүүр алсад сүндэрлэж байгаа уулын оройг зааж өглөө. Түүний орой дээр сондгой нэгэн нарс ургаж байлаа. “Авч явж байгаа хүчтэй нумаараа юу хийж чаддагаа бидэнд үзүүл” гэж эзэн хаан тушаалаа.

Агуу их мэргэн хажуудаа байх саадагнаас нэгэн урт, шулуун, хатуу бөгөөд хүрэл үзүүртэй сумыг удаан гэгч нь сонгон авлаа. Түүнийгээ баруун гараараа жигд арагш нь татаж байгаад хөвчиндөө таарууллаа. Хөлдөө зайтай, биеэ цэх авч алсын оргил тийш харж зогслоо. Нарс сарны гэрэлд мөнгөн туяа цашруулж байв. Ии байгаа ониллоо. Түүнийг нумныхаа хөвчийг татахад аварга том ятта татаж байгаа мэт дуу гарч уулын орой дээрх нарс хурдтай сумны цохилт очихоос өмнө хоёр хэсэг болон цуурлаа.

Эзэн хаан ингэн, “Одоо амар” гэж тушаагаад, “Маргааш чамд хийх юм их байх болно” гэж хэллээ.

Ии анхилуун үнэрт өвсөн орон дээр шөнийг өнгөрөөв. Эзэн хаан өөрөө түүнийг сэрээхээр ирэхэд гэгээ ороогүй байлаа. Ии Яаог унтаагүй гэдгийг мэдэж байв. Тэрээр хүмүүсдээ аврал эрэн залбирал үйлдэж тэр шөнийг өнгөрөөсөн байх ёстой. Түүний өгөөмөр царайд ядарсан шинж тэмдэг байсангүй. “Одоо хүрээд ир дээ” гэж эзэн хаан тайвнаар хэлээд, “Би чамайг үүр цайхыг өөрийн биеэр хараасай гэж хүсч байна” гээд дагуулан явав.

Бараа бологсодгүйгээр тэр хоёр унтаж буй нийслэл хотын гудамжаар алхлаа. Үүдний харуул эзэн хаанаа танин газарт согдон мөргөхөд, Яао түүнийг хөл дээр нь босгоод үүдний цамхгийн орой дээр гарах тэдний замыг дэнлүүгээрээ гэрэлтүүлэхийг тушаалаа. Зүүн зүгт тэнгэрийн хаяаны анхны мөнгөн цацраг, тэнгэрийн гүн хөх цэнхэр өнгөтэй уусч эхлэхээс өмнө тэд арай л очиж амжсангүй. Үүр цайж байлаа. Хэдэн мөчийн турш бүх юм үүрийн туяанд автлаа. Гэвч удалгүй тэнгэрийн хаяан доогуур гарч ирэх өглөөний гэгээнээс агуу их гэрэл гарлаа. Нөгөө мөнгөн цацрагууд одоо үер мэт болж, маш хурц тод боллоо. Хормын дотор л зүүн зүгт тэнгэр алтаар туяарсан мэт санагдлаа. Тэрхүү алтны төвд газраас нар урган тодорлоо. Эхлээд харахад аль аль нь тэнцүүхэн хурц хоёр нарны цагираг тэнгэрийн хаяан дээгүүр гялс хийлээ. Бүлэг нарны орчимд тэнгэр ууртайяа улалзаж байв. Олон юмс шингэн зүйлс болон буцалж, бүр тэнгэрээр нэг цацарсан нүд гялбам цагаан туяа болж ч чадахаар байв.

Их халуун байлаа. Үүр туяарч эхлэх үед Ии чулуун хэрмэн дээр гараа тавихад түлэгдэж тодруусаныг олж үзээд гайхав. Ярих гэж амаа нээтэл хуурайшсан агаар түүний амыг тэр даруйд нь хатааж орхив. Иймээс амнаас нь зөвхөн сөөнгөтсөн дуу л гарч байлаа. Эзэн хаан Яао түүнийг ойлгоод толгой дохин, гараараа зангав. Энэ үес тэд доош бууж хараахан амжаагүй байхдаа хотын хананы эсрэг талд байх бог будааны талбай тийш харвал будааны иш ногоон байх ёстой ч хүрэн өнгөтэй, хатангиришиж гандсан харагдлаа. Хэдхэн мөчийн дараа талбай улайсан, нэгэн булангаас нь утаа суунаглана. Тэр ч бүү хэл дахин нэг хором өнгөрөхөд талбай тэр чигээрээ цагаан үнс болж доорх газар нь хага үсэрч байв.

Нөгөө хоёр эр дээврээс хурдан буув. Тэд цамхгийг орхин газраар явахад хөлийнхөө улыг түлэгдэж байгааг мэдэрлээ. Ии цамхаг уруу буцаж эргээд сүүдэрт бага зэрэг устай байгаа хувинг олж харан түүнд углаашаа норгож, хэдийвээр өвдөж байсан ч цааш явах боломжтой болов. Тэд эзэн хааны сууцанд буцаж ирлээ. Эзэнт гүрний өнцөг болон бүрээс зуу зуун бээрийн газраас ирсэн элч нарынхаа талаар Яао зочиндоо ярьж өглөө. Тэнд худгууд нь хатаж ширгээд, цангаснаас болж бүхэл бүтэн тосгоноороо нас барж байгаа талаар, халуунд ядарснаас болж талбай дээрээ хүмүүс үхэж үрэгдэж байгаа тухай, ойд гал дүрэлзэж байгаа талаар, бүр өмнө зүгийн буцалж буй нуурын дээгүүр өтгөн уурын манан татсан талаар, мөн уулын хажуу хайлснаас тосгод лаваар бүрхэгдсэн талаар өгүүлсэн байна.

Иймэрхүү мэдээг сонсоход маш аймшигтай байлаа. Гэвч бүр ч муу мэдээ байв. Эзэн хааныг ярьж байх хооронд өрөөний гадна талд үймээн шуугиан болж нэгэн эрэгтэй хүн орж ирлээ. Элч аялалдаа ядарч айлдас хүйдэст автсан харагдана. Түүний ярьж байгаа зүйл нь хамгийн муу мэдээ байсан юм. Тэр нь аварга хүний биетэй, амьтны толгойтой ер бусын амьтан гарч ирсэн явдал байлаа. Тэрээр нэгэн аюултай зэвсэгтэй байв. Цүүц мэт хурц үзүүртэй аварга том шүд, бүхэл бүтэн зургаан хөлтэй байлаа. Тэр мангас өмнө зүгт эмх замбараагүй байдлыг үүсгэн, хүмүүсийг тасдан хаяхынхаа өмнө тэдний оромжуудыг хэмхчин хаяж байв гэнэ.

Өөр нэгэн ирэхэд тэрхүү элч арай гэж мэдээллээ дуусгалаа. “Цог жавхлантай эзэн хаан минь, зовсон ард иргэддээ тариан түрүү өгөөч ээ” гэж ирсэн хүн уйлан хайллаа. “Зүүн зүгт асар том далавчтай, аварга том шувуу болох тогос нисч байна. Түүний дэвэлт нь аймшигтай хүчтэй салхи дэгдээн модод үндсээрээ булгарч, яг л намрын хуйларсан навчис мэт орон байр шидэгдэж, хүмүүс айн, дагжин чичирч, хөөрхийлөлтэй болж агуй болон газрын нүхэнд орж байна” гэнэ.

Мөн тэрхүү арван нарны аагим халуунд хийсэн аяллаасаа ядарсан гурав дахь элч ирлээ. “Өргөн уудам Танг-тинг нуур аюул тарьж байна. Тэнгисийн могой болох мангас усан дээгүүр явахдаа далайн шуурга, үер авчирлаа. Хэчнээн загасчид нуурын ангайсан хоолойд живж алга болсон, хэчнээн тосгод бүхэл бүтнээрээ усны цагирагт живснийг хэн ч мэдэхгүй” гэлээ.

Ии эзэн хааны өгүүлж байгаа зүйлийг сонсч, зөвхөн өөрийнхөө төлөө биш бүх ард иргэдийнхээ төлөө санаа зовж байгааг нь мэдлээ. “Энд нэг л арга байна. Эхлээд хуурамч нарыг устгах ёстой. Үгүй бол бүх л амьдрал төгсөх болно” гэж агуу их мэргэн харваач хэллээ. Ингээд Ии ажиллахаар болов. Анхаарал болгоомжтой гэгч нь саадагтаа байгаа арван сумыг сонгон авлаа. Нумаа авч шалгалаа. Дараа нь нүд сохлом гэрэл, бүгчим халуун өөд алхав. Эзэн хаан түүнийг дагалаа. Ингээд тэднийг зах зээл дээр ирэхэд нийслэлийн хүмүүс аль хэдийнээ тэнд цуглаж аврагчийг тэвчээртэй хүлээж байлаа. Түүний тухай тэдэнд хотын хаалганы харуул ярьж өгсөн байлаа.

Ии төөнөж буй нарны өөдөөс нүдээ анин зогсоно. Тэгээд тэр нумаа авч харвав. Агуу их мэргэн харваачийн хөлд эхлээд өд, дараа нь хэсэг хар юм дуу чимээтэй унав. Тэр нь суманд оногдсон үзэшгүй муухай том хэрээ шувуу байлаа. Энэ нь эртний ид шидтэнгүүдийн үргэлж сануулдаг байсан нарны сүнс ажгуу. Одоо тэр “Алтан хэрээ” Ингийн

суманд өртжээ.

Есөн нар үлдлээ. Тэнгэр улалзаж газар дэлхий шатсаар байв. Ямар ч үед аварга том хэрээ болон хувирч, тэнгэрийн хаяан дээгүүр далавчаа дэвэх есөн нар түүний хурдан суманд оногдолгүйгээр үлдсэн байна. Яаралгүйгээр, гэхдээ нэг ч хором алдалгүйгээр сумаа авч татан тавьсаар байлаа. Тийм алс холын зайд тэнгэрт дахин хоёр удаа дугуй тэсрэлтүүд боллоо. Дахин хоёр удаа өд сөдний хуй дэглэж, дахин хоёр хар биес сүйрэн газарт уналаа. Дахин дахин хүнд ажил хийж нумаа гайхамшигтайгаар татсан Иигийн булчингууд нь товойж, мөр нь хөндүүлж, агаарт түүний нумны хөвчийн дуу хадаж байв. Одоо дөрвөн нар үлдсэн бөгөөд арай хайлчхаагүй байгаа тэнгэр цэв цэлмэг байгаа тул тэдгээрийг тоолж болохоор боллоо. Шатах явц бараг л зогсож үзэгчдийн царай үг сүтгүй хуйхлагдхаа болин, харин бага зэрэг итгэлээр гэрэлтэж байлаа.

Эзэн хаан Яаогийн нүд Иигийн саадаг дээр тусав. Одоо дөрвөн сум үлдсэн. Ии тэнгэр дэх нарыг харвахаас өөр юуг ч мэдрэхээргүй болсон байв. “Гэхдээ мөнхийн шөнө, өвөлтэй байх гээгүй л юм бол бидэнд нэг нар байх ёстой” гэж Яао бодлоо. Хурдхан гэгч нь харваачийн саадагнаас нэг сумыг нь аваад өөрийнхөө ханцуйд нуулаа. Долоо дахь нар тэнгэрээс уналаа, мөн найм дахь, ес дэх нар. Ингээд Иигийн гар саадагтаа хүрч хоосон байгааг мэдэрлээ. Хөлстэй, ядарсан тэр эзэн хаан Яао уруу, дараа нь дээш цэлмэг хөх тэнгэр лүү, мөн тэр цагаас хойш дэлхий ертөнцийг олон зууны туршид адислан байгаа ганцхан нарны зүг харлаа. Ингээд түүнд харж зогссон хүмүүсийн бөөн хашхираан сонсогдоход инээмсэглэн нумаа доош буулгалаа.

Тэнгэрийн хаяагаар хатаж хуурайшсан газар дэлхийд удахгүй бороо авчрахыг зөгнөсөн үүл аль хэдийнээ гарчээ. Энд, одоо ээлтэй болсон тэнгэрийн дор сэтгэл татам сайхан байлаа. Дэлхий ертөнцийг сүйрлээс аварсных нь толөө дэлхий ертөнц даяараа түүний анд найз болсон ба гэгээн эзэн хаан Яао баатар эрд зориулж найр наадамд бэлтгэх зарлиг буулгаад байсан юм. Ии баатарлаг үйлсийнхээ дараа сайхан амарч алжаалаа тайлах байлаа. Гэвч Ии түүний ажил дуусаагүй байгаа гэдгийг мэдэж байв. Урд болон зүүн зүгт цүүцэн шүдэт мангас, салхин шувуу, Тунг-тинг нуурын могой зэрэг нь хүрхэрсээр л байлаа. Зөвхөн саалгаа дахин дүүргэж, сэлмээ бэхлэхийн тулд түр зуур амсхийсэн Ии өмнө зүгийн элчүүдийг уриалж цүүцэн шүдтийг нэхэн хөөв.

Энэ нь урт бөгөөд хүнд хэцүү аян байсан ч агуу их мэргэн харваач, хамтран зүтгэгчдийнхээ хамтаар тал газраар, даваа гүвээг гатлан намаг

болон ой шугуйг дамжин явсаар л байв. Цүүцэн шүдтийн орон гэр байгаа өмнө зүгийн ууланд хүрч очтол завьчин тэднийг өргөн гол мөрөн дээгүүр зөөж, газарчид зуу зуун гол горхийн гармаар дагуулан гаргаж байв. Тэд мангасын ул мөрийг олоход газар дээгүүр тонгорог шиг хурц соёонд нь толгойгоо тасдуулсан их биенүүд хэвтэж байв. Мөн дэргэд нь урц овоохойнууд нь сууриараа хуу татагдсан байх нь харагдав. Ийнхүү харж зогсон байхдаа Ии ард нь уурссан хүрхрэхийг сонслоо. Тэрээр эргэн харахад түүний ан зогсож байв. Түүний цээжин дээр нь шар туяа цэцрүүлсэн нэгэн том шүд байлаа.

Тэрхэн агшинд Ии нумаа өргөж сумыг нь хөвчинд нь тааруулахад хөвчөө татахаас нь өмнө цүүцэн шүдэт түүний ард байгаа агуй уруу орж алга болчхов. Ии болгоомжтойгоор агуйд дөхөж очлоо. Нөгөө мангас үүдээр нь дахин гарч ирэх яг тэр үед түүний бие аварга том бамбайн цаанаас цухуйж байв. Ии тэр газар дээрээ зогсож хүлээхэд нум нь татаастай байсан бөгөөд сумыг нь хөвчин дээрээ тавьсан байлаа. Цүүцэн шүдэт маш удаанаар, арайхийн урагшилж бараг л тэр хоёр тулах шахахад асар хурдтайгаар хөдөлж, хуягаа буулгаад аварга том соёогоо өргөн цахиллаа. Энэ мөчид Ии удаан гэгч нь татсан сумаа тавихад тэрээр шулуухан нисч түүний онилсон мангасын шүдийг нь онов. Ийнхүү харвахад аянга цахих мэт их чимээ гарч мангас ч үг дуугүй үхэв.

Нар баруун зүгт шингэсэн боловч Ии амрах бас л болоогүй байлаа. Оройн сэрүүнд жаргаж буй нар луу нуруугаа харуулж салхин шувууг эрэхээр зэхэв.

Нэлээд их замыг туулж өргөн уудам голыг уруудан сэлж зүүн зүгийг зорилоо. Эцэст нь тэрээр эрж байсан зүйлийнхээ мөрийг олов. Хүчтэй салхинд сүйрсний ул мөр, үр тариа налан унаж, модод, урц овоохой болон завь бүгдээрээ яг л сүрэл шиг шидэгдсэн байхыг олж харлаа. Дараа нь алсад, бүр тэнгэрт шаржигнах чимээг сонсов. Нэгэн хар цэг буюу салхин шувуу ирж байв. Тэрээр эрэг үрүү сэлүүрдэж харайн гараад ойртож буй шувууны замд байх төгөл дунд нуугдав. Хүлээж байхдаа тэрээр “Ийм хэмжээний шувууг нэг сум алж чадахгүй байж болох юм. Хэрвээ зөвхөн шархдуулчих юм бол үүрэндээ очоод шархыг нь эдгэртэл хүлээх болно. Ингэх юм бол намайг дахин олохоос өмнө асар их хор хохирол учруулж болох юм. Тэгэхлээр цорын ганц арга бол түүнийг одоо барьж авч дуусгавар болгох явдал юм” гэж бодлоо.

Ингэхийн тулд тэр цагаас хойш шувууны анчдын мөрдлөг болсон нэгэн аргыг хэрэглэжээ. Тэрээр хамгийн шулуухан сумандаа урт хүчтэй

уяаг бэхэлж, нөгөө үзүүрийг нь өөрийнхөө нуманд уяв. Дараа нь сумаа нумныхаа хөвчинд бариад төгөл дотор хүлээлээ. Тун удалгүй түүний сонссон шаржигнаа нь хүрхрээ болон өсч, дараа нь хүрхрээ нь чих дөжрөм аянга цахилгаан болоход тэнгэр харанхуйлж аварга том тогос шувуу толгой дээгүүр гарч ирлээ. Агуу их мэргэн харваач харваж, сум нь түүнийг оноход, харин шувуу нисэлтэндээ дээш шидэгдлээ. Тэрээр дээгүүр ниссээр л байв. Ии түүний далавчны дэвэлтээс үүдэх шуургыг давж гарахын тулд хөлөө газарт жийн зогслоо. Энэ зуур өндөрт исгэрэн буй салхинд эргэн тойронд байгаа модод ганхаж нуран уналаа. Ии нумнаас бөхэлсэн уяагаа хөвчирсөн шугам мэт татаж мөрийг нь өвтгөж байсан ч чирсээр л байлаа. Эцэст нь салхин шувууны тамир тэнхээ барагдаж газарт уналаа. Ии түүн үрүү гүйж очиход газарт далавчаараа шурган унасан харагдана. Тэрээр сэлмээ гарган тогосны их биеэс нь толгойг нь таслан авлаа.

Салхин шувуу үхлээ. Мөн цүүцэн шүдэт ч үхлээ. Гэвч Тунг-тинг нууран дээр далайн могой аюул тарин ноёрхсоор л байлаа. Дахиад л Ии нумаа авч цааш одов. Хэдэн өдрийн дараа нөгөө нуурын эрэгт хүрч иржээ. Энэ нь нутгийн гүний далайгаас жижигхэн нуур байсан юм. Тэнд очоод жижигхэн загасчны завь авч устай нүүр тулахаар нуур луу орж сэллээ. Тэрээр удаан бөгөөд хүчлэн сэлсээр түүний өмнө хайрслал мангас цагираглан уснаас цоройн гарч ирж байгааг харан хартлаа хайсаар байлаа. Дөхөж очиход нуурын ус бүр ч илүү хуйлран давалгаалсаар байв. Тэрээр улаан нумаа авч эхнийхээ сумаар нөгөө могойн хүзүүг оносон боловч зөвхөн ус урд өмнө байгаагүйгээр өндөрт давалгаалснаас өөр юм болсонгүй. Тэрээр могойны их биеийг сумаар сийчиж, хилэнтэйгээ тарчлан байх хүртэл дахин дахин харвасаар байлаа. Түүний жижигхэн завь шидэгдэж уул шиг өндөр их давалгаанд оров. Ингээд одоо тэр дахин харвах боломжгүй боллоо. Завь нь давалгааны усанд автагдахад тэрээр сэлмээ шүүрэн авчээ. Дараа нь мангас далайн ногоон өнгөтэй ангальн ирмэгт дагжин байхад доош үсрэн могойн өргөн бөгөөд гулсамттай нуруун дээр гарч очлоо.

Ингээд Иигийн мэдэх хамгийн аймшигтай тулаан болжээ. Түүний сэлэм нь ишиндээ тулал могойн биед байн байн зоогдож харин тэр дээрээ хүрхрэн байгаа могойн заналхийлсэн соёноос биеэ бултуулж байлаа. Пор пор хийн цалгилж буй нуурын ус ногоон байхаа больж харин далайн могойн цусны улаан хүрэн өнгөөр будагдлаа. Эцсийн эцэст төгсгөл ирлээ. Сүүлчийн ганцхан ухасхийлтээр баатрын сэлэм мангасын амин тус газар нь гүн шигдлээ. Хорон санаатай мангасын

хайрслал бие нь хөдлөхөө больж, чичрэн дагжиж, эцсийн эцэст улаан хүрэн давалгаан дор живж алга боллоо.

Ядарсан Ии нуурын эрэг үрүү хөвөв. Түүний даалгавар дуусгавар боллоо. Есөн хуурамч нарыг устгасан ба урьд өмнө дэлхий ертөнц дээр хэзээ ч байгаагүй гурван мангасыг устгажээ. Гэгээн эзэн хаан Яао хүн төрөлхтний ертөнцийг амар амгалан захирч чадахаар боллоо. Агуу их мэргэн харваач Ии амар сайхандаа жаргах болжээ.

Үерийг номхотгогчид

Ноагийн үеийн Библийн газар шиг эрт дээр үед Хятадад тэнгэрийн хилгэнэл аймшигтай бөгөөд бүхнийг авч одсон үерийн хэлбэрээр гарсныг үзсэн билээ. Өнө удаан жил тэнгэрийг захирагч Шар эзэн хааныг газар дэлхий дээрх хүний хорон арга л гунигт автуулж, уурлуулсан билээ. Эцсийн эцэст хамгийн хатуу ширүүн ял л үхлийн ертөнцийг жинхэнэ утгаар нь амжилттай авчрах явдал бөгөөд энэ ялаа хэрэгжүүлэхэд түүний сонгосон зэвсэг нь төгсгөлгүй үерийн бороог доош илгээх явдал юм гэж бодлоо. Тэгээд догшин ширүүн, хонзон өвөрлөсөн усны сүнс Кунг-кунгт үүнийг даалгасан байна. Кунг-кунг үүрэг даалгавраа ямар ч өрөвдөх сэтгэлгүйгээр хийж гүйцэтгэсэн байна.

Эхлээд бороо хүмүүсийг гадагшаа талбайруугаа гарах боломжгүй болгож гэр оронд нь шигтгэжээ. Зам харгуйг намаг болгож, нүх болгонд усан сан үүсгэсэн байна. Удалгүй халхавчгүй байсан бүх зүйлс нэвт норж, ялзарч муудав. Хураасан үр тариа, тэжээлийн овоо бүгдээрээ тэр бороотой хэдэн өдөрт ашиглах боломжгүй болов. Хэврэг сүрлэн дээврүүдэд нүх гарч хүмүүс хүйтнээс, мөн өлсгөлөнгөөс болж дагжин чичирч, зовж зутарч байлаа.

Түүнчлэн ээлж дараалан гол мөрнүүд эргээ эвдэлж байв. Тал газар, хөндийд оршин суугчид, нуур буюу далайн эрэг орчмоор амьдрагсад тэдний зүг ус давалгаалан ирэн удаанаар тэдний хөл доогуур урсан орж нэмэгдэж байгааг харж байлаа. Хол явж чадахгүй нэг нь тэд нарыг ус аваад явчхаас өмнө урц овоохойныхоо дээвэр дээр нь гарав. Үлдсэн нь хөрс нь салхинд хийсэж ухагдсан уулан дахь агуйд хорогдож байв.

Харин зарим нэг нь хуйларсан, заналхийлсэн уснаас хол байхын тулд шувууг дуурайж, модны мөчирийн оройд нь, мөн хүрч болох газар бүрт өөрсдөдөө зориулан бүдүүн халуун үүр барьж байлаа. Жууз тэрэг ямарч үнэ цэнэгүй болов. Хүн болгон завьтай болохыг хүсч, завь хийгчид өдөр шөнөгүй ажиллаж байв. Мах ч байсангүй. Эрэгтэй хүн бүр загасчин болж эмэгтэй хүн бүр өдөржингөө гэр бүлээ хооллохын тулд навчтай холтостой мод хайж байлаа. Энд бүх худаг, гол горхинууд үгүй болсон тул ууж болох ус нь үерийн бага зэрэг давстай, шавартай ус байлаа.

Үнэн хэрэг дээрээ хамгийн аймшигтай нь Шар эзэн хааны хилэгнэл байсан юм. Гэхдээ тэнд хүний ертөнцийг дээрээс нь харж тэдний зовлон бэрхшээлийг өрөвдөн байсан нэгэн сүнс байлаа. Энэ бол Шар эзэн хааны ач хүү Кун байсан юм. Түүнийг цагаан морин хэлбэртэй сүнс гэдгийг хүмүүс мэддэг байв. Кун юу ч хийлгүй, ийм зовлон шаналалыг харсаар сууж чалахгүй байлаа. Түүнийг өвөг эцэг болох тэнгэрийн захирагчид хандаж уурнаасаа болж үер тарьж байгааг зогсоохыг хүсэхэд тэрээр татгалзсан билээ. Өвөг эцгийнх нь арга хэмжээ бүрэн гүйцэд биеллээ олоогүй байсан юм. Кун эзэн хааныг орхин уй гашууд автан зогслоо.

Ийнхүү гутран зогсож байхдаа сонниуч хоёр этгээд түүн үрүү ирж байхыг харлаа. Нэг нь эвэртэй шар шувуу, нөгөө нь хар өнгөтэй газрын яст мэлхий байсан бөгөөд тэд бие биендээ дэм болсоор явлаа.

- Юу чамайг ийм уй гашууд хүргэв, агуу их сүнс минь? гэж ирж яваа хоёрын нэг болох шар шувуу асуулаа.

- Би хүнд учирсан зовлон шаналалыг бүрэн өрөвдөж байна гэж Кун хариулаад,

- Энэ агуу их үерээс тэдний ертөнцийг хэрхэн чөлөөлөх вэ гэдгийг олоо болтол мэдэхгүй байна гэв.

- Амархан гэж хар өнгөтэй газрын яст мэлхий хуухиран дуугарлаа.

- Та бүхэнд хэрэгтэй зүйл бол шидэт шороо юм.

- Шидэт шороо? гэж Кун гайхан уулга алдлаа.

- Энэ нь ямар юм байдаг бол?

- Энэ бол миний л хэлсэн тэр юм. Энэ бол шидэт шороо гэж газрын яст мэлхий хариуллаа.

- Энэ үнэн гэж шар шувуу дэмжлээ.

- Энэ бол түүний л хэлсэн юм. Энэ бол шороо. Чи харж байна. Газар, хөрс гээд чи мэднэ дээ. Энэ чинь шидтэй. Энэ нь чиний хүссэн хэмжээгээр өөрөө өсдөг гэсэн үг.

- Гэвч үүнийг хаанаас авах вэ?

- Өвөг эцгээсээ. Тэр түүнийг хадгалж байдаг гэж шар шувуу хэлэв. Кунд бий болж байсан итгэл найдвар нь тэр дороо алга болов.

- Тэр надад хэзээ ч өгөхгүй л дээ гэж тэрээр шүүрс алдлаа.

- Амархан. Түүнийг хулгайл гэж хар өнгөтэй газрын яст мэлхий дахин хэлэв.

Кун түгшиж байв. Харин шар шувуу түүн үрүү дохиж, чихэнд нь шивнэнэ. Нөгөө газрын яст мэлхий мөн нэг үг нэмж хэллээ. Кун тэд нарын хэлсэн зүйлтэй санал нэг байгаагаа илэрхийлж толгой дохив. Удалгүй тэр гурав шар эзэн хаанаас шидэт шороог хулгайлах төлөвлөгөөг боловсруулахаар болов.

Харамсалтай нь одоо эртний номуудын аль нь ч тэр ямар төлөвлөгөө байсныг бидэнд өгүүлж чадахгүй байгаа боловч, үнэн хэрэг дээрээ Кун л тэрхүү үнэтэй шороог авчирч, тэр төлөвлөгөө амжилттай болсон талаар л өгүүлж байна. Хэдийвээр бид түүний хэрхэн хийсэн талаар тийм ч сайн мэдэхгүй байгаа боловч олон давуу талуудтай байжээ гэдэг нь тодорхой байна. Шидэт шороог ордны гүнд нуусан, цоож цуурга нь бат бөх, хана нь зузаан байж, харгис хаалгачид түүнийг хамгаалж байсан боловч Кун тэдгээр хаалгачдыг нэвтрэн гарахын тулд бөөн утаанд хувирсан байсан юм. Хаалгачдыг өнгөрсний дараа тэрээр ханыг нэвтлэн гарахын тулд дорго болж хувирах хэрэгтэй болов. Ханыг нэвтэлсний дараа түүний хайж байгаа эрдэнэсийг агуулсан хайрцагны цоожийг хайлуулахын тулд тэр мөн л галын дөл болж хувирах хэрэгтэй болсон юм.

Шидэт шороог авмагцаа Кун газар дэлхий дээр бууж ирж, үертэй тэмцэж эхэллээ. Тэр нэгэн уулын орой дээрээс үржил шимтэй өргөн уудам хөндий байсан газрыг далдалсан маш их усыг харж байлаа. Кун өөрийнхөө авч явсан үнэтэй хөрснөөс буурцагнаас томгүй өчүүхэн жижиг хэсгийг таслан авч ус уруу чулуудаж, түүнд “Зогс!” гэж хэлтэл өсохийг тушаалаа. Нөгөө жижиг хэсэг усны гадаргын доор орж үзэгдэхгүй болов. Удалгүй усан доороос сүүдэр үүсч харагдав. Хэсэг хугацааны дараа нуурын ёроол дээш өргөгдөх мэт гарч ирж байгаа нь илэрхий боллоо. Ёроолгүй нуурыг бий болгосон зүйл нь одоо гүехэн ус болсон байлаа. Хөрс нэг газраас нөгөө газарт гадаргыг нэвчин гарч ирж байв. Нуур нь намаг болов. Кун доорх хөндийн газрыг уснаас ангижирч байгааг харлаа. Ус шингэж дуустал шидэт шороо өссөөр л байв. Дараа нь хөндийд хүрэн өнгөтэй үржил шимтэй хуурай хөрсөөр дүүрэхэд Кун түүнийг зогсохыг тушаалаа. Тэрээр баясгалантайяа өөрийнхөө хийсэн ажлыг цэгнэн харав. Дараа нь уулын хажуугийн агуйгаас ядуу тарчиг,

азгүй хүмүүс гарч ирлээ. Тэд арайхийн хүч чадлаа олж авч байв. Гэхдээ тэд өөрсдөд нь ид шидээр олгогдсон үржил шимтэй хүрэн хар шороонд хүрч очихын тулд уулан дээрээс ганц нэгээрээ бүдчин гарч ирж байлаа. Зарим нь үнэ цэнэтэй үртэй саваа авч ирэхээр агуй уруугаа буцан явж байгаа харагдав. Үүнийг тэд бүхий л өөрчлөлтийн турш хамгаалсаар ирсэн бөгөөд энэ нь эцэст нь одоо л тарьж болох үр байсан юм.

Энэхүү эхний туршилтын дараагаар Кун ядралгүйгээр газрыг хөндлөн гулд тууллаа. Тэрээр хөндийг дүүргэж, тал газрыг бий болгож байлаа. Түүний шидэт шороог шидсэн газар бүр яг л ямар нэгэн аварга том хөвсийсөн зүйл үерийн усыг шингээж авсан мэт болгож байв. Тэр тэгш тал газарт шидэт шороондоо уртаашаа өсөхийг тушааж, хаалт далан барьж байлаа. Дараа нь тэр далангийнхаа ар талд эрчүүдийг ажиллахад зориулж шинэ талбай, бэлчээрийн газрыг бий болгож байх юм.

Гэвч Шар эзэн хааны хилэгнэлийг тийм ч амархан арилгачих эд биш байсан юм. Түүнд шидэт шороо хулгайлагдсан байна гэдгийг мэдэгдэхэд түүний уур хилэн дахин сэргэлээ. Энэ нь тэнгэрт гарсан бослого үймээн байсан юм. Түүний ач хүү урван тэрсэлжээ. Үүнд ганцхан үхлийн ял л тулгаж болох байлаа. Галын сүнс Чу-жунг дуудаж аймшигтай захиалга өгөв. Чу-жунг доош газар дэлхий үрүү явж эзэн хааны ач хүү Куныг цаазалж түүний хулгайлсан шидэт шороог буцаан авч ирэхээр болов.

Түрэмгий Чу-жунг даалгавраа цаг алдалгүй биелүүлэв. Кун бол түүнд юу ч биш байлаа. Тэрээр газар дэлхийн агуу их орон зайд Куныг мөшгөн хөөж эцэст нь хойд туйлын ойролцоо оршдог Өдөн ууланд гүйцэж ирэв. Энд бүх зүйл хүйтэн, уйтгартай байлаа. Нарны гэрэл эдгээр онгон зэрлэг зүйлсийг хэзээ ч нэвтэлж байгаагүй. Туйлын бүсийг хамгаалж байдаг лаан лууны аманд байдаг лааны үл ялиг сүүмэлзэх гэрэл харанхуйг гийгүүлж байв. Өдөн уулаас холгүй үхсэний дараа хүний сүнс амарч байдаг чимээгүй хот байдаг байлаа. Энэхүү мөс харанхуйн оронд Чу-жунг Куныг алж биесийг нь түүний хэвтэж байсан Өдөн уулан дээр орхив.

Харин тэнгэрлэг сүнсийг төгсгөл болгох нь тийм ч амар хялбар шийдэх асуудал биш байлаа. Куны өрөвч сэтгэлийн хүч, хүсэл эрмэлзлэлийн хүч нь үерээс сэргээгдэж буй газрын гадаргын дээгүүр түүнийг авч явахад хүрэлцэхүйц байлаа. Түүний бие нь амьгүй хэвтэж байсан хэдий ч энэхүү өрөвч сэтгэл, хүсэл эрмэлзэл нь үргэлжлэн амьдарч байлаа. Тэд нарын хүчээр үхсэн бие муудахаас хамгаалагдаж

байсан ба үүний улмаас гурван жилийн дараа ямар нэгэн өөрчлөлт гараагүй байсан байна. Өөрчлөлт гараагүй хэдий ч мөсөн хаягдлын дунд Куны бие хэвтэж байгаа учир түүний биед алуулсан сүнсний агуу их хүсэл шинэ хүн – нэгэн хүүг бий болгож байв. Аажмаар гадарга доор Кунд байсан бүх хүч шинэ амьтныг бүтээхэд очиж байлаа. Үерийн бороо орсоор л байв. Кун бүхий л хөдөлмөрөө зориулж байсан ч үер хараахан дарагдаагүй байлаа. Олон газарт хүмүүс хүйтэн, өлсгөлөн, мөн нүцгэн уулын зовлон зүдгүүрт дагжин байна. Мөн зарим нэг Куны бий болгосон бэлчээрүүд нь дахин усанд живж байлаа. Куны эхлүүлсэн ажил үргэлжлэх ёстой.

Энэ бол Шар эзэн хааны айж байсан нэгэн зүйл юм. Куны бие нь гурван жилийн турш Өдөн уулан дээр хэвтэж байгааг болон түүнийг амьд байхад нь байсан өнгө төрх нь хэвээрээ байгааг түүнд уламжлахад тэрээр аюултай гэдгийг мэдэж байлаа. Чу-жунгаар түүний гэр бүл доторх урвагчийг хороолгосон боловч түүний эрх мэдлийн эсрэг хийсэн бослого байсаар байгаад айж байлаа. Иймээс тэрээр Куны биесийг устга гэж хоёр дахь сүнсийг туйлын бүсэд илгээлээ. Энэ даалгаврыг гүйцэтгүүлэхийн тулд тэнгэрийн захирагч түүнийг юуг ч алддаггүй алдарт Вугийн сэлмээр зэвсэглэлээ.

Сүнс доош бууж, Вугийн сэлэм гялс хийхэд, Куны биед гурван жилийн турш чимээгүйхэн өсөн торниж нуугдан байсан хүмүүн өдрийн гэгээнд гарч ирлээ. Сэлмээр Куны бие зүсэгдэхэд залуу бөгөөд хүчтэй эвэртэй луу далавчаа дэлгэн харанхуй тэнгэр өөд дүүлэн одлоо. Энэ бол хүн төрөлхтнийг үерээс аврах гэсэн Куны хүсэл зоригоос төрөн гарсан хүү нь байлаа. Тэр нь эцсийн эцэст усыг хяналтандаа байлгах хувь заяатай агуу их Июу байсан юм.

Нөгөө луу шулуухан тэнгэрийн үүд үрүү Шар эзэн хааны байгаа газарт хүрэн хүртлээ нислээ. Тэнд Июу хүндэтгэн мэхийн ёсолж, нэн дөлгөөн байдлаар хүчирхэг өвөг дээдсийнх нь хамт байгаа хүмүүсийг хайж байлаа. Шар эзэн хаан Июуг өөрийнхөө хаан ширээндээ түүний юу хэлэхийг хүлээн байсан нь энэ юм.

- Цог жавхлантай эзэн хаантан минь, би танаас үхлийн ертөнцийн шаналж ял гүйцсэн эсэхийг бодож үзээч ээ хэмээн гуйж байна.

- Олон жилийн турш үхэж үрэгдэлгүйгээр зовсон тэд нар өлсгөлөнд нэрвэгдэж, үгээгүй ядуу амьдарсаар байна. Мэдээжийн хэрэг хүн төрөлхтний амссан аймшигт явдал, тэдгээрээс үүдэлтэй нь лавтай биз ээ? Жишээлбэл миний аавын хийсэн ажил.

- Чи аавынхаа тухай ярихгүй байсан чинь дээр гэж эзэн хаан түүний

үгийг тасаллаа.

- Тэр миний засаглалын эсрэг боссон хүн. Миний өөрийн ач хүү надаас шидэт шороог хулгайлан авч, миний ажлыг саатуулсан билээ.

- Тэрээр шидэт шороог хулгайлсан. Энэ хэрэгтээ тэр буруутай гэж Ию хэллээ.

- Гэхдээ би танаас, таны гараас, шидэт шороогоо өгнө үү гэж гуйхаар ирлээ. Ингэснээр газар дэлхий дээр болж буй үймээнийг төгсгөл болгож, өвөг дээдсийнхээ бүтээсэн дэлхий ертөнцийг бүр мөсөн сүйрэхээс аварч болох юм. Хязгааргүй их ухаан болоод өрөвдөх сэтгэлдээ миний хүсэлтийг сонсон хүлээн авна уу.

Шар эзэн хаан эргэцүүлэн бодлоо. Үнэн хэрэг дээрээ тэрээр өнгөрсөн хэсэг хугацаанд үерийн асуудлыг хариуцуулахаар бүр урьд өмнө нь түүний томилсон сүнс Кунг-кунг нь хүн төрөлхтөнд учруулсан гай гамшигтаа тийм ч их хатуу ширүүн хандаагүй юм уу даа гэж гайхаж байлаа. Куны бослого түүний уурыг хүргэсэн билээ. Гэтэл энэхүү залуухан хүү нь түүнд хүрч ирээд номхон хүлцэнгүй, зөв хандлагаар түүнийг харьцаж байлаа. Тэрээр хүсэлтийг нь зөвшөөрөхөөр болов. Хэрвээ тэр зөвшөөрөхгүй бол дахин шинэ бослого гарахгүй байж болохыг хэн хэлж мэдлээ. Куны бүхий л халуухан хүч залуухан хүүд нь түүнийг бүтээж байх гурван жилийн турш дамжсан билээ. Хэрвээ түүний засаглалын эсрэг ийм сүнс босох юм бол тэнгэрийн гэр бүлийн амгалан тайван байдалд аюул учрах байлаа.

- Чиний хүсэлтийг зөвшөөрлөө гэж Шар эзэн хаан мэдэгдэв. Тэрээр дохиод нэгэн хар өнгөтэй газрын яст мэлхий хаан ширээ үрүү нь алгуурхан дөхлөө. Энэ бол бүр урьд өмнө нь сүнс Кунд зөвлөж байсан нөгөө хар өнгөтэй газрын яст мэлхий байлаа. Тэр цагаас хойш түүнд өршөөл үзүүлсэн байжээ.

- Энэхүү амьтны өргөн нуруун дээр овоолох хангалттай шидэт шороо танд байгаа байх аа. Тэр таны өмнөөс газар дэлхийн хаа сайгүй түүнийг аваачих болно.

Эзэн хаан хоёр дахь удаагаа дохилоо. Жигүүртэй луу орж ирээд түүний өмнө мэхийн ёсоллоо.

- Энд тэрхүү бослогыг дарагч Ч-Их-Юу байна. Энэ чамд ажилд чинь туслах болно. Харин аавын чинь тухайд гэвэл түүний сүр хүч нь чамд ирсэн бөгөөд түүний даалгаврыг чи гүйцээх болно. Ч-Их-Юу нь шар өнгөтэй луугийн хэлбэртэй бөгөөд тэрээр түүний гэр болох Өдөн агуйд ажлаа гүйцэтгэснийхээ дараа амьдрах ёстой билээ. Ажилдаа алдаа бүү гаргаарай.

Ию баяр хөөртэйгөөр хааны дэргэдээс холдлоо. Тэрээр нөгөө хар өнгөтэй газрын яст мэлхийн авч явж чадахаар хэмжээний шидэт шороог аваад хүн хэлбэрт орж, өөрийнхөө нөхдийн хамтаар газар дэлхийд эргэн ирлээ. Гэвч түүнийг ирэхэд урьд өмнө байснаас бүр муу үймээн самуун болсон байхыг үзлээ. Усны сүнс Кунг-кунг Шар эзэн хааны түүнийг устгах ялын шинэ аюулыг сонсон хилэгнэсэн байлаа. Газар дэлхийг бүрхсэн усыг цалгиулж халгиулан тэрээр уур хилэнгээ гаргажээ. Дөлгөөхөн зах хязгааргүй нуур цөөрөм нь одоо хүчтэй хуйларсан далай болсон байлаа. Үерийг давж туулахаар хичээж буй хүмүүстэй өчүүхэн жижиг завьнууд босч ирж буй давалгаанд живж байлаа. Мөчрүүд дээр нь хүмүүс шувуу шиг үүр зассан өндөр моднууд цалгин ирэх усаар шүршигдэн ороолгуулж байв. Хуйларсан энэ их ус урьд өмнө нь юу ч хүрч байгаагүй уулын агуйд хүртэл цалгин байв. Энэ нь хүн төрөлхтөнд учирч байгаагүй хамгийн аймшигтай гэсгээлт байлаа. Энэхүү хүчтэй шуурганы үед орилоон чарлааны аймшигтай их дуун сонсогдож байв.

Ажлаа эхлэхийнхээ өмнө Ию эхлээд Кунг-кунгийг дарах хэрэгтэй байлаа. Ингээд тэрээр Хуи-чи уулан дээр байрлан тэндээ бүхий л сүнснүүдийг авч ирэн өөрийнхөө өмнө цуглуудлаа. Сүнснүүд Июгийн зарилгыг сонсохоор цугларч байсан учир агаарт яарч тэвдсэн дуу хоолой дүүрэн байлаа. Кунг-кунг болон үер усны хамгаалагчаас бусад нь бүгд ирсэн байлаа. Үер усны хамгаалагч хожигдож ирсэн бөгөөд Ию түүнийг урвалаа хэмээн сэжиглэж байв. Тэрээр шууд үйл ажилагаандаа оров. Эрсдэл даах зөвшөөрөл олгох нь түүний даалгаврын хамгийн хэцүү нь байлаа. Тэрээр бусдад аймшигтай сануулга болгож үер усны хамгаалагчийг Хуи-чи уулнаа цаазлав. Тэд түүний биенийг нь оршуудлаа. Олон зууны дараа Хуи-чи уулан дээрээс аварга том ясыг гаргаж ирсэн билээ. Тухайн үеийн хүмүүс түүнийг үер усыг хамгаалагчийн яс гэж таньсан юм. Ганцхан ясыг нь олон хүн зовж байж өргөж байсан ба түүнийг том тэргээр авч явахад маш хүнд ачаа байсан аж.

Ию цугларсан сүнснүүдэд усны сүнс үрүү дайрч довтлохыг тушаалаа. Өөр лүү нь дөхөж байгаа агуу их армийг харж байхдаа Кунг-кунг айлдас хүйдсээр дүүрэн байлаа. Тэрээр зугтлаа. Хэн ч түүний нуугдсан байж болох газрыг мэдэхгүй байлаа. Одоо л агуу их Ию түүний аавын хийж байсан ажил яагаад дуусалгүйгээр үлдсэнийг дүгнэж чадах байлаа. Шидэт шороог авч явсан тэрээр нөгөө хар өнгөтэй газрын яст мэлхийг дагуулан газар дэлхий дээгүүр хаа сайгүй явж байв. Яг л урьд өмнө аавынхаа хийж байсанчлан хөндийг дүүргэж, тал газарт далан босгож,

далангийн хажуугаар тариаланчдад зориулсан шинэ газруудыг бий болгож байлаа. Усгүехэн байсан газруудааруул нуруудыг сүндэрлүүлээ. Тэдгээрийн оргилууд болоод нуруудыг бид одоо мэдэх билээ. Үргэлж л Ию өөрийнхөө өмнө нөгөө жигүүртэй лууг жолоодож явлаа. Луугийн сүүл хүрсэн газарт усны судал бий болж байсан ба тиймээс Ию талын үерийн усыг гадагшуулах агуу их гол мөрнийг бүтээж байв. Ию гучин жил зогсолтгүйгээр ажиллав. Гэвч эцсийн эцэст тэрээр өөрийнхөө амьдралыг, түүнийгээ хуваалцах эхнэр хэрэгтэй байгаа талаараа бодож эхэллээ.

“Газар дээрх миний амьдралын өдрүүдэд миний хань, эхнэр минь болох хувь заяатай төрсөн нэгэн эмэгтэй хаа нэгтээ байх нь дамжиггүй” гэж тэрээр өөртөө хэллээ. “Би түүнийг яаж олж таних вэ? Түүний байгаа газрыг зааж өгөх ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа болов уу?”

Энэ бодол түүний толгойд орж өнгөрөх үед тэрээр өтгөн бургасан шугуйд дөхөж ирж байлаа. Гэнэт модон дундаас түүнийг чиглэн жижигхэн амьтан гүйн гарч ирлээ. Энэ бол цагаан өнгөтэй есэн сүүлтэй үнэг байлаа. Тэр эргэж хараад зугтахад нутгийн хүмүүсийн дууддаг байсан нэгэн дуу Июгийн санаанд нь орлоо. Үг нь сонин байсан бөгөөд ямар нэгэн юмыг урьдчилан хэлж байлаа:

*Есөн сүүлтэй цагаан үнэг харах юм бол
Түүнд хааны ширээ залгамжлан ирнэ
Т У-шан уулын охинтой гэрлэх юм бол
Эрүүл үр удамтай болох болно*

Тэр цагаан үнэг үнэхээр онцгой шинж тэмдэг нь байсан юм. Хэдийгээр тэрхүү зөгнөлийг бүрэн ойлгоогүй байсан боловч Ию Т У-шан уулын зүг чиглэлээ. Тэнд тэрээр аятайхан, үнэнч шударга, ухаалаг харцтай нэгэн охиныг олж харлаа. Тэр охин нь Ню-чиао байсан бөгөөд анх ажлаа эхэлсэн Х У-чи уулнаа түүнтэй гэрлэжээ. Гэвч Июгийн хувьд гэр бүлийнх нь амьдрал амгалан тайван байсангүй. Тэрээр үүрэг даалгавраа гүйцээхээр дахин буцаж ирэв. Ню-чиао түүнийг дэлхий даяар аялахад нь цуг явсан бөгөөд түүний ажилд нь тусалж байлаа.

Ию, Ню-чиао нарын хүү Ч-И сонин байдлаар төрсөн байна. Хуан-Июан уулын үерийн байдлыг ажиглаж байгаад Ию уулыг нүхэлж гарах хэрэгтэй юм байна гэж шийд гаргажээ. Тэнд аймшигтай цул чулуутай байсан бөгөөд нүх ухаж малтахын тулд Ию өөрөө аварга том баавгай болж хувирах шийдвэр гаргалаа. Хүчтэй хурц савраараа чулууг малтан

хаяж гарлаа. Удалгүй ажилдаа улайрсан тэрээр Нью-чинао түүнд үдээс хойш хоол авчирч өгнө гэж байсныг мартсан байлаа. Уулын гүнд нь нүх гаргаж байсан тэр уулын орой дээрээс буюу түүний нүхээ малтаж эхэлсэн газраас Нью-чинаогийн хоолой цуурайтан байгааг сонсоод ихэд гайхлаа. Түүнийг сонсохын тулд аварга том савраа татаж аваад өрвийсөн толгойгоо дээш өргөлөө. Тийм ээ энэ бол түүний эхнэр байлаа. Баярласан тэрээр өөрийнхөө ухсан нүхийг даган буцаж харайлган гарлаа. Гэвч тэр сэтгэл догдолсноосоо болоод өөрийнхөө хуучин дүрийн талаар бодсонгүй. Гарцан дээр хүлээж байсан Нью-чинао өөрийнхөө нөхөртэй биш, нүхнээс гэнэт гарч ирэх нүсэр том баавгайтай учрах нь тэр.

Айсан тэрээр буцаад зугтав. Ию түүнийг тайтгаруулахын тулд дуудахад тэрээр зэвүүцсэн янзтайгаар өөрийнх нь нөхөр байсныг мэдлээ. Магадгүй энэ бол түүний үнэн төрх нь байж болно. Одоог хүртэл тэрээр зүсээ нууж байсан юм болов уу! Зүрх сэтгэлд нь айх, ичих холилдон байлаа. Тэрээр хурдан хурдан гүйж байсан боловч баавгай түүний ардан талд нь хүнд хүнд гишгэлэн явж байсан ба хэзээ ч түүнд ойртож байгаагүй билээ. Энэ замд Нью-чинао зугтаж, Ию баавгайн дүрээрээ түүний араас хөөж хэдэн бээрийг барав. Эмэгтэйн зүрх бараг хагарах дөхөж, хүч чадлаа алдаж эхэллээ. Тэр бүдрэн унаж, дахин хүчээ аван босч цааш гүйсээр байлаа. Одоо тэрээр өөрийнх нь өмнө эгц хажууд сүндэрлэн байхыг харлаа. Энэ бол Өндөр оргил байсан юм. Ийм өндөрт тэрээр хэзээ ч гарч чадахгүй гэдгээ мэдэж байлаа. Аргаа барсан тэрээр нөхөр болох баавгайн дайралтаас хамгаалахын тулд үхэр чулуу болон хувирч Өндөр оргилын бэл үрүү орлоо.

Эхнэрийнхээ зугтсан явдалд Ию яахаа мэдэхгүй тэвдэн байлаа. Тэрээр үхэр чулууны өмнө мухардалд орон зогсохдоо нэг л зүйлийг бодлоо. Хойд хоёр хөл дээрээ дээш цоройн, “Хүүг минь өг” гэж тэнгэрийг доргитол хашгирлаа.

Үүний хариуд үхэр чулуу хагарлаа. Энэ нь Ч-И төрж буй явдал байна. Июгийн хүү Ч-И хагарсан үхэр чулуунаас гарсан хоёр луу унасан маш царайлаг эр байлаа. Тэрээр хөгжимд дуртай байсан бөгөөд түүнд хүний ертөнц хамгийн ховор зохицлыг бий болгосон байна. Ч-И өөрийнхөө лууг байнга унаад тэнгэрийн шүүх үрүү явдаг байлаа. Тэнд баяр ёслолын үеэр тэр газар дээрх хүмүүс мэддэггүй байсан тийм хөгжмийг сонсдог байлаа. Тэрээр энэ хөгжмийг тэмдэглэн авч дэлхий ертөнцөд өгөхөөр өөртөө нууцлан авчирсан билээ.

Гэхдээ энэ нь хожмын өдөр болсон явдал юм. Ию өөрийнхөө ажлыг

хараахан дуусгаагүй байлаа. Тэрээр уулыг өсгөж, гол мөрний усыг ширгээж, үржил шимтэй тал нутгаас үерийн усыг хөөн зайлуулахдаа газрын өргөн уудмыг хэмжсэн байна.

Үүнийг хийхийн тулд хоёр сүнсэд даалгажээ. Нэг нь газрыг хойноос нь урагш, нөгөөх нь зүүнээс нь баруун тийш алхаж хэмжих байлаа. Нөгөө хоёр сүнс ажлынхаа талаар тайлагнахад тус бүр хоёр зуун гучин гурван мянга таван зуун ли далан таван алхам байгааг олж мэдсэн байна (Гурван ли нь нэг бээртэй тэнцэнэ). Иймээс газар яг хавтгай дөрвөлжин хэлбэртэй байв. Судалгаа хийж байхдаа сүнснүүд олон үерийн усны нүх дахин давалгаалан гарч ирэх боломжийг хүлээн ус орсон ан цав цууралтуудыг дайран өнгөрсөн байна. Өргөнөөрөө найман алхмаас том нүхнүүдийн тоо хоёр зуун гучин гурван мянга таван зуун тавин ес байв. Энэ бүгдийг Ию зогсоосон бөгөөд харин жижиг нүхнүүд нь тооны хувьд маш олон байсан учир тэр бүгдийг зохицуулж, арга хэмжээ авах чадалгүй байлаа. Тийм учраас дэлхий ертөнц одоо ч гэсэн үерт нэрвэгддэг билээ. Гэхдээ энэ нь Июгийн үеийн агуу их сүйрэлтэй харьцуулах юм бол хормын төдийхөн хэмжээтэй байдаг юм.

Бурхдыг газар дэлхий дээр зочлоход нь зориулж орд харшаар хангахыг хүсч Ию тэнгэрээс Кун-лун уулын нуруудыг ухан авч газар дээр зөөж авчирсан юм. Түүнийгээ Хятадын баруун хил дээр авчирч байрлуулсан бөгөөд одоо ч тэндээ байсаар байгаа билээ. Тэд нар нь газар дэлхийгээс тэнгэр хүрэх шатыг үүсгэдэг. Гурван оргилынх нь тухайд гэвэл хэрвээ хүн эхнийх нь оргилд авирч гарах юм бол үхэшгүй мөнхийн хутгийг олдог болох юм. Хоёр дахь уруу нь авирах юм бол ид шидийн хүчийг авах ба салхи бороог захирна. Хэрвээ гурав дахь уруу нь авирах юм бол тэнгэрт хүрч, сүнс болох юм.

Агуу их Июгийн баатарлаг амжилт нь дэлхий ертөнцийн хүмүүсээс талархлын мөндөр хүртсэн билээ. Эртний дууны зөгнөл биеллээ олж, тэд түүнийг эзэн хаан болгосон ба дөрвөн зуун гучин есөн жилээс багагүй хугацаагаар оршин тогтносон Хсиагийн эзэнт улсыг байгуулжээ. Ию өөрөө түүнийг зөвхөн найман жил захирсан билээ. Тэрээр хаан ширээнд залрахдаа аль хэдийнээ нас дээр гарсан байсан юм. Эцэст нь тэр Нью-чиаотой гэрлэсэн Хуи-чи ууланд явж байхдаа насан эцэслэжээ. Түүнийг тэнд оршуулсан боловч сүнс нь мөнхөд оршихоор тэнгэрт буцаж ирсэн билээ.

Июг оршуулсан агуу их агуйг одоо ч Хуи-чи уулнаа харж болох бөгөөд тэнд мөн Июгийн бусад баатарлаг үйлсийн үл мөр ч байдаг юм. Шанси, Шинси мужуудын зааг дээр голын хоёр талд унжсан

зовхи шиг өнгийсөн хадан цохионууд бий. Энэхүү түрж орсон хадан цохионуудын доогуур олон жилийн өмнө Ию, тус бүс нутгийн үерийн усыг юулж байсан ангал байдаг. Тэр газрыг Лунг-мэн нэртэй луугийн үүд гэдэг билээ. Жил бүр тодорхой хугацаанд далай тэнгис, голын загас бүгд энэ цэгт цугларч тэмцээн зохиодог. Тус бүр усгүй газраас өнгийсөн хадан цохиог хөндлөн үсрэх оролдлого хийдэг. Хичээл зүтгэл нь талаар болсон загаснууд голдоо ирж буцаж үлддэг. Харин Лууны үүдийг чөлөөлсөн загаснууд нь тэр даруйдаа луунд хувиран үсрэлтээ үргэлжлүүлж, тэнгэрийн хөх бунхан уруу дүүлэн оддог билээ.

Өөрөө чанагдсан хоол

Залуу хөвгүүний дагах ёстой бүх зочдын дотроос түүнтэй гэрлэж, эхнэрээ болгон аз жаргалтай амьдрах гэж байгаа бүсгүйг дагах нь хамгийн хэцүү нь билээ. Эрт дээр үед Хятадад залуу эрчүүд эхнэрээ эрж олох эрэл дуусахаас өмнө олон саад бэрхшээлийг даван туулах хэрэгтэй болдог байлаа. Ингээд Хсиех Туаны сүйт бүсгүйгээ эрж олох явдал нь бүтэлгүйтсэн талаар өгүүлье.

Туан нь 18 настай, цэх шулуухан биетэй, царайлаг залуу юм. Тэр шүүгчдийн танхимд ажилладаг даруухан бичиг хэргийн ажилтан байлаа. Гэхдээ тэр урам зоригтой ажилладаг байсан ба түүнийг мэддэг хүмүүст шударга зантай, юманд хүндэтгэлтэй ханддаг гэсэн сэтгэгдэл төрдөг байжээ. Эцэг эх хоёр нь түүнийг бага байхад нь нас барсан ажээ. Гэвч сайхан сэтгэлтэй хөрш хөгшин Ванг нь түүнийг авч өөрийнхөө хөвгүүдийн адил өсгөжээ. Одоо Туан эрийн цээнд хүрч, өөрийн гэсэн бяцхан сууцанд амьдрах болжээ. Гэрээсээ холгүй жижигхэн зурвас газартай байв. Өдөр бүр танхим дээрх ажлаа дуусгаад, тэндээ ирж, будааныхаа ургамал болон буурцгаа арчилж торддог байлаа. Туанд эхнэр олуулахаар нэгэн зуучлагчийг хөлслөн авсан хүн бол хөгшин Ванг юм.

Зуучлагч суурингийн захад амьдардаг тариачны охин царайлаг Ч-Енийг санал болгожээ. Гэвч тэд нарын төрсөн өдрийг нь харьцуулж үзэхэд Ч-Ен бүсгүй муур жил төрсөн болох нь тодорхой болов. Туан нохой жилтэй байсан юм. Нэгэн дээвэр дор муур нохой хоёр хэзээ ч амгалан тайван амьдардаггүй билээ. Хэсэг хугацааны дараа зуучлагч дахин нэг оролдлого хийсэн байна. Гэвч энэ удаад залуу хатагтайн нэгэн зүйл буруу байсан нь түүний нэрээ бичсэн үсэгт нь байв. Тэр үсгүүд “мод” гэсэн утгатай тэмдэглэгээг агуулж байсан ба Туаны нэрэнд “газар” гэсэн утгатай тэмдэглэгээ байлаа. Одоо модон анжис газрыг сэндийдлэг учир мод газрыг дийлнэ. Иймээс Туан энэ бүсгүйтэй

гэрлэх юм бол өөрийнхөө гэрийн эзэн нь байж чадахгүй.

Дараа дараагийн хос болох хүнийг авч үзсэн ч бас л тохирохгүй байлаа. Бусад зүйлс нь тохирсон боловч хүмүүс Туаныг охидтойгоо гэрлүүлэхэд тун ядуу юм хэмээн татгалзсаар байлаа. Гэхдээ энэ бүхэн Туанын өдөр тутмын ажилд ямар нэгэн өөрчлөлт хийсэнгүй. Түүний ажил тахиа донгодох цагт шүүгчдийн танхим уруу явахаар эхэлж, харуй бүрий болоход өчүүхэн жижиг талбайгаа боловсруулах ажлаасаа гэртээ буцаж ирснээр дуусдаг байлаа.

Нэгэн шөнө Туан гаапуугаа мөрөн дээрээ тавиад талбайгаасаа сууц уруугаа хүрдэг нарийхан зөрөг замаар ганцаархнаа айвуу тайвуухан алхалж байлаа. Тэрээр ердийнхөөсөө оройтож ажилласан бөгөөд харанхуйд далан дээр сандайж суун сар гарахыг хүлээсэн аж. Тэр нь бүтэн сар байсан бөгөөд гэрэл нь өөрийнх нь сүрлэн байшингийн дээвэр дээр тогтсон цас шиг тусч, чинээлэг хөршүүдийнх нь вааран дээвэр дээр буусан цан шиг гялбан байв. Тэрээр мушгирсан нарийхан замаа даган доош харж явлаа. Замын захад түүний хөлийн дэрэгдэх нэгэн чулуун дээр сарны гэрэл сүүмэлзэн тусав. Гэхдээ урьд өмнө нь тэнд хэзээ ч чулуу байгаагүй билээ. Ер нь ингэхэд энэ үнэхээр чулуу юм болов уу? Тэрээр бөөрөнхий бөгөөд орой дээрээ үзүүртэй байлаа. Тэр тонгойн ойртож харахад чулуу биш харин эмгэн хумс байв. Агуу том, бараг жижигхэн хувингийн хэмжээтэй эмгэн хумс байлаа.

Ийм ховор зүйл олох нь мэдээжийн хэрэг агуу их аз ирэхийн шинж тэмдэг байлаа. Баярласан Туан эмгэн хумсыг эвтэйхнээр гар дээрээ өргөн авч гэр лүүгээ яаран одлоо. Тэр замдаа түүнд идүүлэх гэж зарим нэг шүүслэг навчсыг түүж авав. Гэрийнх нь үүдэнд дотор талд байдаг том бөгөөд дотроо зайтай юм хадгалдаг шавран вааранд тэдгээрийг хамтад нь хийв. Азтай байгаадаа баярласан тэрээр унтахаар хэвтлээ. Өглөө сэрэнгүүтээ бодсон анхны бодол нь вааран доторхыг харах байсан бөгөөд эмгэн хумс өглөөнийхөө хоолыг их идсэнийг нь харахад түүнд таатай байдаг байлаа.

Дараа нь бүр ч сохирхолтой зүйл тохиолдов. Туан урьдын адил танхим уруугаа яваад үдээс хойш талбай уруугаа явахын өмнө үмх юм идэхээр гэртээ буцаж ирэв. Бицхан гэртээ орж ирээд ширээн дээр аяга, савх тавиастай байгааг олж харлаа. Чанасан будаа, ногоотой тавагнаас шүлс гоожим уур савсаж, дөнгөж шүүрдсэн шалан дээр угаалга хийдэг том түмпэн нь халуун усаар дүүрэн, хэрэглэхэд бэлэн болсон байлаа.

“Хүмүүс ямар эелдэг юм бэ” гэж Туан бодоод гар нүүрээ угаагаад хоолондоо дайран орохоор доош завилан суулаа. “Энэ хатагтай Ванг л

байж таарах нь, тэр л надад гэнэтийн бэлэг өгөхөөр нууцаар хийж. Энэ чинь ямар сайхан зүйл бодож олоо вэ!”

Тэрээр амьдралдаа ийм сайхан амттай хоол хэзээ ч идэж үзээгүй байв. Угаалга хийж дуусмагцаа талархлаа илэрхийлэхийн тулд тэр хатагтай Вангийн гэр лүү харайлган очлоо. Гэвч тэрээр алдсан байжээ. Хатагтай Ванг түүний сүрлэн байшингийн дэргэдүүр яваагүй ажээ. Ингээд хэн байж болохыг төсөөлж чалсангүй. Дараагийн өдөр нь танхимаасаа гэртээ буцаж ирэхэд мөн л яг ижил зүйл тохиолдлоо. Туаныг орж ирэхэд бүр илүү сайхан үнэртэй шарсан гахайн махан өнхрүүш, жигнэсэн будааны хамт байсан тавагтай ширээ угтлаа. Өлссөн тэрээр савхаа авахдаа энэ хэн юм бол оо гэж дахин сайтар бодлоо. Эцэст нь түүнд нэгэн санаа төрлөө. Энэ бол буруу жилд төрснөөсөө болоод түүний эхнэр болж чадаагүй боловч ганцаархнаа байгаад нь өрөвдөн эхнэртэй болтол нь түүнд туслахаар шийдсэн хөөрхөн бүсгүй Ч-Ен байна.

Ингээд тэрээр Ч-Ен бүсгүйн сайхан сэтгэлд нь талархлаа илэрхийлэхээр хотын захын тариалагийн талбай уруу явлаа. Харин Ч-Ен бүсгүй энэ талаар хатагтай Вангаас ч илүү мэдэхгүй байлаа. Үнэнээ хэлээч гэж Туаныг хичээнгүйлэн гуйхад тэр бүсгүй түүнийг шоолж эхлэв. “Би чиний яриад байгаад чинь итгэхгүй. Чи аль хэдийнээ эхнэртэй болчихсон хэрнээ түүнийгээ нуугаад байна гэж би бодож байна. Тэр үргэлж л танай гэрт байдаг боловч чи түүнийг хүмүүст харуулахгүй байна. Тэгчхээд хэн нэгэн өөр хүн хоолыг чинь хийгээд байна гэж дүр эсгээд байна” гэлээ.

Урьд өмнө нь гайхаж байгаагүйгээрээ гайхсаар Туан гэртээ буцаж ирлээ. Том шавран вааранд байрлаж байгаадаа маш их баярлаж байгаа мэт санагдсан эмгэн хумсаа хооллох замдаа тэрээр хулсны шинэхэн нахиаг түүж авч ирэв.

Нэг долоо хоногийн турш өдөр бүр яг л нэг л зүйл үргэлжлэн тохиолдсоор л байлаа. Өдөр бүр гэртээ ирэхэд Туаны өрөө нь цэвэрхэн, угаадаг ус нь дандаа халуун, хоол нь ширээн дээрээ бэлэн болчихсон түүнийг хүлээж байдаг байв. Энэ тухай мэдээ бүх хөршүүдийн дунд тархсан боловч хэн ч энэ оньсогыг тайлбарлах гээгүй билээ. Эцэст нь Туан үүний үндэслэлийг тогтоохоор шийдлээ. Тэрээр урьдын алил тахиан дуунаар гэрээсээ гарав. Нар дээр гарсан үед тэрээр нууцаар буцаж ирээд, гэрт юу болж байгааг харахаар хашааны гадна талд нуугдлаа.

Хэсэг хугацааны турш юм бүхэн байдгаараа л байв. Дараа нь гэнэт

нэг юм болов. Хаалганы завсраар том шавран ваарнаас нэг гар гарч ирж байхыг харлаа. Дараа нь нөгөө гар. Торгон нөмрөг нөмөрч, сайхан хувцасласан хөөрхөн залуухан бүсгүй болж ваарнаас авиран гарч ирж, өрөөн дотуур явж, буланд байсан зууханд хүрч очлоо.

Туан хурдхан гэгч нь нуугдаж байсан газраа орхин, гэртээ орж ирлээ. Тэрээр эхлээд юм хадгалдаг байсан ваарныхаа дотор талыг үзэхийг хүслээ. Тэнд эмгэн хумс байсангүй харин хоосон хясаа л байлаа. Буланд зуухны хажууд нөгөө охин хана налан, түгшин зогсож байлаа.

- Чи чинь хэн бэ? Чи хаанаас гараад ирэв, ягаад миний өмнөөс гэр орныг маань харж хандах болов? гэж Туан асуув.

Охин юу ч хэлсэнгүй. Түүний айсан нүд өрөөгөөр тэнүүчилж, тэрээр шавран ваар луу ухасхийхээр оролдсон боловч Туан түүнийг хориглов.

Эцэст нь тэр ингэж ярилаа. Түүний дуу хоолой нь тунгалаг бөгөөд цангинах жад шиг хөөрхөн байлаа.

- Би бол шидэт дагина гэж тэр хэлээд цааш нь

- Намайг Цагаан давалгаа гэдэг. Тэнгэрийн эзэн чамайг өнчин бөгөөд ганцаараа амьдардаг учир өрөвдсөн юм. Мөн чи ажилдаа шаргуу, үнэнч шударга, бас эелдэг учир чамайг харж хандаж бай гэж тэр намайг илгээсэн юм. Би өөрийг чинь баян болоод гэрлэж эхнэр автал өөртэй чинь арван жилийн турш хамт байхаар байлаа. Тэгээд өөрийг чинь орхиод үлгэрийн оронд буцаж очих байсан юм. Гэвч одоо чи намайг нууцаар харж миний жинхэнэ төрхийг харчихлаа. Үүнийг энгийн хүнд зөвшөөрдөггүй юм. Би нэн даруй явах ёстой. Чи танхим дээрээ ажлаа сайн хийж өөрийнхөө бүхий л хүчээр газраа боловсруулах ёстой. Гэхдээ чи вааранд орхисон миний хясааг хадгалж авч үлдэж болох юм. Түүнийг будаа хадгалахад ашиглаарай. Зөвхөн өлсгөлөнгийн аюул ирэхэд л түүнийг хоосолж болно. Тэр шууд л будаагаар дахин дүүрэхийг чи олж харах болно гэлээ.

Туан хий дэмий л түүнийг үлдэхийг гуйлаа. Ямар ч хичээл зүтгэл нэмэр болсонгүй, тэр явах ёстой байлаа. Тэнгэр харанхуйлж, шуурга дэгдэж, салхи исгэрэн, бороо дээврийг нь гуядан байв. Цагаан давалгаа өрөөгөөр хөнгөн гүйж, хаалгаар гадагш гарч, гараа алдлан, алс хол салхиар дүүлэн одлоо. Эхэлсэн шигээ салхи шуурга гэнэтхэн намдлаа. Тайван өглөөний цагаар Туан нүдэндээ дүүрэн нулимстай үлдэн хоцорлоо.

Хсиех Туан шидэт дагина Цагаан давалгаанд зориулж жижигхэн шүтээн босгосон ба найр наадмын өдрүүдэд тэнд байнга өргөл өргөдөг

байлаа. Тэр цагаас хойш Туан хэзээ ч хүнсээр гачигдаж байгаагүй билээ. Тэрээр онцгой баян хүн болоогүй ч, эцсийн эцэст бүхий л амьдралынх нь туршид түүнийг аз жаргалтай байлгасан эхнэртэй гэрлэсэн билээ. Тэрээр ямагт даруухан бичиг хэргийн ажилтан хэвээр байсангүй, харин өөрөө нутгийн шүүгчдийн нэг нь болж амьдран суусан билээ.

Хэрхэн гэрлэдэг вэ

Бас нэгэн гэрлэхийг хүссэн хүн бол Уэй Ку байлаа. Эцэг эх нь түүнийг жаахан байхад нас баржээ. Тэрээр эрийн цээнд хүрч өөрийн гэсэн гэр бүлтэй болохын тулд эхнэр авахаар болов. Сүйт бүсгүйгээ алс хол, өргөн уудам нутгаар хайлаа. Гэвч энэ нь тийм ч хялбар шийдэх асуудал биш байсан юм. Ямар нэгэн юм ямагт буруу явж байгаа мэт санагдаж байлаа. Эцэст нь тэр өөрийнхөө төвөгтэй асуудлын талаар нэгэн найздаа ярихад тэр нь дүүрэгтээ шинээр ирсэн нэгэн албан тушаалтны охинтой гэрлүүлэх ажлыг зохион байгуулж, түүний зуучлагч болно хэмээн амлав. Найз нь шинээр ирсэн албаны хүнийг тэр орой нь урьж, дараа өдөр үүрээр Уэй түүнтэй Лунг-Хсинг сүмийн гадаа уулзана гэснийг дуулгахаар болов.

Уэй Ку найзыгаа тэр шөнө унтчихгүй байгаа гэж санаа нь зовж байв. Тэр үүр цайхаас өмнө босч найзыгаа ирэхийг хүлээхээр сүмийг зорилоо. Тэнд түүнийг ирэхэд сартай байсан ба сүмийн шатан дээр нэгэн настай хүн сарны гэрэлд ном уншин сууж байлаа. Уэй Ку түүний юу уншиж байгааг нь сонирхон мөрөн дээгүүр нь харав. Гэвч тэр харсан зүйлийнхээ хөл толгойг нь мэдэж чадсангүй.

- Та юу уншиж байгаагаа хэлж өгнө үү гэж тэрээр настай хүнээс асуув.

- Би ингэж бичсэн зүйлийг урьд өмнө харж байгаагүй юм байна. Би хүүхэд байхдаа их л уншиж байсан. Гэвч би ийм хэлбэртэй Хятад үсгийг мэдэхгүй юм байна. Энэ бас Энэтхэгийн бичиг ч биш байна. Энэ юу юм бэ? гэхэд настай хүн инээв.

- Чи үүнийг яаж таних вэ дээ гэж тэр хэлэв.

- Энэ чинь хүний ертөнцийн ном биш, газар доорх ертөнцийн бичиг байна. Хэрэв энэ тийм юм бол, та бас доод ертөнцөд хамаарах нь. Та энд юу хийж байгаа юм бэ? гэж Уэй Ку хэлэв.

- Би танаас ижил асуулт асууж болох нь ээ дээ гэж настай хүн хариулав.

- Доод ертөнцийн бид нар үхэгсдийн хэргийг зохицуулах ёстой бөгөөд үүнийг бид танай ертөнцөөр дахин дахин зочлолгүйгээр хэрхэн хийж чадах билээ. Биднийг хэн ч мэддэггүй учир хааяа ирэхдээ бид болгоомжтой байдаг. Энэ удаад би тийм их удаан энд байв уу эсвэл чи эрт ирчхэв үү. Ямартай ч бид уулзалдлаа. Одоо салах цаг боллоо.

Тэрээр ном уруугаа буцав. Харин Уэй Ку дахиад ихийг мэдэхийг хүсч байв.

- Та хүмүүсийн үйл хэргийг тохинуулах талаар ярьж байна. Ямар тодорхой үйл хэргийг хариуцдаг болохыг чинь би танаас асууж болохсон болов уу гэж тэр үргэлжлүүлэн хэлэв.

Настай хүн санаа алдан, дахиад номоо тавиад,

- Би хүмүүсийн гэрлэлтийн талаар анхаарал тавьдаг гэж хэлэв.

Уэй Кугийн царай баярласнаасаа болж гэрэлтэн,

- Тэгэхээр чи бол миний хайж байгаа хүн – сүнс гэсэн үг байна. Миний эцэг эх намайг маш залуу байхад, надад эхнэр олж өгөхөөсөө өмнө нас барсан. Би хэдэн жилийн турш эхнэр болох хүнээ хайсаар л байна, амжилт олсонгүй. Миний нэг найз шинээр ирсэн шүүгчийн охинтой намайг танилцуулахаар оролдож байгаа. Энэ удаад би амжилттай байх болов уу? гэв.

- Би нэг үзээгэхье гэж настай хүн хэлээд хайж байсан хуудсаа олтлоо номоо эрхий хуруугаараа эргүүлж байв. Тэр хуудсыг нэгэн мөчийн турш уншсанаа толгойгоо сэгсрэн,

- Үгүй ээ! гэж тэр хэлээд,

- Чиний ирээдүйн эхнэр чинь одоо гурван настай юм байна. Чи түүнтэй арван долоо хүрэхээр нь суух болно гэлээ.

Арван дөрвөн жил хүлээх нь! Уэй Ку цөхөрсөн хэдий ч настай хүний хэлсэн үнэн үгэнд эргэлзсэнгүй. Тэрээр гунигтайгаар буцаж алхлаа. Ингэхдээ тэрээр настай хүний хажууд шатан дээр нэгэн цүнх байхыг олж харлаа. Түүний амсар нь нээлттэй байсан бөгөөд улаан өнгийн утастай давхарласан дамар байх шиг байв.

- Энэ утсыг юунд хэрэглэдэг юм бэ? гэж тэр асуув.

Дахиад л настай хүн Уэйг мартсан мэт номондоо шимтлээ. Тэрээр дээш харан, цухалдангуй дуугаар хариуллаа.

- Энэ утсаар би гэрлэх хувьтай төрсөн хүмүүсийн хөлийг нь нийлүүлж уядаг юм. Намайг тэдний хөлийг хамтад нь бооход тэд эхнэр нөхөр болшгоодог. Тэд мянган бээрийн алсад байх, нэг нь баян нөгөө нь ядуу, тэдгээр гэр бүлүүд бие биенээ үзэн яддаг байх нь хамаагүй. Тэд товлосон хугацаанд гэрлэсэн байх ёстой.

- Ингээд миний хөлөнд утас уяа уу? Нөгөө үзүүрт нь хэн байхыг би харж чадах уу? гэж Уэй Ку асуув.

- Тэр чинь гурван настай хүүхэд гэж би чамд хэлсэн шүү дээ. Гэхдээ тэр эндээс холгүй. Одоо үүр цайчихлаа. Нааш ир, би чамд түүнийг харуулъя. Тэгэх юм бол чи намайг шаналгахаа болино гэж настай хүн хэлэв.

Уэй Кугийн найз нь ирсэнгүй. Тэр тухайн оролдлого бүтэлгүй болно гэдгийг мэджээ. Настай хүн цүнхээ аваад Уэй Куг дагуулан хүн цугларч буй зах уруу авч явлаа. Тэдэнтэй зэрэгцэн ноорхой хувцастай, нэг нүд нь сохор тариачин эмэгтэй явж байв. Тэр эмэгтэй зарах ногоогоо овоолсон тэрэг түрж явлаа. Тэрээр нуруун дээрээ уранхай даавуунд ороож боосон бөөн юм авч явав. Тэр нь хоёр юм уу, гурван настай халтайсан хүүхэд байлаа.

Настай хүн тэр хүүхэд үрүү заагаад,

- Энэ бол чиний сүйт бүсгүй гэж хэлэв. Уэй Кугийн сэтгэл жигшил зэвүүллээр дүүрэн,

- Хэрвээ би түүнийг албал асуудал төгсгөл болно биз гэж тэр хэллээ.

- Энэ охин бол чинээлэг бөгөөд өндөр албан тушаалтай болох хувьтай, энэ талаар чи юу ч хийж чадахгүй гэж хэлээд тэр хүн алга болов.

Уэй Кугэртээ ирлээ. Түүний сэтгэл санаа үймэрч, энэхүү доромжлон гутаасан хос болох хүнээс зугтахаар шийдлээ. Эцэст нь тэрээр хурц хутга авч нэгэн зарцыг дуудаж ирүүлээд,

- Маргааш чи надтай хамт зах уруу явах болно. Тэнд очоод би чамд нэгэн бяцхан охиныг зааж өгнө. Тэр бол муу ёрын сүнс юм. Хэрвээ чи түүнийг энэ хутгаар миний өмнөөс алах юм бол би чамайг арван зоосоор шагнах болно гэв.

Эзнийхээ үгэнд итгээд дараагийн өдөр нь зарц нөгөө хутгыг ханцуйлан түүнийг дагаж зах орлоо. Уэй Ку түүнд охиныг зааж өгөөд өөрийнхөө захиалсан аймшигт хэргийн гэрч болохыг хүсэлгүй гэр лүүгээ буцаад явав. Зарц нэг нүдтэй наймаачин эмэгтэй үрүү очоод хутгаа гарган хүүхдийг араас нь дүрэхээр завдав. Гэтэл бяцхан охин эгдүүцэн түүн үрүү том харах үед зарц энгийн л нэг хүүхдээс өөр юу ч биш байсанд итгэж чадсангүй. Тэрээр зориуд түүнийг онилохоо больж хутганыхаа ирээр хөмсөгний нь дээгүүр хальт ганцхан удаа зүсээд хүмүүсийн дунд орж алга боллоо. Уэй Куд очоод охиныг алсан гэж хэлж, шагналаа авав. Уэй Ку өөрийнхөө хийсэн гэмт хэрэгт гэмшин

удаан гэгч нь шаналсан боловч эцэст нь тэрээр хэргийг бүхэлд нь өөрийхөө оюун санаанаас авч хаяж чадсан билээ.

Тэрээр олон удаа эхнэр олж авах оролдлого хийсэн боловч бүтэлгүйтсээр байв. Эцсийн эцэст олон жилийн дараа Уэй Куг Хсянг-чоугийн засаг даргын туслах хийж байх үед түүний хувьд асуудал шийдэгдсэн юм. Засаг дарга Уэй Кугийн ажилд маш их сэтгэл өндөр байсан бөгөөд түүнийг гэр бүлгүй гэдгийг нь мэдээд өөрийнхөө охиныг түүнтэй гэрлүүлэхээр шийдэв. Уэй Ку ч гэсэн энэ бүхний эцэст түүний олон жилийн ганцаардал дуусгавар болох нь гэж ихэд баярлав. Засаг даргын охин арван долоон настай хамгаас үзэсгэлэнтэй хөөрхөн бүсгүй байсан юм.

Залуухан сүйт бүсгүйн үс нь сайхан засалттай байсан бөгөөд түүнийгээ уран хийцтэй, үнэт чулуу болон өдөөр чимэглэсэн хатгууруудаар тогтоодог байжээ. Эдгээр хатгууруудын нэг нь түүний чамархай дээр байрладаг бөгөөд, харин тэр хатгуурны толгой яг түүний хөмсөгний чанх дээр байрлаж, духыг нь тагладаг байлаа. Энэ гоёлоо тэрээр хэзээ ч авдаггүй байв. Бур угаахдаа ч, унтахдаа ч авдаггүй байлаа. Хэсэг хугацааны дараа энэ нь Уэй Кугийн сонирхлыг татаж шалтгааныг нь асуухад хүргэв.

- Энэ гоёл миний духан дээрх муухай сорвийг тагладаг юм. Нэгэн өдөр намайг жаахан байхад асрагч маань зах дээр авч явж байтал нэгэн галзуу хүн намайг хутгалахаар завдсан юм гэж түүний үзэсгэлэнт эхнэр тайлбарлав.

- Харин чи ноорхой хувцсанд боодолтой байсан уу? гэж мэл гайхсан Уэй Ку дуу алдахад түүний эхнэр нь ч бас гайхав.

- Чи үүнийг яаж мэддэг юм бэ? гэж тэр асуув.

- Хүлээж бай. Эхлээд чи надад хэлээгээ. Чамайг хүүхэд байхад чиний аав маш ядуу байсан уу? гэж Уэй Ку хэлэв.

- Хсянг-чоугийн засаг дарга миний жинхэнэ аав биш. Миний эцэг эх ч гэсэн чинийхтэй адил намайг жаахан байхад нас барчихсан. Намайг долоон настай байхад миний авга ах болох одоогийн засаг дарга намайг охиноо болгон үрчилж авсан юм. Тэр хүртэл хөгшин асрагч маань намайг халамжилдаг байсан гэж түүний эхнэр хариулав.

- Чиний асрагчийн нэг нүд нь сохор байсан уу? гэж Уэй Ку асуугаад, тэрээр эхнэртээ настай хүнтэй сарны гэрэлд уулзсан бөгөөд зах дээр түүнийг алахаар завдсан тухайгаа бүгдийг нь ярьж өгөв. Түүний эхнэр энэ тухай сонсоод маш их гайхсан ч түүний хийхээр завдсан гэмт хэргийг нь өршөөсөн бөгөөд тэд урт удаан, аз жаргалтай хамтын амьдралынхаа хугацаанд энэ талаар хэзээ ч дахин дурсаагүй билээ.

Үнэ цэнэтэй гурван боодол

Нэгэн удаа Ниу хэмээх нэртэй ядуу оюутан нийслэл хот орж шалгалт өгөхөөр явахдаа тосгоны дэн буудалд хоногложээ. Өвөл ид дундаа орж байсан учир маш хүйтэн байв. Бүүдгэр тэнгэрээс цас тасралтгүй орсоор байлаа. Ниу дэн буудалд дулаахан, ая тухтай байгаадаа баяртай байв. Тэрээр оройныхоо хоолонд зориулж халуун шөл, банш захиалангаа модны нүүрс түлж байгаа зуухны өмнө өөрийгөө ээн сууж байлаа. Хоолоо хүлээж суухдаа тэрээр аяга халуун будааны дарс ууж дотроо халааж байв. Удалгүй бие нь дулаацаж, царай нь улаа бутарч аятайхан болов.

Өвлийн богино өдөр бараг дуусч байх үед нэгэн хүн хаалга тогшин бүдчин орж ирсэн нь Ниугаас ч ядуу хүн байлаа. Түүний хувцас нь нимгэн ноорхой даавуу байсан бөгөөд тэр нь энэхүү ширүүн цаг агаараас халхлахааргүй байсан юм. Даарснаас болоод түүний хацар нь цайрч, хөдөлгөөн нь удааширсан байв. Уруул нь ярьж чадахааргүй хөшиж байсан боловч мэдээжийн хэрэг зуухны дулаанаас хуваалцахыг хүсэн Ниугийн өмнө навтас хийн суув.

Ниу түүнд зай гаргаж өгөв. Тэр хүн улаа бутарсан модны нүүрсний өөлөөс тэмүүлэн гараа сунгасан ба аажмаар бүлээцэж эхлэв.

Буудлын эзэн Ниуд хамгийн сайхан үнэрээр хамар цоргиулсан уур савсуулан оройн хоолыг нь авч ирж өгөөд шинээр ирсэн ноорхой хүнээс түүнд юугаар тусалж чадахыгаа асуув.

- Аяга цай, шалан дээр шөнийг өнгөрөөх зай хэрэгтэй байна гэж тэр хүн хэлэв. Эзэн цай авч ирэхээр гарч одлоо.

Ниу энэхүү ядуу хүнийг өрөвдөн байлаа. Тэрээр түүнд өөрийнхөө хоолыг албаар өгч, эзнийг буцаж ирэхэд нь дахиад хоол захиалав. Гадны хүн шөл, баншыг тэр даруйд нь ховдоглон идсэн тул Ниу түүнд дахин гурилтай хоол захиалав.

- Надад танд төлөх мөнгө байхгүй гэж тэр хүн хэлэв. Гэвч Ниу тэдгээрийг хүлээж авах ёстой гэж шаардсан ба шөл болох хугацаанд таван аяга гурилтай хоол идчихэв. Амрахаар хэвтэх үед Ниу гадны хүнийг унтуулахаар өөрийнхөө орыг өгөх гэсэн боловч тэр хүн түүнийг хүлээж авсангүй. Тэр орны хөлд шалан дээр хэвтээд тэр даруйдаа унтав. Идсэн оройнхоо хоолонд сэтгэл ханаснаа батлах мэт тэрээр шөнөжингөө бух шиг хурхирч байлаа.

Үүр цайж эхлэхэд Ниуг хэн нэгэн хүн мөрнөөс нь зөөлхөн татаж сэрээв. Энэ бол гадны хүн байсан бөгөөд тэрээр түүнийг хайр гэрэлтсэн нүдээр харж байлаа.

- Хоёулаа гаръя. Чамд хэлэх зүйл байна гэж хэлэв.

Ниу гайхширан гутлаа өмсөөд түүний араас даган буудлаас гарав. Хүйтэн саарал гэрэлд гадны хүн түүн үрүү эргэж хараад ингэж хэллээ.

- Би бол хүн биш, доод ертөнцөөс ирсэн элч байна гэв. Ниугийн айж байгааг харсан тэрээр:

- Битгий санаа зов, би чиний төлөө ирээгүй. Харин өчигдөр орой гаргасан чиний сайхан сэтгэлд маш их талархаж байна. Хэрвээ чи налад бийр, бэх, жижигхэн цаас түр зуур өгөх юм бол би чамд хариуд нь ямар нэгэн зүйл өгье гэв.

Ниу тэдгээр зүйлсийг буудлаас авч ирж өгөхөд гадны хүн түүнийг жаахан холхон бай гэж хэлээд нэгэн модны доор очиж суув. Тэр ханцуйнаасаа жижиг ном гаргаж ирээд хуруугаараа эргүүлж эхлэв. Зогсосхийн цаасны өөдөс дээр хэдэн үг хуулж харагдав. Дараа нь түүнийг нугалан боолоо. Үүнийг тэр гурван удаа давтаад, боодлуудаа нэг, хоёр, гурав гэж дутаарлав. Тэр Ниуд дараах зүйлийг хэлээд тэдгээрийг өгөв. “Амьдралын аар саархан бэрхшээлүүдтэй тулгарахдаа эдгээр боодлуудын талаар битгий бодоорой. Харин томоохон бэрхшээлтэй тулгарч, ирээдүй чинь бүрхэг байвал хүж асаагаад эдгээрийн нэгийг нь онгойлгоорой. Нэг удаа зөвхөн нэгийг нь л нээх бөгөөд нэг, хоёр, гурав гэсэн зөв дарааллаар нээж байгаагаа сайтар нягталж байгаарай. Би одоо явах ёстой. Баяртай. Танд дахин талархлаа илэрхийлье.” Ингээд хэдхэн алхаад алга болчихов.

Ниу өөрийнхөө номтой цүнхэнд нөгөө боодлуудыг далдхан хийв. Үнэн хэрэг дээрээ тэр гадны найзынхаа хэлсэн зүйлд тийм ч их итгээгүй бөгөөд энэ хэргийн талаар удалгүй бүр мөсөн мартав. Тэрээр нийслэл үрүү явж шалгалтаа хүлээж байлаа. Харин нийслэлд хооллож байрлах нь тосгоны дэн буудалд байхаас илүү үнэтэй хэцүү хэрэг байлаа. Удалгүй Ниу маш бага мөнгөтэй үлдсэнээ мэдэн, хоолныхоо мөнгийг

хасч бараг л өлсгөлөнгийн байдалд байх болов. Тэр бичээч хийж бага зэрэг мөнгө олж байсан ч энэ нь түүний шалгалтандаа бэлтгэхэд нь саад болж байсан бөгөөд удалгүй аргаа барав.

Ингээд тэр цүнхэндээ хийсэн боодлуудынхаа талаар саналаа. Тэгээд жаахан хүж худалдаж аваад түүнийгээ шатаав. Дараа нь зааж өгснийх нь дагуу нэг гэсэн дугаартай боодлыг гаргаж ирээд задлав. “Яваад Бодь сүмийн үүдний гадна талд суу” гэсэн үгтэй цаасны өөдөс байв.

Бодь сүм нь арван бээрийн газарт байлаа. Хүйтэн, нойтон шамаргатай муухай өдөр байсан учир Ниуд ядуухан оромжлоосоо гарахад хэцүү байлаа. Гэсэн хэдий ч сүүлчийн хэдэн зоосоороо илжиг худалдаж аваад сүмийг зорилоо. Түүн үрүү нэгэн лам хүрч ирэхэд тэр үүдний гадна талд хөлдүү газар дээр арай ялан сууж байлаа.

- Цаг агаар ийм муухай байхад энд суугаад та юу хийж байгаа юм бэ? Хэрэв та удаан суух юм бол хөлдөж үхэх бөгөөд бид нарт төвөг удах болно гэж нөгөө лам түүнийг аашлав.

- Би оюутан хүн. Миний хүсч байгаа юм гэвэл танай сүмийн шатан дээр энэ шөнийг өнгөрөөх зөвшөөрөл авах гэсэн юм. Би өглөө болохоор яваад өгнө гэж Ниу хэлэв.

- Өө, уучлаарай. Би таныг оюутан гэж мэдсэнгүй. Хэрвээ та ороод ирэх юм бол бид таныг нэг шөнийг энд өнгөрүүлэхэд унтах газар, хоол ундаар хангаж чадна гэж нөгөө лам хэлэв.

Лам сүм дэх өөрийнхөө байранд Ниутгийн нэрийг асуугаад хоол өгч урт удаан яриа өрнүүлэв. Ингэж байхдаа тэрээр:

- Та Чин-Яангийн нас барсан шүүгч Ниутай ямар нэгэн байдлаар холбоотой биш биз? гэж асуув.

- Тэр чинь миний авга ах гэж Ниу гайхсан байдалтайгаар хариулав.

Нөгөө лам түүнээс шүүгчийн нэр, хувийн үйл хэргийнх нь талаар хэдэн асуулт асуув. Ниу бүгдээрэнд нь хариулахад тэрээр сэтгэл хангалуун байлаа. Дараа нь тэр:

- Чиний авга ах чинь энэ сүмийн өглөгийн эзэн байсан юм. Бидэнд мөнгө өгөхөөс гадна саяхан болсон бэрхшээлүүдийн үеэр 3000 зоос хадгалуулахаар налад орхисон юм. Түүнийг нас барахад би тэр мөнгийг яах вэ гэдгийг мэдэхгүй байлаа. Харин та түүнийг авч явж болох юм гэж тайлбарлав.

Одоо мэдээжийн хэрэг Ниу баян эр боллоо. Нийслэлд сайхан сууц худалдаж авч, зарц, морь, тэрэг бүх юмтай сайхан амьдрах болов. Одоо тэр эд зүйлээр хангалуун байсан ч шүүгчийн алба хаших том хүсэлтэй

байв. Үүнийг зөвхөн шалгалт өгч байж л хийж чадах байлаа. Анх нийслэл үрүү зорьж ирсэн шалгалтандаа унасан ба гурван жилийн дараа дахиад л шалгалтуудлаа унасан байна. Гурав дахь удаагаа шалгалтандаа бэлтгэж байсан боловч амжилт гаргана гэсэн итгэл найдвар тун бага байлаа. Тэр амьдралынхаа мөрөөдөлд хэзээ ч хүрч чадахгүй нь хэмээн бодож тун их гуниглаж байлаа.

Дараа нь нэг өдөр өөрийхөө судалдаг номуудыг янзалж байгаад шалан дээр үнгэгдсэн хоёр цаасан боодол унахыг харсан ба доод ертөнцөөс ирсэн өлсөж үхэхээ шахсан элчийн талаар гэнэт санав. Хоёр гэсэн дугаартай боодлыг аваад хүсэл мөрөөдлөө биелүүлэхэд нь тусалж чадах болов уу хэмээн гайхширав. Нөгөө сүнсний зааврыг санан дахин хүж асааж хоёр дахь боодлыг задлав.

Тэр “Яваад баруун зах дээрх Чангийн зоогийн газарт орж суу” гэсэн бичигтэй цаасны өөдсийг гаргаж ирэв.

Ниу Чангийн зоогийн газрыг амархан олов. Тэр шатны дээд талд сууж цай захиалав. Түүний ард талд нэгэн өрөөг тусгаарласан хөшиг байлаа. Тэр өрөөнд хоёр хүн ярилцаж байв. Ниутэдний яриаг сонсохоос зайлсхийсэнгүй.

- Би таны өгсөн сэдвээр жижигхэн шүлэг зохиож өөрийгөө зугаацуулж байлаа. Үүнийг сонс доо... гэж нэгдүгээр хүн хэлээд өөрийнхөө зохиолыг бахархангуйгаар дуржигнуулж эхлэв.

- Тийм ч муугүй болжээ гэж түүнийг уншиж дуусахад нөгөө хүн хэлэв.

- Гэхдээ би чамайг үүний чинь төлөө шалгалтаа өгсөнд тооцохгүй л юм шиг байна. Чи хэд хэдэн буруу мөрүүдийг ашиглажээ... гээд нэгдүгээр хүний шүлгэндээ гаргасан алдаануудыг тоочиж эхлэв.

Нөгөө яруу найрагч энэ шүүмжлэлд бага зэрэг ундууцан өөрийнхийгөө буцааж авахаар шийдлээ.

- Би зөвхөн миний өгсөн зохион бичлэгийн сэдвүүд нь маш хялбархан нотлогдох болно гэдгээс л айж байна. Мэдээж хэрэг бүгдээрээ ишлэлүүд бөгөөд бүр хамгийн залхуу өрсөлдөгч ч хэний бүтээлээс авсан байна вэ гэдгийг мэдэх болно. Жишээ болгоод эхнийхийг нь аваад үз дээ... Эхний зохион бичлэгийн сэдвийг гаргах өгүүлбэрийг цээжээр уншлаа. Дараа нь тэр хоёр дахь хүнээр ишлэлийг тодорхойлуулахын тулд завсарлав. Харамсалтай нь тэр хүн тодорхойлж чадсангүй. Тэр ханиалгаж, түгдчиж, мөн сэдвийг өөрчлөхийг хичээсэн боловч нэгдүгээр хүн хойшлуулсангүй. Тэрээр өгүүлбэрүүдийг ар араас нь уншиж байсан ч түүний нөхөр алиг нь ч таньж чадсангүй. Эцэст

нь хоёулаа хөхөрч унав. “Өөрсдийнхөө зохиосон шалгалтанд бид суух хэрэггүй юм байна. Бидний хэн нь ч түүнийг давахгүй юм байна” гэж тэд бие бие үрүүгээ хашгирав.

Ниу хязгааргүй баяртай байлаа. Удалгүй тэр дараагийн албан ёсны шалгалтан дээр ирж болох асуултуудын талаар нарийн мэдээллүүдийг сэм сонсож авав. Тэр онцгой сайн ой санамжтай байсан бөгөөд гэртээ хариад сонссон үг бүрээ хуулж авлаа. Ингээд тэр шалгалтандаа бэлтгээд, цаг нь ирэхэд зааланд орохоосоо өмнө бүх хариултыг өөрийнхөө толгойд боловсруулсан байлаа. Ингээд шалгалтаа онцгой сайн өгч, өндөр албан тушаалд дэвшиж, үнэхээр их баярласан билээ.

Албан хаагчийнхаа хувьд Ниу нэр хүнд сайтай байлаа. Тусламж хэрэгтэй буюу уй гашуу, зовлонд автсан хэн бүхэнд түүний сайхан сэтгэл домог болж байлаа. Ажлаа хийж хаа ч явж байсан нөгөө гурав дахь үнэ цэнэтэй боодлыг байнга биедээ авч явдаг байлаа. Харин түүний зовлон үүгээр дууссан мэт санагдаж, түүнийг нээх хэрэг хэзээ ч гарахгүй байх хэмээн бодож байлаа.

Гэвч тийм ч их нас дээр гараагүй боловч тэр өвдөж эхлэв. Эмч нар ар араасаа цувран мөнгийг нь барж эм бичиж өгсөөр, сүмд түүний төлөө залбирал үйлдэж байсан боловч ямар ч нөлөөгүй мэт санагдаж байв. Эцсийн эцэст Ниу нөгөө гурав дахь боодлыг нээх нь түүний цорын ганц найдлага юм байна гэж шийдэв. Тэр хүж асааж гурав дахь боодлыг задлан “Гэрээслэлээ бич” гэсэн үгтэй цаасны өөдөс гаргаж ирэв.

Ниу түүний цаг нь болжээ гэдгийг ухаарав. Ингээд яаралгүйгээр, гомдол мэдүүлэлгүйгээр ажил хэргээ цэгцэлж, гэр бүлийнхэн болон найз нөхөдтэйгөө салах ёс хийгээд тайвнаар насан эцэслэсэн ба бүгд түүнийг гашуудан үдсэн юм.

Загасны нухаш болох шахсан хүн

Манай эриний 759 дүгээр оны намрын нэг өдөр шүүгчдийн танхимын ажилтнууд үдийнхээ хоолыг хүлээнгээ амарч байлаа. Хоёр хүн гаднах талбай дээр шатар тоглон сууж байв. Тэд үүдэнд үйлчлэгч хүрч ирж байхыг харлаа.

“Сайн байна, Чанг Пи” гэж хоёр хүний нэг нь үйлчлэгчид хэлээд нөгөө хүний үдийнхээ хоолонд зориулж худалдаж авсан загасны талаар зөвшөөрч толгойгоо дохив. Тэр нь Чанг Пигийн заламайгаар нь утсаар оосорлон авч яваа гайхамшигтай сайхан булуу цагаан загас байсан юм. Нөгөө шатар тоглогч нөхөр лүүгээ эргэж “Түүний хэрчим бүр нь нэг аравны тав эсвэл хоёр кг орчим байх болно!” гэж хэлэв.

Нөгөөх нь инээмсэглээд толгой дохив. Урдаас нь ирж буй зарцыг хараад ихэд гайхсан янзтай хэлэв. “Энэ загас өөрт нь юу тохиохыг мэдэж байгаа юм шиг харагдаж байна. Нүднээс нь нулимс урсаж, мөн ам нь залбирах мэт хөдөлж байх юм!”

Тэр залбирч буй загасыг харуулахаар гаднаас хүмүүсийг дуудлаа. Нэг цэрэг тавагнаас тоор жимс авч идэж байхад өөр хоёр нь шоо хаян тоглож суув. Ингээд бүгд тэдэнтэй ярилцах мэт харагдаж загас хамгийн хачирхалтай зүйл мөн гэдэгт бүгд санал нийлэв. Үйлчлэгч Чанг Пи тэдний утгагүй зүйлийг сонсон инээмсэглэсээр худалдан авсан үнэт зүйлээ тогоочид хүргэхээр гал тогоо уруу орлоо.

Энэ удаад үүдний өрөөний хажуугийн жижигхэн нээлттэй өрөөнөөс гарсан урт гэгчийн санаа алдах дуу дахиад л ажилтнуудын анхаарлыг сарниулав. Энэ өрөөнд шүүгчийн туслах Хсюх Уэй хэвтэж байлаа. Хэдэн долоо хоногийн өмнө тэр гэнэт халуурч долоо хоногийн турш ухаангүй байв. Эцэст нь орон дээрээ цонхийж сульдан хэвтэж байлаа. Түүнийг эргэхээр очсон хүмүүс түүнийг үхэх нь болжээ хэмээн бодож

байв. Тэнд жинхэнэ амьдрал байгаагүй бөгөөд зүрх нь бага зэрэг бүлээхэн байсан учир түүнийг оршуулах асуудал байсангүй. Тэрээр тэнд хориод хоногийн турш хэвтэж байгаа билээ. Харин одоо түүнээс энэхүү санаа алдах дуу гарсан юм. Хамтран ажиллагсад нь тэр өрөө үрүү гүйлдэв. Түүнийг орон дээр эв эрүүл сууж байхыг харсан тэднийг нүднээс баярын нулимс хацрыг нь даган урсаж байв.

- Би та нараас хэдий хугацаагаар хол байв? гэж өвчтэй байсан хүн асуулаа.

- Хорь гаруй хоног гэсэн хариу сонсогдов.

- Та нар загасны нухаш идэж байсан уу? гэсэн дараагийн асуулт нь тэднийг почирдуулав.

- Бид дөнгөж саяхан жаахныг идэх гэж байлаа гэж тэд хариулав.

- Гэвч чи яаж мэдэв?

- Ганцхан минут хүлээ. Үйлчлэгч Чанг Пиг тэр загасыг худалдаж ав гэж явуулсан уу? гэхэд,

- Тэгсэн гэж тэд хариулаад урьд байгаагүйгээрээ гайхширав.

Хсюх Уэй үйлчлэгч үрүү эргэж,

- Чи том булуу цагаан барьсан загасчин Чао Кан уруу очиход тэр түүнийг зэгсэнд нуугаад жижиг булуу цагаан авахыг санал болгосон. Харин чи нөгөө том загасыг авч ирсэн. Чамайг энэ байшинд буцаж ирэхэд энэ хоёр хүн шатар тоглож, харин энэ хоёр хүн шоо тоглож байсан. Тэр залуу тоор идэж, чи тэдэнд хэрхэн Чао Кан том булуу загасыг нуухыг оролдсоныг ярьж өгөхөд тэд түүнийг зодох хэрэгтэй гэж тушаасан билээ. Дараа нь тэр булуу загасыг чи тогоочид аваачиж өгөхөд тэр баярлан түүнийг алсан. Энэ бүхэн үнэн, тийм биз дээ?

- Яг юу тохиолдсон хийгээд, Хсюх Уэйний дүрсэлснийг бүгдээрээ зөвшөөрч байлаа.

- Харин энэ бүгдийг чи яаж мэдсэн юм бэ? гэж тэд түүнээс асуув.

- Тэр булуу цагаан чинь би байсан юм гэж Хсюх Уэй хэлэв.

Ингээд тэрээр өөрийнхөө талаар тэдэнд ярьж өгөхөөр болов.

- Эхлээд би өвдсөн. Дараа нь хүчтэй халуурсан. Халуунаас ангижрахын тулд би ямар нэгэн юм хийх хэрэгтэй гэж бодоод таягаа аваад гадуур явахаар гарсан юм.

Өвдсөнөөсөө хойш тэрээр орноосоо огтхон ч босоогүй билээ. Түүнийг сонсч байсан хүмүүсийн нүүрнээс гайхширал ажигласан тэрээр үргэлжлүүлэн ярилаа.

Энэ зүүд байгаагүй л юм шиг санагдаж байна. Одоо ч зүүд байгаагүй гэж бодож байна. Би яг л торноосоо гарсан шувуу шиг баярлан хотоос

гарч толгодыг зорилоо. Толгодоор алхсанаасаа болоод ядрахдаа би түүнээс бууж голын эргийг дагаж явав. Ус нь цэнгэг байсан ба нарны гэрэлд гялалзан байлаа. Эцэст нь би гол өргөссөнөөс үүссэн цүнхээлд хүрч ирлээ. Энд ус нь дөлгөөн бөгөөд гүнзгий, сэрүүхэн бөгөөд сэтгэл татам байв. Би биеэ барьж чадсангүй, эцэст нь хувцсаа тайлаад шумбан орлоо. Хэдийвээр би сайн сэлдэг байсан ч, хүүхэд байснаасаа хойш сэлж байгаагүй билээ. Гэвч усанд шумбан доошлох тусам би үүнийг л хүлээж байсан мэт санагдаж байлаа. Би маш хялбархан сэлж чадах загас биш байсандаа харамсаж эхэллээ. “Би зөвхөн загас болчихдог ч болоосой!” гэж өөртөө хэлэв. Хажуугаар сэлж байсан загас надад “Энэ чинь чиний үнэхээр хүсч байгаа зүйл чинь юм бол үүнийг хялбархан гүйцэлдүүлж болно” гэж тэр даруй хэлэв. Тэр загас цааш сэлэн одсон бөгөөд удалгүй нэгэн сонин амьтан гарч ирэв. Тэр загасан толгойтой боловч хүн биетэй байлаа. Тэр хэдэн тохой өндөр байсан бөгөөд аварга том тожмой луу унасан байлаа. Хэдэн арван загас түүний араас даган сэлж, тэр амьтан надад голын эзний тунхаглалын талаар хэлж өгсөн юм. Тэрээр газрын болоод усны амьтад ер нь өөр өөр туулах замтай гэж хэлсэн. Гэвч би газраас залхаад усанд эрх чөлөө хайхыг хүссэнээс хойш миний хүсэл биелэгдэж, би алтан булуу цагаан хэлбэртэй болсон. Харин би давалгааг цалгиулж, завийг хөмөрч хохирол учруулах, мөн өгөөш залгиж өөрийнхөө аюулгүй байдалд эрсдэл учруулах зэрэг аль алинаас нь болгоомжлох ёстой байв. Эдгээрийг хийснээр би өөрийнхөө төрөлд шившиг тарих болно.

Би өөрийгөө үзэсгэлэнтэй алтан булуу загасын хэлбэртэй байна гэдгээ мэдэв. Би усыг хялбархан бөгөөд уян налархайгаар хурдан туулсан юм. Би давалгаан дотор болон гадна талд тоглож, эсвэл гол, нуураар явах дуртай байсан учраас тэнүүчлэн, гүнд нь шумбан орж байлаа. Зөвхөн би л гэр шигээ онцгой нэгэн цүнхээлтэй болсноос хойш орой болгон буцаж ирэх ёстой байв.

Гэнэт нэгэн өдөр би өлсөж эхлэв. Идэх юм юу ч олж чадсангүй. Би урсгал даган нэгэн завийг дагаж эхэллээ. Ингээд усанд дотор өгөөшөө тавин байгаа загасчин Чао Канг харсан юм. Би түүний үнэрийг авав. Тэр маш амттай байлаа. Хэдийвээр би өгөөшийг авч болохгүй гэдгийг тодорхой санаж байсан ч яагаад ч юм түүнийг үнэрлэж байгаагаа мэдлээ. Ингээд би өөртөө “Би чинь загас биш хүн шүү дээ, би зөвхөн одоо л булуу цагааны хэлбэртэй байгаа гэж хэллээ. Өгөөшний дунд дэгээ нуугдаж байгаа гэдгийг би сайтар мэдэж байсан болохоор Чао Канын өгөөшийг залгиж болохгүйгээ лавтайяа ойлгож байв. Ингээд

би цааш сэлэв. Гэвч удалгүй хэзээ ч байгаагүйгээрээ өлсөж байлаа. Би өөртөө учирлаж эхлэв. “Хараач ийшээ! Чи бол албан хаагч, чи зөвхөн загас болж л тоглож байна. Чи дэгээг үмхчихэж болох юм гэж санаж байна. Чао Кан чамайг алахгүй!” гэж хэлсэн боловч,

“Чао Кан намайг энэ ордонд буцаагаад аваад ирэх юм чинь гэж итгээд би тэр өгөөш үрүү дахин сэлж ирээд түүнийг, дэгээг бүгдийг залгичихсан. Үнэн хэрэг дээрээ маш ухаантай загасчин Чао Кан намайг эрэг үрүү чирэхэд би түүн үрүү хашхирсан боловч тэр намайг сонсоогүй юм шиг байсан. Миний заламайгаар, хацарнаас, утсаар оосорлож нөгөө үзүүрийг нь хэсэг зэгснээс уясан юм.

Дараа нь үйлчлэгч Чанг Пи ирээд,

- Ажилтнууд том загас идэхийг хүсч байна гэж хэлсэн.

- Би ямар ч том загас бариагүй гэж Чао Кан худлаа хэлсэн.

- Чамд тав орчим кг буюу түүн шиг жинтэй жижиг загас өгье гэхэд

- Надад томыг өгөх ёстой байсан шүү дээ, жижгийг яаж хэрэглэх юм бэ? гэж Чанг Пи хэлээд зэгс үрүү шагайж намайг олж хараад өргөж авсан.

- Би шүүгчийн туслах байна гэж Чанг Пид би хэлэв. Би ердөө л хялбархан сэлэхийн тулд тэр үед булуу цагаан болж хувираад байсан юм. Би дарга чинь байхад чи яагаад надад хүндэтгэлтэй хандахгүй байгаа юм бэ? гэж би асуув.

Харин Чанг Пи өчүүхэн ч ойшоосонгүй. Тэр намайг энд буцааж авч ирэхээр болсонд би хашгирч, уурласан боловч тэр над уруу огтхон ч хараагүй. Тэдний хашаанд орж ирэхэд би та хоёрыг шатар тоглоод сууж байхыг чинь харсан. Би хоолойныхоо чадлаар хашгирсан боловч надад хариу хэлээгүй. Зөвхөн та хоёрын нэг нь нөгөө үрүүгээ хараад “Тэр нөхрийн хэрчим бүр нь нэг аравны тав эсвэл хоёр кг орчим байх болно!” гэж хэлсэн. Дараа нь би шоогоор тоглож байсан хоёрыг болон бас тоор идэж байсан өөр нэгнийг харсан. Та нар бүгдээрээ л миний хэмжээг хараад баярлагцааж байсан. Чанг Пи та нарт Чао Кан хэрхэн намайг нууж, оронд нь жижиг загас өгөхийг оролдсон талаар ярж өгсөн ба та нар түүнийг зод гэж тушаасан билээ.

Цөхөрсөндөө би та нар луу хашгирч, “Нөхөд оо, би та нартай цуг ажилладаг хүн байна. Та нарт яаж намайг алах сэтгэл төрөв” гэж хэлээд цурхиран уйлсан боловч энэ бүхэн тусыг олоогүй. Та нар намайг тогоочид өгөхөд тэр намайг вандан дээрээ тавиад хутгаа авсан. Хэдийгээр намайг оршөөхийг би хичээгүйлэн гуйсан боловч хутга доош бууж миний толгой өнхрөн унасан. Би ганцхан дэвхэрч хөрвөөгөөд л

өөрийнхөө биед эргэн орлоо. Ингээд би энд байна гэж ярилаа.

Загасны ам хэрхэн хөдөлж байсныг тэд анзаарснаа, Чао Кан түүнийг хэзээ зөөсөн, Чанг Пи түүнийг хэрхэн өргөж авч ирсэн, ажилтнууд шатар болоод шоо тоглож байсан, тогооч гал тогоондоо байсныг бүгдээрээ санаж байв. Тэдний хэн нь ч дуу авиа сонсоогүй байх юм.

Харин тэд нарын хэн нь ч үлдсэн амьдралдаа дахин загасны нүхшинд гар хүрээгүй билээ.

Сүнснүүдийн жихүүдэс

Сүнснүүд цагийг амьд хүмүүсээс илүү хялбархан олон аргаар өнгөрүүлдэг. Тэд нарыг хоол хүнсээр хангахад тийм ч их хүчин чармайлт хэрэггүй. Тэдэнд аялал олон төвөг авчирдаггүй бөгөөд байр сууц нь асуудал биш учир тэд гэрхэн зуур зохицдог. Аливаа гүн харанхуй, эл хуль, бага зэрэг агааргүй жиндүү сууц буюу оромж эсвэл булшны довцог ч тэдэнд хангалттай байдаг.

Тэд амьд хүмүүсийн ертөнцөөр гүйж, завгүй байхдаа өөрсдийнхөө газарт байраа олон суурьшдаг. Зуу зуун жилийн өмнө нэгэн хүн сүнснүүдийн оронд зочилж ирснийхээ дараа энэхүү түүхийг ярьж өгсөн юм. Тэрээр далайн наймаачин байсан бөгөөд яг л өөр шигээ хүмүүсийн адилаар хатуу зүрхтэй байсан ба далайгаар аялсан олон газруудынхаа талаар маш их сонирхдог байжээ.

Түүний бүхий л аяллуудаас хамгаас сонин хачин нь байсан энэхүү далайн аяллын туршид түүний тэвшин завь бас гэр нь байдаг Шантунг боомтоос гурван долоо хоног холджээ. Хэдэн өдрийн турш том дарвуулууд нь тасралтгүй үлээх далайн сэвшээ салхины өмнө чахран гяхтнаж, хүчлэн байв. Гэтэл гэнэт далайн хуй салхи дэгдэв. Дээд тэнгэрийг алга болгосон мэт оволзсон их далай, хөөрөн буй усны түрлэгийн ертөнцөд завь замдаа худалдаачин болоод түүний залуурчин хоёрын аль аль нь хэр хол яваад байгаагаа мэдэх хүртэл эргэлдэн шидэгдэж байв. Шуургыг намдахад тэд зөвхөн зүг чигээ бүдэг бадаг тааварлаж хурдан эрэг дээр очоосой хэмээн найдлаа.

Хэдэн өдрийн дараа аятайхан мөч ирлээ. Ажиглалтын байрнаас “Газар!” гэж хашигирч байгаа сонсогдов. Худалдаачин хараагаа тогтоогоод тэнгэрийн хаяаны цэнхэр зурвасыг ажиглав. Онгоцыг ойртож ирэхэд илүү тодорхой болох байлаа. Алсын бараа горьдлого төрүүлж байв. Тэнд ой мод байх ёстой аятайхан ногоон толгод,

бараавтар хөндий байлаа. Тэд нэгэн өргөн голын адаг уруу чиглэн явж байгаа нь одоо тодорхой боллоо. Эцэст нь толгодын хормойн эсрэг талд хотын хэрэмний хүрэн дүрс байхыг олж хараад худалдаачны зүрх догдлон байлаа.

Багийн гишүүн болгон “Энэ газрыг юу гэдэг юм бол?” гэж бие биенээсээ асуув. Хэн нь ч энэ газрыг урьд нь хараагүй байлаа. Харин цагаан үст хөгшин далайчин:

- Тавин жил далайгаар аялахдаа энд нэг ч ирж байгаагүй юм байна. Бид бүхний сонсож мэдэж байсан ад ээтгэрүүдийн орон гэдэг л энэ байх ёстой гэж би бодож байна хэмээн хэлэв.

Багийн гишүүд энэ үгийг сонсоод жихүүцэж, хүн болгон худалдаачнаас буцаж явахыг гуйв. Харин худалдаачин инээд алдан,

- Энэ чинь настай хөгшин хүний л яриа байна шүү дээ! Тэдгээр толгод, хотын хана буюу толгодын хажууд байгаа сүүмэлзсэн хонинууд ч бас надад хангалттай гээд тэр газардах тушаал өглөө.

Ойролцоох голын уснаас завийг услахыг нэг хэсэгт нь даалгаад худалдаачин дөрвөн хүнийг дагуулан хотын зүг явлаа. Тэд эрэг дээрээс буурцаг болоод тутаргын талбай дундуур явсан жимийг олов. Эдгээр талбайнууд Хятадад байдаг шиг тэгшхэн, ногоон байлаа. Удалгүй тэд замын ойролцоо гаануудад байгаа нэгэн настай хүн дээр ирэв. Худалдаачин түүнтэй эелдгээр мэндэлсэн боловч тэр хүн тоосонгүй. Түүнийг дүлий байх гэж болоод эргэн тойронд нь тахианууд газар тоншин буй бөөн овоохойнууд уруу цааш хөдлөв. Овоохойнуудын нэгнээс мөрөн дээрээ хүрз тавьсан нэгэн залуу гарч ирээд тэд нар луу ирж яваа харагдав. Тэд түүнд зам тавьж өгөхөд тэдэн үрүү хялайж ч харалгүйгээр шулуухан яваад өгөв. “Тэр лав сохор байж таараа” гэж нэг нь хэлэв. “Гэхдээ сохор гэхэд ямар сайн явж байна!”

Харин тэд цаашаа явж, эрэгтэй эмэгтэй хүмүүс, хүүхдүүдтэй тааралдсан боловч ямар ч хариу байсангүй. Тэд эдгээр хүмүүсийг дүлий, эсвэл сохор юм байна гэж ойлгож байв. Тэд зүгээр л гадны хүмүүсийг хүлээж авдаггүй юм болов уу гэж бие биендээ ярьж байлаа. Настай далайчны тааварласан нь үнэн байх нь. Тэд сүнснүүдийн оронд ирсэн байлаа.

Одоо тэдний өмнө хотын хана сүндэрлэн, тэдний зам хаалга уруу нь чиглэж байлаа. Хятадад байдаг шиг тэнд мөн настай хаалгач байв. Одоо тэд мэддэг болсон тул явна гэсэн газраараа ямар ч саадгүй явж байлаа. Хаалгачийг өнгөрөн таван гадны хүн хот уруу алхан оров. Энэ нь өргөн гудамжтай, байшин барилга нь цэгцтэй, нам гүмхэн талбайтай,

хүн их цугларсан захтай аятайхан газар байлаа. Худалдаачин түүний дагуулууд Хятадын ямар нэгэн хотод явж байгаа мэт бодож байж болох юм. Гэвч үнэн хэрэг дээрээ тэднийг өчүүхэн ч гэсэн анхаарахгүй байв. Хүн ихтэй гудамжинд мөргөлдөж, түлхэлцэх вий гэж хүлээж байсан тэд хүн хэлбэртэй манан будан дундуур өнгөрөн явж байгаагаа мэдэв.

Хотын төвийн задгай газар луу орж явсан тэд нарын өмнө нэгэн сүр жавхлантай барилга байхыг харлаа. Түүний нүүрэн талд нь гялалзсан шар өнгийн вааран өргөн дээврийг нь тулсан гүн улаан өнгөтэй сийлбэр баганатай байв. Энэ нь тус газрын захирагчийн ордон байж болохоор байв. Юу ч айлгаж сүрдүүлсэнгүй. Худалдаачин нөхдийнхөө хамтаар тансаг үүдэн дээр байгаа хамгаалагч нарыг өнгөрөн, жиргэж буй тортой шувуу бүхий засмал замаар явж, усан оргилуур болон нүд булаам цэцэгс бүхий гантиг чулуун талбайг гатлан орлоо.

Нэгэн том сүрлэг танхимаас дуу хөгжим, инээд хөөр сонсогдож, дотор нь найр наадам ид дундаа явж байв. Танхимын сайдууд тансаг аяга таваг, дарсны гоё сав суулга тавьсан урт ширээний ард сууцгаасан байв. Харин танхимын голд хэсэг бүжигчин охид хоргой ханцуйгаа найгуулан байлаа. Хамгийн дээд талын ширээний төвийн суудалд сүр жавхлантайаа хувцасласан, бүр хөнгөн бөгөөд инээд хөөр болсон энэ мөчид ч сүр жавхлантай царайтай нэгэн хүн сууж байлаа. Яг л ойд туссан нарны гэрэл сүүдрийг нэвтрэн өнгөрч байгаа мэт худалдаачин бүжигчдийн хоорондуур биш, тэднийг нэвт явж хаанд хэдхэн алхмын зайтай зогсов. Хятадад луугийн хаан ширээний өмнө мөргөж байсан шиг шалан дээр сунаж мөргөн босоод цог жавхлантай хаанд хамгийн хүндэтгэлтэйгээр мэдчиллээ. Гэвч цог жавхлантай хаан түүний албатуудын адилаар худалдаачны байгааг мэдсэн шинжгүй байлаа. Хаан болоод түүний бүх албатууд бараг л зүгээр нэг сайтар зохион байгуулсан хүүхэддэйн үзүүлбэр мэт байв. Тэд бүр идэж, хөхрөлдөж, дуулж, бүжиглэх гэх мэт янз бүрийн үйлийг хийж байсан юм. Худалдаачин өөрийнхөө сониуч занг тогтоон барьж чадахгүй байв. Хааны гэр бүлийг бүр ойроос ажиглах энэхүү хамгийн хачирхалтай завшааныг албаар бий болгосон мэт санагдаж байлаа. Тэрээр шууд ширээ үрүү явж, дээгүүр нь гарч цог жавхлантай хааны чанх нүүр лүү нь ширтэн харав. Гэвч тэрээр хэдхэн хормын турш л цоо ширтэж чадав. Хаан гэнэт сандал дээрээ хажуулдан нуран унаж түүний барьж байсан дарсны хундага шалан дээр хагарав.

Агшин зуур бүх юм замбараагүй байдалд орж дагалдагсад хааныг суудлаас нь болгоомжтой босгон хажуугийн өрөөнд оруулав. Танхимын

эмчийг түүн үрүү илгээхэд ч тэрээр үйл явдлын газар луу яран явж хааныг үзээд бүхний санааг амраан,

- Ноцтой хэрэг биш байна. Цог жавхлант хаан зүгээр л ухаан алдсан байна. Харин би шалтгааныг нь олсонгүй. Энд ямар нэгэн учир битүүлэг зүйл байх шиг байна. Танхимын шидтэнийг дууд! гэж хэлэв.

Тэрхэн зуур өвчтөний өрөөнд нэгэн хүндтэй өвгөн орж ирэхэд түүний өмссөн хар өнгийн нөмрөг нь ер бусын бэлгэдэл бүхий хатгамалтай байв. Эхлээд хааныг үзээд дараа нь хааныхаа төлөө санаа зовон чимээгүйхэн ажиглан зогсож байсан сайдууд уруу анхаарлаа хандуулж,

- Цог жавхлант хаан удахгүй эдгэрэх болно. Түүний өвчний шалтгаан нь нэн даруй арилах болно. Цог жавхлант хаан амьд хүний амьсгаанд автжээ гэлээ.

- Амьд хүний амьсгаа! гэж сайдууд гайхангуй давтлаа.

- Гэвч хаана? Бидний энэ оронд яаж байж болох вэ?

- Амьд хүн бидний дунд байна. Тэр манай оронд тохиолдлоор хүрч иржээ. Энэ нь тоглоом ч биш дээ. Харин тэр цог жавхлант хаанд бүр хэтэрхий ойртжээ. Иймээс түүний ухаан балартсан байна. Түүнтэй сайхан хандаж, манай орныг орхихыг хүсье гэж ид шидтэн хэлэв.

Хэн ч танхимын шидтэний үгийг асууж лавласангүй. Тэр даруйдаа найр наадам хамгийн чадвартай хөгжимчид, бүжигчин охидыг тоглуулсан тусдаа танхимд боллоо. Хааны ордны зохион байгуулагч цангинасан дуугаар хоосон агаарт хандаж үг хэлэв. "Эрхэм зочин амьд хүн ээ!" гэж тэрээр хэлээд, "Сүнсний орныхон бид та бүхний зочилж байгаа явдалд талархлаа илэрхийлье. Та нарт зориулан бэлтгэсэн бидний найр наадамд оролцоно уу хэмээн урьж байна. Цадталаа идэж уусны чинь дараа танхимын гадаа та нарыг морь тэрэг хүлээж байх болно. Тэд та нарыг өөрийн чинь завь уруу найдвартай хүргэж өгөх болно" гэв.

Худалдаачин ба түүний дагуулууд цаашид түгшүүр төрүүлэхийг хүссэнгүй. Цадталаа идэж ууж, энэ зуур танхимын шидтэнгүүд тэд нарын буцаа аюулгүй байдлын талаар бурхнаас гуйж залбирч байсан бол сайдууд хоол хүнс, дарс багассаар байгааг харан гайхсаар байв. Гэсэн хэдий ч тэд найрлагчдыг ойлгохгүй байв. Идэж ууж дууссанахаа дараа амласан ёсоор танхимын гадаа тэрэг байхыг аялагчид олж харав. Тэднийг аятайхан зөөлхөн аюулгүй авч явж, эрэг үрүү буцааж авч ирэв. Өөрийнхөө тэрэгний суудал дээрээс худалдаачин гялалтсан алтан гулдмайг дээр дээрээс нь давхарласан лакадсан хайрцаг байхыг олж

харсан ба тэр хайрцгийг тэвшин завин дээрээ буцааж авч ирсэн болно. Харин эргээс холдохдоо тэр хайрцаг гэнэт хөнгөрөөд байгааг мэдэрчээ. Түүнийг дахин онгойлготол алт байна гэж бодож байсан гулдмайнууд нь юу ч биш, харин шар өнгийн цаас буюу оршуулган дээр шатаадаг байсан цаасан мөнгө байлаа. Сүүлчийн удаа нүдээ том болгон харахад тэнд морь ч, хамгаалалтын бүлэг ч, хүмүүс байгаа ямар нэгэн шинж тэмдэг олж харсангүй. Зөвхөн уул нурууд, тал хөндий, далайд цутгаж буй голууд л байлаа.

Эргийн хүчтэй салхи үлээж байлаа. Тэвшин завь дарвуулаа дэлгэж сааталгүйгээр Шантунг боомтод буцаж ирлээ. Худалдаачин өөрийн түүхээ хаа сайгүй ярьж өгсөн билээ. Харин тэр өдрөөс хойш өнөөг хүртэл хэн ч тэнгэрийн хаяан дахь сүнсний орны уул толгодыг дахин хараагүй билээ.

Гэхдээ энэ нь амьд хүмүүсийн нутагт сүнсийг тэр цагаас хойш үзээгүй хэмээн хэлэх гэсэн хэрэг биш билээ. Харин тэдэнтэй янз бүрийн аргаар тулгарч байсан юм. Тэдний зарим нь харагдаж асуудал болдог байсан байна. Жишээлбэл өглөө эрт зах уруу алхаж явахдаа сүнтэй тааралдсан Сунг Тинг-по гэдэг хүн байсан юм. Сунг тэрнээс:

- Чи хэн билээ? гэж асуухад,
- Би бол сүнс гэж тэр хариулжээ.

Сунг Тинг-по нь эрэлхэг зоригтой залуу эр байсан бөгөөд сүнс түүнийг

- Хэн бэ? хэмээн асуухад тэрээр:
- Би ч гэсэн сүнс хэмээн хариулжээ.
- Чи хаашаа явж байгаа юм бэ? гэж сүнс асуув.
- Зах уруу гэж Сунг хариулав.

- Тэгэхээр би ч гэсэн гэж сүнс хэлээд хамтдаа нэг бээр газар цааш алхлаа. Дараа нь өөрсдийнхөө явж байгаагаа удаан байна гэж сүнс голдоллож эхэлсэн ба ээлжлэн бие биенийгээ үүрч явахыг санал болгов. Эхлээд Сунг Тинг-по үүрүүлэхээр болов. Харин сүнс түүнийг хэдхэн алхам үүрээд явахдаа,

- Чи чинь ямар хүнд юм бэ! Чи сүнс гэхэд маш хүнд байна гэхэд,
- За яахав чи харна аа гэж Сунг тайлбарлав.

- Сүнс байлгүйгээр би маш их удсан ба миний бие хөнгөрөх цаг хугацаа байсангүй.

Энэ нь сүнс сэтгэл хангалуун байх юм шиг санагдав. Удалгүй тэр

үүрүүлэхээр болсон ба сүнс ердөө ч жин дарахгүй байсныг олж мэдэв.

Тэд үүрч, үүрүүлсээр л явлаа. Яваандаа Сунг Тинг-по:

- Би бүр шинэхэн сүнс учир их зүйл мэдэхгүй. Сүнс бидний хамгийн их айдаг зүйл нь юу байх вэ?

- Сүнсний айдаг ганцхан л зүйл байдаг. Тэр бол амьд хүн хэн нэгнийг нулимаж явдал юм гэсэн хариу сонсов. Тэд горхи дээр ирээд тус тусдаа туулж гарахаар болов. Сүнс усан дээр дуу чимээ гаргалгүйгээр эхлээд гараад явчлав. Харин Сунг Тинг-по явах гэж хичээхдээ сүнсний сэжгийг төрүүлэхүйц аймшигтай их ус үсчүүлэв.

- Яагаад чи ийм чимээ шуугиан гаргаж байгаа юм бэ? гэж тэр гэнэт асуув.

- Би үнэндээ яаж гатлахаа маш бага мэдэж байлаа л даа гэж Сунг хэлэв.

- Шинэ сүнс минь маш их зүйлийг сурч мэдэх хэрэгтэй юм байна даа гэв.

Тэд нарыг захад орж ирэхэд үүр хаяар ч байлаа. Яг энэ үед ад зэтгэр Сунг Тинг-погийн нуруун дээр байлаа. Харин түүнийг буух гэж оролдоход нь Сунг түүнийг чанга зуурав. Тэр чарлаж, орь дуу болсон ч тэр түүнийг явуулсангүй. Гараараа түүнийг маш бөх зуурч аван газарт буулгав. Харин сүнс зах дээр зарагдахаа хүлээж байгаа янз бүрийн амьтдыг харж байв. Тэр газарт буугаад хонь болж хувирав. Түүнд гүйгээд алга болох болон ойролцоох хашаанд ороод алга болчих санаа байсангүй. Юуг сурч мэдсэнээ санаж Сунг Тинг-по хонин дээр нулимав. Ингэснээр тэр сүнсний хэлбэртээ орж чадахгүй байсан юм. Дараа нь түүнийг хүзүүгээр нь хөтлөн махны худалдаачин дээр авч ирэв. Худалдаачин түүнд мянга таван зуун төгрөг бэлнээр ямар ч эргэлзээгүйгээр өглөө. Энэ нь магадгүй сүнсийг мянга таван зуун төгрөгөөр буюу бэлэн мөнгөөр худалдаалсан цорын ганц тохиолдол байж ч болох юм.

Өөр нэгэн сүнсийг барьж авсан хүн бол Ло Та-лин бөгөөд түүний даалгавар арай өөр арга замаар хийгдсэн юм. Ло тариачин байсан бөгөөд Сунг Тинг-по шиг авхаалжтай байгаагүй боловч өндөр, хүрэн бор царайтай тун их хүчтэй нэгэн байлаа. Тэрээр жинхнээсээ яг л морь шиг хүчтэй байсан билээ. Нэг найзынх нь морь нь доглон болоход тэр түүнийг хоёр гар дээрээ өргөн жүчээнд нь аваачжээ.

Тэрээр догшин авиртай хүн байсан бөгөөд түүнд хэн ч сайхан

хандаж байсангүй. Тэр хүнийг ч, буг чөтгөрийг ч айлгадаг гэж сайрхдаг байлаа. Түүний харамсдаг цорын ганц зүйл нь ядуу байсан явдал нь юм. Тэр хэн нэгэнд ухаангүй дурлаж, эхнэр авах байсан боловч түүнд бэлэг авч хуримандаа зориулах мөнгө байсангүй. Нэгэн өдөр тэр найз нартаа өөрийнхөө адайр зангаар тариачны ажил бол ялаас өөршгүй бөгөөд гар дээрээ нэг ч мөнгөгүй байсаар байгаад авсандаа орох болох нь гэж гомдоллож байв. Тэд түүний хэлж байгааг тэсэхээ больж эцэст нь нэг нь гарч ирээд,

- Чи дандаа л өөрийгөө бага олж байна гэж гоншигнож, мөн их эр зоригтой, аймшиггүй гэж сайрхаж байх юм. Хүнийг ч, буг чөтгөрийг ч айлгадаг гэж хэлдэг. За тэгвэл чи сүнснээс айх юм уу? гэлээ. Ло Та-лин хөхөрч унав.

- Би нуруу шигээ ханхар сүнснийг харахыг хүсч байна гэж тохуурхан хэлэв.

- Тэгвэл чамд мөнгө олох аз завшаантай нэгэн арга байгаа юм байна гэж нөхөд нь хэлэв.

- Хэн тэгээд тэр азыг надад өгөх юм бэ? гэж Ло асуув.

- Хөгшин баян Уанг. Хэрвээ чи бургасан байрыг эргэж байдаг тэр нэгэн зүйлээс ангижруулах юм бол... гэж түүний найз нар нь харууллаа. Бусад нь энэхүү зоримог зөвлөмжийг сонсоод уулга алдав. Хөгшин Уанг бургасан байрандаа дахин амьдарч болох их хэмжээний мөнгийг өгнө гэдэг нь үнэн үг байлаа. Тэр нь өвслөг бургасан төгөлд босгосон сайхан харш байсан юм. Хэдэн жил эзгүй байсан түүнийг Уанг худалдаж авчээ. Тэрээр түүнийг засварлаад гэр бүлийнхнийгээ нүүлгэж авчирчээ. Дараа өглөө түүний хоёр зарц нь жигтэйхэн учир битүүлгээр нас барсан байлаа. Уанг шууд л өөрийнхөө хуучин байшинд нүүж орсон бөгөөд бургасан байраа түрээслүүлэхээр зар тавьсан юм. Гурван ч хүн ээлж ээлжээр түрээсэлсэн боловч нүүж ирснийхээ дараа өглөө нь бүгдээрээ үхчихсэн байдаг байв.

Ло Та-лин энэ бүхнийг мэддэг байлаа. Харин баян Уанг түүнийг энэхүү сүнсээс ангижруулсан хэнд ч гэсэн шагнал өгч болох юм гэсэн бодол нь түүний нүдийг гялалзуулж байв. Тэрээр шууд Уангд санал тавихаар түүний байшингийн орчимд очив. Уангийн зарц нар эзэнтэй нь уулзхаар ирсэн бүдүүлэг нөхрийг буцаахыг оролдсон боловч Ло Та-лингийн том булчин шөрмөсөө зангидахад тэд тэмцэлдэхээ болив.

Уанг Логийн саналыг баяртайгаар хүлээн авлаа.

- Хэрвээ чи бургасан байрыг энэхүү сүнсээс ангижруулах юм бол зуун алтан зоос өгөх болно гэж амлав. Логийн нүд хэзээ ч байгаагүйгээрээ

гялалзан байв.

- Надад нэг захын хажууд жижигхэн байшин байдаг гэж Уанг нэмж хэлэв. Би түүнийгээ чиний сүйд өгөх болно.

Ло магнайгаа хагартал баярлав. Дараа нь түүний санаанд жаахан сэжиг төрж,

- Би таныг үгээсээ буцахгүй гэдгийг яаж мэдэх юм бэ? гэж асуув.

Уанг инээгээд,

- За тэгвэл гэрээ хийцгээе гэж хэлээд тэрээр зарц нартаа цаас, бийр, бэх авч ирэхийг тушааж, дараах гэрээг хийхээр болов. “Бургасан байранд ирж, харшийг байнга эргэж байдаг ямар нэгэн ад зэтгэр, сүнс, эсвэл буг чөтгөрөөс цэвэрлэх ажлын хариуд Уанг Хсин-хунг би Ло Та-линд зуун зоосыг захын ойролцоох илжигний гудамжинд байрлах байшингийн хамт өгөх болно гэдгээ үүгээр баталгаажуулж байна.” Уанг баримтанд гарын үсгээ зураад Ло Та-линд өгөв. Ло гялс гүйлгэн харсан боловч эргэлзэнгүйгээр толгойгоо сэжлэн түүнийг цоо ширтэж, эрхий хуруугаа бэхтэй хавтанд дүрээд цаасны яг голд нь тамга дарж орхив.

Бүр орой болсон хойно Ло Бэлтгэлээ хийв. Энэ нь түүнд хялбар байлаа. Тэрээр хэдэн том лаа, хагас килограмм саримс мөн хэдэн лонх дарс худалдаж авав. Тэрээр саримсыг нухаад дарстайгаа холин бага зэрэг уув. Дараа нь лааныхаа нэгийг асаагаад бургасан байрны гадаах үүдний цуургыг мултлан авч орлоо.

Бургасан төгөл хүртэл түүнийг олон хүмүүс дагаж ирэв. Тэд үүдээр орохыг нь харж байхдаа гүнзгий санаа алдаж байхыг нь сонсов. Гэтэл нэг хүн:

- Ло Та-линий төлөвлөгөөг би сайн мэдэж байна. Тэр бид нарыг гэр лүүгээ буцаж явахыг хүлээж дараа нь нууцаар энэ үүдээр гарч ирнэ. Тэр төгөл дунд шөнийн турш нуугдаад дараа нь өглөө болоход нууцаар эргэж орох болно. Тэгээд бид ирээд шөнө дунд хөөн гаргасан сүнснүүдийн бүхэл бүтэн армийн сүүлийг мушгиж байгааг олж харах болно гэв.

- Энэ тохиолдолд түүнийг өглөө болтол гараагүй гэдгийг нь мэдэх ёстой гэж өөр нэгэн хэлээд үүдийг гаднаас нь цуургадав.

Ло Та-лин түүний ард үүдийг цуургадаж байгааг сонсон цухалдав. Түүний лааны гэрэл (Тэнд тэнгэрийн гэрэл байсангүй) хашаан дотор түүний эргэн тойронд цагираг бий боллоо. Цэцгийн мандлыг зэрлэг ургамал хөндлөн гулд сүлжсэн байлаа. Ногоо чулуу дэвссэн замын дундуур цухуйж байв. Дотор талын үүдэнд ороонги сөөг ургаж битүү дарсан байв. Тэдгээрийг Ло таслан авч хаялав. Харшийн дотор талд

өрөө болгонд зузаан тоос шороо тогтсон байв. Түүнийг хөдлөх бүрд нь тоос босч амьсгалахад хэцүү байсан ба алхам бүрт нь аалзны тор нүүрэнд нь наалдаж байлаа. Энэ бол аймшгийн газар байв. Гэвч эцсийн эцэст Ло Та-лин юунаас ч айлгүйгээр шороо тоос ч үгүй аалзны шүлс ч үгүй нэгэн өрөөнд орж ирэв. Өрөөнд хэн нэгэн хүн амьдардаг гэсэн шинж тэмдэг байсангүй. Харин тэнд нэг хананых нь дэргэд сүүлчийн түрээслэгч орхисон байж болох хөшиг, цагаан хэрэглэл бүхий ор байв. Ло Та-лин тэр орон дээр сууж лаагаа үлээн хүлээж байв. Тэрээр хэвтээгүй, нүдээ анилгүй чимээгүй хүлээн суусаар л байв.

Шөнийн харанхуй, чив чимээгүй үед өрөөний гадна талд их чимээ гарч, хаалга дэлгэгдэн онгойж сүнс орж ирлээ. Тэр өрөөн дотуур энд тэндгүй гүйж байв. Харанхуйд Ло түүнийг сайн ялгаж чадахгүй байлаа. Тэрээр бараан өнгийн хувцас өмссөн ба түүний нүүр гар нь хувцаснаас нь ялгарахааргүй харагдаж байв. Нүдээ бүлгийлгэн сүнсний өөрийнхөө орны дэргэд иртэл хүлээж байв. Дараа нь тэр үсрэн босч том алхаад бахь мэт гараараа түүний гарыг хоёуланг нь барьж авав. Сүнс зогсоод мултрахаар тэмцсэн боловч тусыг олсонгүй. Гарыг нь хоёр хажууд нь хүлсэн учир юу юу ч хийж чадахгүй байлаа.

Хүн сүнс хоёр нүүр нүүрээ харан зогсож байв. Тэгээд сүнс Ло Та-линий нүүр лүү үлээж эхлэв. Түүний амьсгаа нь мөс шиг хүйтэн, бүр аймшигтай хүйтэн байв. Ло хажуу тийш нүүрээ буруулав. Харин сүнс түүний хүзүү үрүү нь үлээхэд тэсвэрлэшгүйгээр өвдөж эхлэв. Яг л хутга дүрэж байгаа мэт байлаа. Эцэст нь Ло тэсвэрлэж чадсангүй, арай ядан толгойгоо эргүүлж, сүнсний өөдөөс хараад түүн үрүү үлээж эхэллээ.

Одоо Логийн өөрийнх нь амьсгаа хагас килограмм сармисаар үнэртэхэд сүнс түүнийг тэсвэрлэж чадахгүй болов. Сүнс толгойгоо хажуу тийш болгов. Толгойгоо тэгшлэх бүрд тэрээр сармисны огиудас хүрэм муухай үнэртэй тулгарч байлаа. Ло амьсгалж чадахгүй болтлоо үлээсээр байв. Одоо сүнсний ээлж ирж Логийн нүүр лүү үлээв. Нэг нь нөгөө үрүүгээ үлээсэн тэдний хооронд жигтэй тулаан үргэлжлэв.

Өвчин авчирсан урт шөнө төгсгөл болож гадаа хаа нэгтэйгээс тахиан дуу сондов. Энэ нь Ло Та-линий хүсэн хүлээж байсан мөч юм. Тахиан дуутай зэрэгцэн алдчих вий хэмээн зовниж тэрээр сүнсний гарыг урьдынхаасаа илүү чангаар базан авав. Харин сүнс арилж чадсангүй, харин агшиж эхлэв. Логийн гарт агшсаар байлаа. Тэрээр одоо Логийн нүүр лүү үлээж чадахааргүй болов. Ло түүний атганд сүнсний бие нь чангарсаар байгааг мэдэрч гайхаж байв.

Үүр туяархад Ло Та-линий найз нар бургасан төгөлд цугларч

өглөөний гэгээ ороход тэд цуургыг мултлан авч харшид орж ирэв. Юуг олж харах бол гэж айсан тэд цэцэрлэг болон шороо тоосонд дарагдсан өрөөнүүдийн дундуур явж байлаа. Тэд эцсийн эцэст өөрөөний дунд Ло гэмтээгүй зогсож байхыг хараад ихэд тайвширлаа. Тэрээр гартаа мод барьсан харагдав. Тэднийг орж ирэхэд Ло сүнснийг тавьж явуулахад шалан дээр унаж тачигнан дуугарав. Тэд үүнийг сонирхон харж байлаа. Энэ нь эртний шарилийн хайрцагны хэсэг мод байв. “Энэ та нарын сүнс байна. Үүнийг шатаачих. Тэгээд л боллоо” гэж Ло хэлэв.

Тэд модыг авч яваад шатаачхав. Түүнийг шатаж байхад хэн ч хажуугаар нь явахын аргагүй муухай үнэр гарч байв. Хөгшин баян Уанг цаг алдалгүй амлалтаа биелүүлж Лод зуун зоос нэг байшин өгөв. Харин Ло эхнэр авч илжигний гудамжинд суурьшив. Гэхдээ үлдсэн амьдралынх нь туршид Ло салхи гарах болгонд гэмтсэн хүзүү нь өвддөг байсан бөгөөд тэрээр түүнийгээ хэзээ ч эмчилж чалаагүй билээ.

Сүнсстэй таарсан хэн бүр түүнээс айхгүй байх нь чухал. Зөвхөн эрчүүдийн айдаг тэдэнд хүч өгдөг юм. Үүний жишээ болгож Яангчоу дахь найзындаа нэгэн удаа зочилсон Цао гэдэг хүний талаар өгүүлье.

Зун ид дундаа орж байлаа. Цао найзынхаа амгалан бөгөөд саруулхан номын санд сэтгэл автав.

- Энэ ямар аятайхан газар вэ. Налад ороо энд цонхных нь дэргэд тавихыг зөвшөөрөх болов уу гэж тэр хэлэв.

- Энэ өдрийн турш та миний даруухан номын санг ашиглаж бололгүй яахав. Гэхдээ би энэ өрөөг унтах зориулалтаар танд зөвшөөрч чадахгүй болов уу гэж айж байна гэж түүний эзэн нь хэлэв. Тэр ямар нэгэн шалтгаан хэлэх хүсэлгүй байсан боловч эцэст нь Цао түүгээр хэлүүлэхээр болов.

- Манай номын сан гүйдэлтэй гэж хэлж байгаадаа би хүлцэл очье гэлээ.

- Гүйдэлтэй! Юу гүйдэг гэж? хэмээн Цао гайхав.

- Хэдэн жилийн өмнө өөрийгөө энэ модноос дүүжилж үхсэн үйлчлэгчийн сүнс гэж хэлээд эзэн дээш заав.

Харин энэхүү онц сонирхолтой мэдээг сонсоод Цао номын санд унтахыг улам ихээр хүсэхэд эзэн нь зөвшөөрч цонхны дэргэд ор тавьж өгөв. Арай гэж номоо тавиад эргэтэл сүнс гарч ирэв. Цао хаалга уруу харан хэвтэж байлаа. Хаалга болоод хаалганы хажуу талын босоо модны завсар хуудас цааснаас нимгэнгүй дүрс гарч ирэв. Цаогийн

баярласан харцны өмнө тэрээр дэлгэгдэж нэгэн бүсгүйн дүрсэнд хувирав. Өрөөний төвд очоод эмэгтэй Цао уруу харан зог туссан нь зүгээр нэг болхидуу байдал байсангүй. Түүний толгой огцом хөдөлж амаа ангайлган хэлээ дүүжлэгдсэн хүний маягтайгаар доош унжуулав.

- Энэ чинь сонин заль мэх байна шүү. Дахиад хийгээтэх дээ гэж Цао хэлэв.

Тэр Цаог айлгаж чалсангүй. Сүнс хэсэг зуур хөдөлгөөнгүй зогсож дараа нь толгойгоо аваад номын сангийн ширээн дээр тавьчхав.

- Толгойтой байхад чинь би чамаас айгаагүй юм чинь чи юунд түүнийг авч намайг айлгах гэж оролдов гэж Цао тайвнаар хэлэв. Сүнс харсаар байтал үзүүлбэрээсээ сульдаж алга болов. Өглөө нь Цао босоод эзэндээ юу тохиолдсоныг бүгдийг ярьж өгөв. Эзэн бага зэрэг түгшингүй инээмсэглэж номын сангаас ороо авахыг гуйсан боловч Цао ороо тэнд нь үлдээхийг дахин хүсэв.

Тэр шөнө дунд болоход сүнс түүний өмнө дахин гарч ирэв. Удалгүй өрөөний голд хэвэнд ороод нөгөө хүн хэвтэж байхыг хараад сүнс шалан дээр үсчин жигшингүйгээр,

- Өө нөгөө зөрүүд эр чинь байна гэж хэлээд тэр даруйдаа алга болов.

Мөн бүх төрлийн хууль зөрчигчдөд өөрийн гэсэн үнэнч шударга байдлыг эрхэмлэдэг сүнснүүдээс айх шалтгаан байдаг.

Чанг-чиугийн баян гэр бүлийн нэгэн гишүүн хатагтайд түүний нас барсан нөхөр нь онцгой эд хөрөнгө үлдээжээ. Тэрээр буянтай эмэгтэй байсан бөгөөд дахин хүнтэй суугаагүй учир найз нөхлөдөө хүндлэгддэг байлаа. Гэхдээ тэрээр үхсэн нөхрийнхөө ах дүү, ялангуяа тэд нарын эхнэрүүдийнх нь илгээсэн элч нарын сэтгэлийг татаж чаддаггүй байв. Тэд нар бэлэвсэн эмэгтэйн хувцас, түүний хэд хэдэн зарц нартай нь өрсөлдөхүйц байж чаддаггүй байсан юм. Ийм учраас эдгээр сэтгэл хангалуун биш байдал нь бэлэвсэн эхнэрийн эд зүйлсэд хүрэх хуйвалдааныг гаргахад хүргэжээ. Тэд түүний талаар хортой яриа гаргав. Хорон үг хэл нь сэлэмнээс ч хурц гэдгийг хүн бүхэн мэдэх бөгөөд эцсийн эцэст орон нутгийн шүүх дээр бэлэвсэн эхнэр энэ нутгийг орхисон нэгэн эртэй холбогдсон гэх хэргээр дуудагдав.

Ку гэдэг нэртэй шүүгчийг мэдэх хүртэл бүх юм сайхан байлаа. Ку бол авилгалд автсан шүүгч байв. Түүнд бэлэвсэн эхнэрийн ах дүү нарынх нь эхнэрүүд (тэд хэзээ ч болоогүй юмыг нотолж чадахгүй байх

байлаа) их хэмжээний авилгал өгсөн учир бэлэвсэн эхнэр шүүхээр орж ирэхдээ түүний тайлбар ямар ч найдлагагүй гэдгийг мэдэж байв. Харин Кугийн хувьд бол бүсгүйг буруутгасан хүмүүсээс авсан авилгалынхаа хариуд түүнийг буруутгана гэсэн барьцаанд орсон байлаа. Ямар ч гарах гаршгүйгээ мэдээд бэлэвсэн эхнэр шүүхийн танхимд зогсож байхдаа хандуйнаасаа хутга гаргаж ирээд өөрийгөө дурж, шүүгчийн хөлний дэргэд үхэтхийн унав.

Тэрхэрэг болсон даруйдаал шуугиан тарьж өндөр албан тушаалтнууд тодруулга хийж эхэлсэн ба Ку болон түүний албатууд ихээхэн хэмжээний авилгал авсан гэдгийг илрүүлэв. Ку ажлаасаа халагдсан бөгөөд хууль бусаар олж авсан орлогыг нь хурааж авсан байна. Харин тэр түүнийг ая тухтай байлгахад хүрэлцэхүйц эд хогшилтой Сүчоу дахь гэртээ буцаж ирлээ.

Энэхүү сэтгэл шаналгасан хэрэг явдал болж өнгөрснөөс хойш хэдэн жилийн дараа Яанг гэдэг нэртэй нэгэн худалдаачин Чанг-чиугаар дайрч өнгөрөх завшаан тохиосон юм.

Орой болж байлаа. Тэр нэгэн аятайхан дэн буудалд толгой хоргодохоор болов. Харин дэн буудлыг нөгөө бэлэвсэн эхнэрийг шүүх дээр өөрийгөө хороосны дараа зарагдсан түүний харшид байгуулсан байв. Мэдээж хэрэг худалдаачин Яанг энэ талаар юу ч мэдэж байгаагүй. Тэр шөнийг өнгөрөөх өрөө олдоогүйд сэтгэл гонсгор байсан юм.

- Надад унтах газар хаа нэгтээ олох нь уу гэж дэн буудлын эзнээс асуув.

- Манайд байгаа өрөө бүхэн хүнтэй байгаа. Чи унтаж чадахааргүй нэгхэн газар л бий гэсэн хариу сонсогдов.

- Тэр чинь ямар өрөө юм бэ? Яагаад би унтаж чадахгүй гэж? хэмээн Яанг асуув.

- Би тэр өрөөг хэдэн жилийн өмнө хаачихсан юм гэж буудлын эзэн хэлээд.

- Тэр өрөөнд унтсан зочин бүхэн гүйдэлтэй байна хэмээн гомдоллодог байсан юм гэв.

- За яахав энэ л түүний шалтгаан нь юм бол би тэр өрөөг чинь авъя. Би гомдол гаргахгүй гэж амлая гэж Яанг инээмсэглэн хэлэв. Ингээд буудлын эзэн түүнд унтаж хооллох газар өгөхөөр болжээ.

Тэр өрөө дажгүй тохилог байсан бөгөөд орных нь өмнө нэгэн эмэгтэй зогсоод түүнийг сэрээх хүртэл бага зэрэг унтсан байлаа. Тэр цонхийсон царайтай байсан бөгөөд түүний хувцас гаран дээр нь цус байлаа. Энэ бол сүнс байсан юм.

Эмэгтэй түүн дээгүүр үсчин байсан боловч Яанг өөртөө битгий ай гэж хэлэв.

- Та Сүчоугаас ирсэн хүн үү? гэж эмэгтэй түүнд хандан нарийхан хоолойгоор асуув. Яанг:

- Тийм гэж хариулахад,

- Би бол буруу хэрэг хийгээгүй ч хэлмэгдсэн хүн. Та хүсвэл миний өшөөг авч болно. Танд ямар ч гэм хор учрахгүй гэж тэр эмэгтэй үргэлжлүүлэн хэлэв.

- Би чинь шүүгч биш, худалдаачин хүн. Чиний хийсэн буруу хэргийн чинь өшөөг би хэрхэн авч чадах билээ гэж Яанг гайхан хэлэв.

- Буцаж явахдаа та намайг аваад яв. Энэ бол миний хүсэх юм. Хэрвээ та ингэх юм бол зовсны чинь төлөө би шагнах болно гэж сүнс хэлэв.

- Би чамд үйлчлэхэд бэлэн. Харин чамайг яаж авч явахыг надад хэлээд өгөөч гэж Яанг хэлэв.

Сүнс түүнд зааварчилгаа өгөв. Буцаж явахаар болохдоо намайг дуудаарай. Завиндаа суусан ч байсан, гүүрний доогуур эсвэл дээгүүр явж байсан ч хамаагүй намайг чимээгүйхэн дуудаарай. Таныг Сүчоуд хүрэхэд би таныг шүүгч байсан Кугийн байранд хүрч ирээсэй гэж хүсч байна. Ирэхдээ шүхэр авчраарай. Би шүхрэн дор нуугдах болно. Энэ бол таны хийх ёстой бүх зүйл. Учир нь би энэ өрөөг ердөө орхиж байгаагүй. Түүний зүүн урд булангийн хананд эрдэнэсийн зүйлстэй хайрцаг байдаг юм. Надад сайхан сэтгэл гаргасны чинь төлөө би танд түүнийг өгөхийг хүсч байна гэж хэлэв.

Ингээд сүнс алга болжээ. Яанг эргэн унтахаар хэвтэв. Өглөө нь тэр сүнсний зааж өгсөн тэр хананы хэсгийг бага зэрэг ховхолж үзэв. Тэнд үнэхээр хамгийн үнэтэй сувдаар дүүрсэн жижигхэн хайрцаг байлаа.

Яанг сүнсний зааврыг үг үсэгчлэн дагав. Гэр лүүгээ явах замдаа тэр нам дуугаар эмэгтэйд дуудлаа. Завинд сууж байхдаа, түүнийг хөдлөхөд, гүүрээр болон гүүрэн доогуур гарч байхдаа түүнийг дахин дахин дуудаж байв. Ингээд Сүчоуд хүрч ирээд шүхэр худалдаж авсан бөгөөд шүүгч байсан Кугийн гэрт шулуухан яваад ирэв. Энэ нь Ку хэдэн зочноо зугаацуулахаар явуулын жүжигчдийг урьсан байсан өдөр таарав. Тиймээс Яанг цэцэрлэгт нь мэдэгдэлгүй орж чалсан юм.

Хэсэг хугацаанд Яанг хоёр хошин дайчны марзаганахыг, мөн зочид хөгжилдөж байгааг харж зогсов. Гэтэл аймшигтай дуу гарч хөгжилдөж байсан хүмүүс цус харан алмайрав. Энэ бол Ку байлаа. Тэрээр ганцхан минутын өмнө нөхөдтэйгөө ууж идэж, хөөрөн баясч байсан юм. Түүний хөл чичигнэн зогсож байсан ба цонхийн цайсан царайнаас нь нүд нь

унах шахсан харагдав. Түүний чичигнэсэн гараас дарсны хундага унав. Тэрээр эцэст нь гараа өргөн урагш зааж,

- Түүнийг гаргаач, түүнийг гаргаач, тэр эмэгтэйг гаргаач! Түүний хувцсан дээр нь цус, гарт нь хутга байна. Би түүнийг мэднэ. Түүнийг гаргаач! гэж тэрээр хяхтнан хашхирч байв. Гэхдээ хэн ч, бүр тэрхүү аймшигийг ажиглаж зогссон худалдаачин Яанг ч юу ч олж харсангүй. Ку сандал уруугаа чичигнэн унаж байв. Тэрээр хатуу дарс уун ухаан санаа нь эргэн ирсэн боловч үдэшлэг дуусч, удалгүй зочид явцаав.

Тэр шөнө Ку өөрийнхөө унтлагын өрөөнд өөрийгөө дүүжилж амиа хорлосон билээ. Ингээд Чанг-чиу дахь дэн буудлын өрөө гүйдэлгүй болсон юм.

Замын ид шидтэнүүд

Буддын шашны санваартнууд толгойныхоо үсийг хусчихдаг байв. Гэхдээ Хятадын уран зургаас чи бясалгал хийн сууж байгаа, шашинлаг байдал нь түүний ноорхой хувцас, толгой дээрх хааш яйш харагдах их үстэй нь зохицолдоогүй байдаг хүнийг харж болно. Тэрээр мөн гэгээнтэн байж болох боловч Таогийн шашинтны итгэн сүсгэлдгээр зам мөрөө буюу эртний мэргэн Лао Цугийн Таог дагадаг байна. Олон ийм эрчүүд өөрсдийгөө ариусган шидэт өвс идэх буюу зарим нэг нууц үрэл эсвэл амьдралыг уртасгагчийг санаанаасаа зохиож, энгийн хүний биеийн хязгаараас давсан өөрсдийн чадлыг нэмэгдүүлж чадна гэж итгэдэг байлаа. Магадгүй тэдний зарим нь ингэж хийдэг байсан байх. Ямартаа ч гэсэн жирийн хүмүүс тэд нарыг газар дэлхий дээрх хамгийн чадварлаг ид шидтэн гэж итгэж, тэдний талаар хүрэлцээтэй түүхийг сонссон байдаг билээ.

Жишээлбэл унтах талаар асуудал байдаг байв. Нойр нь бие болоод сэтгэлийг хүчтэй болгодог хэмээн үздэг Таогийн шашинтан Чен Туан тэр урлагийг төгөлдөржүүлэхээр өөрийгөө бэлджээ. Тэрээр найман зуун жил унтаж дэлхийн дээд амжилтыг тогтоосон билээ. Гэхдээ тэр ийм удаан хугацаагаар дандаа тайван амгалан байсангүй. Тэр Тан Хуа-шан гэдэг уулан дээр, буйд газар амьдарч байв. Нэг өдөр тэр уулнаас бууж яваа харагдав. Хэдийгээр хэдэн сар өнгөрсөн ч тэр эргэж ирсэнгүй. Тэр уулан дээр амьдарч байсан өөр бусад гэгээнтнүүд түүнийг хаа нэгтээ амьдрахаар явсан ба тэдний бясалгал дээр буцаж ирсэн гэж ярьдаг байлаа.

Өвөл дөхөж байлаа. Хүйтнийг давахын тулд бэлтгэсэн түлээ модны нөөц багасч эхлэв. Нэгэн хүний модны хашаан дахь овоолго нь дуусах өдөр ирлээ. Тэрээр нэгэн урт нарийхан гуалинг шүүрч аваад татлаа.

Гэтэл тэр хүний хөлөөс зуурсан байгаага мэдэв. Айсандаа оройд нь байсан үлдсэн гуалингуудыг авч зайлуулав. Дараа нь чанга гэгч нь инээв. Харсан чинь Чен Туан өндийж суугаад, нүдээ нухлан биеэ цэхлэн сахлаа цэвэрлэж байв.

Өөр нэг өдөр оройхон тийшээ нэгэн тариачин тэр уулын доод бэлд өвс бэлтгэхээр гар хадуураар хадаж байв. Тэр доош урсдаг нэгэн горхины хатсан хавцал байдаг газарт амрахаар ирсэн ба тэнд нэгэн цогцос байхыг хараав. “Хөөрхий муу хүн” гэж тариачин гуниглан бодоод ойроос харахаар тонгойв. Цогцос дээр хунгарласан хөрсөнд өвс, зэрлэг ургамал ургасан бөгөөд хөлнийх нь хооронд болжмор өөрийнхөө үүрийг зассан байлаа. Тариачин түүнийг өрөвдөж эхлэв. Тэр тэрэг авчраад цогцсыг аваачиж аятайхан оршуулахаар шийдэв. Гэтэл энэ мөчид Чен Туан сэрлээ. Тэрээр нүдээ том нээгээд,

- Би үнэхээр сайхан дуг хийчихлээ. Надад саад болсон хүн чинь хэн сэн билээ? гэхэд уулын агуу их ухаантан байна гэж тариачин түүнийг танилаа. Тэрээр маш энгийнээр эзний амралтыг балласандаа хүлцэл өчөөд, хадур луугаа буцаж ирэв. Энэ зуур Чен Туан өглөөнийхөө цайнд орохоор аажуухан алхан оджээ.

Лиу Кен бол Сүнг-Шан уулан дээр амьдардаг Таогийн шашинд өөрийгөө зориулсан хүн байлаа. Тэнд тэр олон гайхамшигтай хүчийг авсан юм. Түүний илрүүлсэн нээлтүүдийн нэг нь залуу насны нууцыг олсон явдал юм. Зуу гаран настай байхдаа яг л арван таван настай хүү шиг харагддаг байсан гэж ярьдаг байлаа.

Тэр зөвхөн өөрөө л ашиг тусыг нь хүртсэнгүй. Нэг удаа Енг-чуан хотод тахал гарч, бүр амбан захирагчийн гэр бүлийнхнийг ч өрөвдсөнгүй. Гэхдээ амбан захирагч зам мөрдөө их анхаарал тавьдаг байсан ба Лиу Кенийг ойролцоо явж байна гэдгийг сонсоод түүнээс тусламж эрэв. Лиу Кен тэр даруй түүнд хачин сонин үсэг бүхий хэсэг цаасыг өгчээ. Энэ бол амбан захирагч шөнө өөрийнхөө оршин суугаа байрны хаалган дээр тогтоох ёстой нэгэн тарни байсан юм. Тэгээд өглөө болоход түүний гэр бүлийн гишүүдээс хэнд нь ч тэрхүү айдас авчирсан өвчний ул мөр илрээгүй байна.

Харин удалгүй Енг-чуан амбан захирагчаа сольсон юм. Чанг гэдэг нэртэй шинэ албан хаагч урьд өмнөх захирагчаас шал өөр хүн байв. Түүнд Лиу Кений хэргийн талаар доод тушаалтнууд нь ярихад тэр огт тоолгүй тохуурхдаг байв. Тэд нарыг үүх түүхээ яриад салахгүй болохоор

нь Чанг уурладаг байлаа. Нэгэн өдөр тэр гайхамшигтай энэ хүнийг авчруулахаар шийдсэн ба элчээр баривчилж авчруулахаар болов. Энэ тухай мэдээ хот даяар маш хурдан тархжээ. Элч нар амбан захирагчийн өргөөнөөс яваад эгдүүцсэн хүмүүс гудамжийг хаасан байхыг мэдэв. Тэд үүрэг даалгавраа биелүүлэх өчүүхэн ч сэтгэлгүй байсаар буцаж ирэв. Гэвч амбан захирагчийг юу ч айлгасангүй. Тэр цэрэг явуулж хүмүүсийг тарааж Лиу Кенийг шүүх дээр авчирч байцаахаар явуулав.

Эцэст нь Лиу Кен хөл нүцгэн, уранхай ноорхой хувцастай амбан захирагчийн алтаар бүрсэн сандлын доод талд зогсож байв. Шүүх бүхнээс ангижирсан боловч хайхрамжгүйгээр ажиглаж байсан цэргүүдийг хүчтэй дээд албан тушаалтынхаа өмнөөс эсэргүүцэн хүзүүгээрээ дэнчин тавихгүй байхыг сануулсан байлаа. Амбан захирагч доош тонгойж хангинасан дуугаар Лиу Кен үрүү хандан,

- Та ид шидтэн үү? гэж хангиналаа. Лиу Кенийн хариулт бахархал ч, хүндэтгэл ч үзүүлсэнгүй, тайвнаар,

- Тийм гэж хариулав.

- Үхэгсдийн ертөнцөөс чи сүнснийг авчирч чадах уу? гэж амбан захирагч үргэлжлүүлэв.

- Би чадна гэхэд амбан захирагч баярлав. Энэ нь үнэхээр хялбархан байлаа. Энэ хуурамч этгээд түүний урхинд шуудхан оров. Урьдынхаасаа ч илүү чангаар тэрээр хашгиран,

- Тэгвэл надад хэсэг сүнснийг одоо энэхүү шүүх дээр харуулаатах. Тэгэхгүй бол чи хуурамч этгээд болон луйварчныхаа хувьд шийтгэл амсах болно гэлээ.

Лиу Кен түүнийг яллахаар аль хэдийнээ бэлтгээд байсан багаж зэвсгийн байгаа тал уруу гүйлгэн харав. Шагайг нь шахдаг банзнууд болон түүнийг зодох хүнд хулсан саваа зэрэг байлаа. Ингээд тэр гэгээнтний нүүрэн дээр бага зэрэг инээмсэглэл тодорч байгааг ажиглан гайхаж байсан амбан захирагч уруу эргэж харав.

Үүнээс хялбархан зүйл гэж байхгүй хэмээн Лиу Кен зөөлнөөр хэлэв. Тэрээр бийр, савтай бэх цаас авчрахыг хүсэв. Хамгаалагч түүнд эдгээрийг дамжуулахад цаасан дээр хэдхэн мөр чадамгай бичив. Ингээд түүнийг зуух уруу аваачиж дөлонд хүргэв. Туурайн дэвсэлт болон хуягны хангинах чимээ шүүхийн танхимд дууллахад, цаасны сүүлчийн хэсэг нь харлаж байлаа. Шүүхийн хана дэлгэгдэн нээгдэж, морьтой сэлэм жадаар зэвсэглэсэн дөрөв, таван зуун хүнтэй агуу их цэрэг орж ирэв. Тэд нарын эгнээ ярагдаж тэдний хамгаалж байсан хоёр хоригдол өвдөглөн суусан тэрэг гарч ирлээ.

Лиу хоригдлуудыг тэрэгнээс гаргаж амбан захирагчид аваачихыг тушаав. Нэг нь настай эрэгтэй хүн байсан бөгөөд нөгөөх нь эхнэр нь байх нь тодорхой байлаа. Настай эрэгтэй хүн толгойгоо өндийлгөж амбан захирагч уруу хандан хүчтэй, үл сайшаасан өнгөөр дараах зүйлийг хэлэв.

- Хүү маань бидэнд ийм гутамшиг авчирч байгаа гэж бодож болох нь ээ! Бидний үхлээр эцэг эхдээ хүлээсэн чиний үүрэг дуусгавар болно гэж чи бодохгүй байна уу? Эсвэл өөрийнхөө тулгаж буй яланд биднийг оролцуулалгүйгээр гэгээнтэнд доромжлол хүлээлгэх үү? Яаж чи үхсэн эцэг эх биднийхээ нүүрийг харах гэж зориг гаргаж чадаж байна аа?

Үнсэн царайтай амбан захирагч суудлаасаа яаран бууж Лиу Кений өмнө уйлан хайлан өвдөг сөхрөн унав. Тэр түүний эцэг эхийг нь суллаж нийгүүлсэл үзүүлэхийг түүнээс царайчлан гуйлаа.

Лиу Кен тушаал өгсөн ба амбан захирагч гэгээнтэн болон хамгаалагч нар аюулгүй, хоосон шүүхийг харав. Нөгөө хана хаагдаж хэзээ ч байгаагүйгээрээ хатуу бөгөөд нүсэр болсон байлаа. Ингээд зам мөрөө дагадаг хүмүүсийн хүчинд эргэлзэн аз туршсан зүйлийг амбан захирагч Чанг дахин хэзээ ч хийгээгүй билээ.

Эрх мэдэлтнүүдийн өөдөөс боссон өөр нэгэн ид шидтэн бол Таогийн шашинтан Уэйн наймдугаар сарын гүнтний талаар цуврал хошин шогийг бүхэлд нь тоглосон Цо Цу гэдэг хүн байлаа. Энэ бүхэн Цо Цуг төв замын дагуу алхаж явахдаа том сагстай юм үүрсэн зөөгчдийн цувааг харсан тэр нэгэн өдөр эхэлсэн юм.

- Энэ сагснуудад та нар юу авч яваа юм бэ? гэж тэр асуув.

- Уэйн гүнтэнд зориулсан жүржнүүдийг гэж түрүүнд нь явсан ачаа зөөгч хариулав.

- Жүрж ээ! гэж Цо Цу уулга алдав.

- Гүнтэнд ямар сайхан байх бол оо! Харин өчүүхэн та нарт ямар хүнд байгаа бол! Замын багахан хэсэгт та нарт туслахыг зөвшөөрнө үү. Ингэж хэлээд түрүүнд нь явсан зөөгчийн сагсыг авч өргөн өөрийнхөө нуруун дээр тавилаа. Тэрээр хагас бээр хэртэй яваад түүнийгээ эхний зөөгчид буцаан өгч хоёр дахь хүний ачааг авав. Энэ мэтчилэнгээр цувааны дагуу явж байлаа. Одоо зөөгч бүр ачаагаа буцааж авахдаа урьд өмнөхөөсөө хөнгөрсөн байхыг мэдсэн ба амарснаас ийм юм болсон гэж эсвэл ямар нэгэн ид шидээр Таогийн шашинтан өөртөө ашиг гаргав уу гэж гайхацгааж байв. Цо Цуг цувааны төгсгөлд ирээд буцаж

явах болоход тэд гүнтний ордонд хүрсэн байсан бөгөөд агуулахад нь жүржнүүдээ хүргэж өгөв.

Нэг хоёр хоногийн дараа зочилж буй язгууртнуудад зориулж жижиг цайллага хийв. Бүх тансаг идээ будаа бүхий тавагнуудыг тарааж өгөхдөө үйлчлэгч нар шүүслэг алтан жимс бүхий мөнгөн царуудыг авч ирсэн ба гүнтэн зочиддоо хандан, “Нөхөд өө, энэ бол ховорхон амттан, өмнө зүгээс авч ирсэн шинэхэн чихэрлэг амтаг жүржнүүд билээ” гэв.

Гэрэлтсэн алтан жимснүүдийг хараад зочдын шүлс ч асгарч байв. Харин эхний зочин мөнгөн хутгаар зүстэл цочирдон алмайрав. Нөгөө хорхой хүрэм хальсны дотор талд хоосон агаараас өөр юу ч байсангүй. Тэрээр инээмсэглэн буй гүнтний өөдөөс сэжиглэнгүй харж ямар гэгчийн хорон санаа, доромжлолыг муу ёрлож байгаа бол хэмээн айн гайхаж байлаа. Санаандгүй хийсэн зүйлийнхээ талаар өөрийнхөө хажууд байгаа хүнийг харахад мөн ийм маягтай байгааг анзаарав.

- Хариуцагч нар аа, үүнийг гэрчилцгээ! хэмээн гүнтэн ширээн дээр байгаа бүх мөнгөн аяга тавгийг харшилдуулсан дуугаар хүнгэнэв.

- Зохион байгуулагч аа!

Гүнтэн зохион байгуулагч болон түүний хариуцагч нарыг хараан зүхэж, зохион байгуулагч нь агуулахын даамлыг болон түүний хариуцагч нарыг харааж, агуулахын даамал зөөгч нарын ахлагчийг хайж түүний хариуцагч нарыг хараан зүхэв. Ирүүлсэн бүхэл бүтэн ачааны жүрж нь бүгдээрээ юу ч үгүй хоосон хальс байв.

За яахав мэдээж хэрэг, Цо Цу хэсэг хугацаанд өргөж явсны дараагаар ачаа нь хөнгөрсөн талаар тайлбарлаж болох юм гэж зөөгч нарын ахлагч ойлгоод агуулахын даамалд, даамал зохион байгуулагчид, зохион байгуулагч гүнтэнд энэ бүхнийг Цо Цу хийсэн гэж хэлэв. Ингээд ердөө ч цаг алдалгүйгээр гүн Цо Цуг баривчлан, улсын шоронгийн жижигхэн өрөөнд шидэж орхив.

- Тэр миний мөнгөөр хангалттай идэж уусан түүнийг цаашид тэжээгээд байх шаардлага байхгүй гэж гүнтэн хэлэв.

Ингээд Цо Цуг доройтуулан туйлдуулж үхүүлэхээр болсон ба гүн түүний талаар бүхнийг мартав. Ингээд нэг жилийн дараа урьд нь ирж байсан зочдын нэг нь түүн дээр дахин ирж, нөгөө Таогийн шашинтанд ямар ял тулгасан талаар асуухад тэр сая нөгөө хэргийн талаар саналаа.

- Нээрээ түүний биенийг гаргаж хаяж шатаах цаг нь болсон хэмээн гүнтэн хэллээ. Ингээд тэрээр тушаал өгч, үүнийгээ хийлгүүлэхээр болов.

Гэвч тэд торыг өргөж шоронгийн өрөөний хаалгыг онгойлгоход Цо

Цугийн нүд нь бясалгалд автан, харин ч урьд өмнө байгаагүйгээрээ улаа бутарсан царайтай, баттай тариалсан харагдав.

Тэд арайхийн зориг гарган гүнтэнд мэдээлэв. Гэхдээ тэр юманд учиртай ханддаг хүн байсан бөгөөд энэ нь түүний шийтгэсэн энгийн биш гэмт хэрэгтэн байсан гэдгийг ойлгов. Тэрээр Цо Цуг суллах тушаал өгөөд түүнийг хоолонд урив. Хоолны дараагаар Цо Цу алсад явах гэж байгаагаа мэдэгдээд гүнтэнтэй хамт аяга тагш юм уухаар санал болгов. Тэр аяга дарс аваад, сэрээ авчрахыг хүсэв. Сэрээгээрээ дарсны голд хөндлөн зураас татахад дарс тэг дундуураа хуваагдан, тусдаа хоёр хэсэг боллоо. Цо Цу өөрийнхөө хэсгийг уугаад, нэг тал нь дарсаар дүүрэн байгаа аягатайгаа гүнд өгөв. Гэтэл гүнтэн энэ нь хортой зүйл байж магадгүй гэж бодоод уусангүй. Тэгэхэд нь Цо Цу баясгалантайгаар тэр хэсэг дарсыг уугаад хоосон хундагыг дээш шидэв. Хундага тэр даруйдаа унасангүй. Харин шувуу шиг дээш дүүлэн, өрөөний таазнаас доохиуур агаарт тогтож байлаа. Хүн болгон гайхан харж байв. Тэднийг эргэн доош харахад Цо Цу алга болсон байв.

Уэйн хүмүүсийн дунд энэхүү гайхамшгийн талаар тархаж эхэлсэн ба гүнтэн шинэ гай барцад гарах талаар бодож, сэтгэл нь таагүй байв. Тэрээр Цо Цуг суллаж, өршөөсөндөө харамсаж байсан ба түүнийг дахин баривчилж авахыг тушаалаа. Цэргүүд түүнийг хөдөө гадаа, хаа сайгүй эрж байлаа. Ингээд толгодын хажуу тал дээр хэсэг цэрэг түүнтэй тулгарав. Тэд нарыг ирж явахыг хараад Цо толгодын орой уруу гүйж одов. Яг түүний дэргэд хонин сүрэг бэлчиж байлаа. Цэргүүд түүнийг гүйж байгааг хараад хөөж эхлэв. Гэтэл гэнэт Таогийн шашинтан харагдахгүй болсон байв.

- Агаарт алга болчихлоо гэж цэргүүдийн ахлагч гутрангүй өгүүлэв. Уруулаа цорвойлгон багшран буй хонийг ажиглан хартал түүнд урам зориг орж ирэв. Сүргийн хоньчин наранд зүүрмэглэн хэвтэж байгаа чулуу уруу хүрч очин ахлагчийг түүн үрүү хандахад тэр хүн босч ирэв.

- Танай сүрэгт хэчнээн хонь байдаг вэ?

- Жаран ес, эрхэм ээ.

- Чи итгэлтэй байна уу? гэж ахмад асуув.

- Итгэлтэй юу гэж үү? Мэдээж би итгэлтэй байлгүй яахав. Эзэн нүдэт, сэгсгэр, цагираган эвэрт, хавтгай хамарт... байна.

- Би бүх сүргийг чинь мэдэх гээгүй гэж ахмад хашгирав.

- Харин бид хонь чинь жаран ес үү, дал байна уу? гэдгийг мэдэх гэсэн юм гэв.

Ингээд тэрээр өөрийнхөө хүмүүсийг хонин сүргийг тоол гэж тушаав.

Харамсалтай нь хонь тоологдохоор зогсож өгөхгүй буюу бөөгнөрч өгөхгүй байв. Цөхрөнгөө барсан тэр хагарсан тарвас мэт марсайтлаа инээн, харж байсан хоньчин уруу гүйж ирэв. Хоньчин сүрэг үрүүгээ ганцхан хараад л гайхлаа.

- Та үнэн хэлжээ, ахмад аа гэж тэр хэлэв.

- Далан хонь байна урилгагүй ирсэн этгээд чинь хэн сэн билээ?

- Хэн гэдгийг нь би маш сайн мэдэж байна гэж ахмад хэлэв. Тэр эргэж сүрэг үрүү хандаад,

- Ноён Таогийн шашинтан би таныг над дээр хүрч ир гэж тушааж байна. Миний эзэн гүнтэн таныг угтан авахаар хүлээж байна хэмээн тэр хэлэв.

Сүргийн дунд нэгэн хонь өвсөн дээр сөхрөн,

- Би үнэхээр энэнд чинь итгэж болох юм уу? гэж майлж байв.

Цэргүүд:

- Тэр энд байна гэж хэлэв. Тэд яг түүний араас очих гэтэл сүргийн хонь бүр доош сөхөрч,

- Би үнэхээр энэнд чинь итгэж болох юм уу? гэж майлалдав.

Бүх сүргийг барихыг хүсээгүйгээс тэр Цо Цуг аль нь вэ гэдэгт итгэлтэй байгаагүй учир даалгавраа аргагүйн эрхэнд биелүүлж чадаагүй бөгөөд цэргүүдээ аван буцаж явлаа.

Илжигний дэн буудал

Чао гэдэг нэртэй улс даяар аялсан нэгэн худалдаачин байдаг байв. Тэр хаана хамгийн сайн дэн буудал байдгийг мэддэг байлаа. Гэвч нэгэн өдөр зүүн нийслэл үрүү танил биш замаар явж байгаад шинэ газар ирэв. Шөнө болж байсан учраас талбай дээр байгаа хэсэг тариачдаас ойролцоо сайн дэн буудал байдаг эсэхийг асуув.

- Үүгээр явсан аялагчид толгодын цаана байгаа “Модон гүүрний дэн буудал”-д байнга буудалладаг. Бас тэд тэндээс илжиг худалдаж авдаг юм гэж түүнд хэлж өгөв.

- Намайг авч явдаг энэ эртний амьтан хөгширч байна. Би түүнийг худалдаад шинийг авч болох л юм. Тэдэнд сайн илжиг байдаг уу? гэж Чао асуув.

- Мужийн хамгийн сайн илжигнүүд. Тэр дэн буудлыг Гуравдагч хатагтай гэдэг нэртэй нэгэн бэлэвсэн эмэгтэй эрхэлдэг. Тэр маш баян болохоор санаа зоволгүйгээр илжигнүүдээ байнга маш хямдхан худалддаг гэсэн хариу сонсогдов.

- Түүний илжигнүүд хаанахынх юм бол? гэж Чао асуулаа. Тариачид дүлгэнэсэн царайтай харагдав.

- Одоо бид танд түүнийг хэлж чадахгүй нь. Түүнээс асуугаарай. Харин бид мэдэхгүй гэж тэд хэллээ.

Тэд нарын өөрсдийнх нь аж ахуйгаас бээрээс холгүй зайтай орших газарт юу болж байгааг хөдөөний хүмүүс бага мэдэх буюу санаа бага тавьж байдгийг ойлгосон Чао толгодоор даван өөрийнхөө аяллыг үргэлжлүүлэв. Зааж өгсний дагуу цэвэрхэн бөгөөд цэгцтэй, сэтгэл татсан нэгэн дэн буудалд ирэв. Гаднаа цэцэглэж буй бут сөөгнүүдийн дунд аятайхан харагдах сандлууд, мөн “Модон гүүрний дэн буудал” гэж зарлан тунхагласан том самбартай байв. Унаж ирсэн илжигнээсээ

буугаад дотогш оров. Гуравдагч хатагтай зургаа юм уу, долоон зочныг дарсаар дайлж байв.

Гуравдагч хатагтай аятайхан, жавхаалаг гуч орчим насны эмэгтэй байлаа. Тэрээр түүнийг эелдгээр угтан авч,

- Таныг унаж ирсэн илжгээ болон ачааныхаа илжгийг арын жүчээнд хийж санаа тавих байх гэж бодож байна. Уучлаарай би тэднийг харж хандаж байх агтачгүй хүн. Мөн надад ямар ч үйлчлэгч зарц нар байдаггүй гэж хэлэв.

Чао илжигнүүдээ жүчээ үрүү хөтөлж явахдаа, “Хэрвээ түүнийг зарц нартаа төлөх мөнгөгүй баян хүн гэх юм бол гайхах юм алга. Гэтэл бүгдийг өөрөө хийдэг үүн шиг дэгжин дэн буудлыг авч явдаг ямар чадвартай эмэгтэй байдаг билээ энэ чинь. Хэн нэгэн хүн түүнийг эхнэрээ болгож авдаггүй нь л зөвхөн гайхал төрүүлж байна. Гэхдээ тэр дахин гэрлэхээс татгалздаг үнэнч бэлэвсэн эхнэрүүдийн нэг байж болох юм” гэж өөртөө хэлэв.

Чао түүний адилаар аялж буй худалдаачид болох нөгөө зочидтой нийлж суув. Яг энэ үед тахианы хэрчсэн зөөлхөн мах, голоос барьсан шинэхэн загас, хамгийн сайн цагаан будаа бүхий сайхан хоолоор үйлчилж байлаа. Дараа нь бэлэвсэн эмэгтэй аяга тавгаа угааж, зочид түүний ширээн дээр тавьсан савтай дарснаас уушгаан цагийг өнгөрүүлж байв. Чао чихэрлэг махыг амтархан зажилж, бусадтай үүх түүх ярилцан байлаа. Тэрээр архи уудаггүй хүн байсан учраас дарсанд хүрсэнгүй.

Удалгүй унтаж амрах цаг болов. Гэрэл унтарч хөлчүүрхсэн зочид тэр даруйдаа унтацгаав. Чаод Гуравдагч хатагтайн өөрийнх нь өөрөөг тусгаарласан хулс, зэгсэн хананы хажуугийн цэвэрхэн тухтай орыг өгсөн байлаа. Тэрээр бэлэвсэн эхнэрийн онцгой чадварыг эргэлзэнгүй бодон зүүрмэглэн хэвтэж байв. Нөгөөх зочдын зөөлөн хурхираан түүнээс алгуурхан холдож байтал түүнийг гэнэт хүчтэй чимээ цочоон сэрээв. Тэр хүчтэй дуу чимээ нь ямар нэгэн хүнд юм газар дээгүүр явж буй мэт нижигнэсэн дуу чимээ байлаа. Тэр нь бэлэвсэн эхнэрийн унтаж байгаа тэр өрөөнөөс гарч байв.

Чао эхлээд хулгайч нар орж ирээд түүнд гэм хор учруулж байна гэж болов. Чимээгүйхэн босч хулсан хананд нэвт харж болох нэгэн завсар байхыг олж үзэв. Тэрээр бэлэвсэн эхнэр ганцаараа байхыг хараад санаа нь амрав. Нөгөө чимээ өрөөний дундуур тэр эмэгтэйн чирч яваа хүнд хайрцагнаас гарсан байлаа. Эмэгтэй өвдөглөн суусан харагдав. Хайрцагнаас бэлэвсэн эмэгтэй алгын чинээ жижигхэн модон хүнийг гаргаж ирж байв. Түүнийгээ өрөөний шалан дээр тавив. Энэ үед Чао

жигтэйхэн сонниучирхан ажиглалтаа үргэлжлүүлж байлаа. Дараа нь эмэгтэй хайрцагнаас модон шар, мөн анжис гаргаж ирэв. Тэд мөн л жижигхэн модон хүмүүсийн адил хэмжээтэй байв.

Гуравлагч хатагтай шарыг өчүүхэн жижиг анжсанд хөллөсөн ба нөгөө жижигхэн хүнийг ард нь суулгав. Дараа нь эмэгтэй түүн дээгүүр ус цацлаа. Чаогийн гайхшран харж байхад жижигхэн хүн хөдөлж эхэлсэн бөгөөд цаг алдалгүй өрөөний шалыг анжсаар цэвэрхэн хагалав. Одоо Гуравлагч хатагтай үртэй өчүүхэн жижиг сагсыг жижигхэн модон хүний гарт нь бариулахад хагалсан талбай дээр үр суулгаж эхэллээ. Үр хөрсөнд хүрмэгц буудай ногоорон соёоллоо. Одоо түүрүү нь гүйцэж тариа бэлэн болсон байна. Гуравлагч хатагтай өөрийнхөө үр тариаг хурааж аваад өрөөнийхөө буланд өвдөглөн суугаад, тариан түүрүүг цайруулж, шигшиж, нунтаглаад гурил болгож байв. Гурилаараа бялуу бэлдээд зуухандаа хийж жигнэв. Ажлаа гүйцэтгэж дуусгасныхаа дараа тайван өгч нь орондоо орж унтлаа. Чао ч мөн тусгаарласан хананы цаана өөрийнхөө хэсэгт очиж унтжээ.

Өглөө болоход зочид босч мөн угааж арчин, өглөөнийхөө цайг уухаар цугларцгаав. Цайн дээр буудайгаар хийсэн шинэхэн бялуу идэцгээлээ. Харин Чао түүнд өгсөн хэсгийг идэх бололгүй байсан учраас ханцуйндаа түүнийг нуугаад өрөөнөөс гарав. Харсан зүйлсээ бодоод түүний сэтгэл тавгүй байлаа. Тэрээр илжигнүүдээ жүчээнээс авчирч явахаар бэлтгэв. Явахынхаа өмнө өглөөнийхөө ундыг ууж байгаа бусад зочдыг цонхоор сэм харав. Түүнийг харсаар байтал тэд дараалан сандал дээрээсээ гэнэт нуран унаж шалан дээр өнхөрч харагдав. Тэдний хувцас нь арзгар үс болон хувирч, сүүл болон урт үстэй чих гарч ирж, удалгүй дэн буудал орилолдон буй илжигнүүдээр дүүрлээ. Гуравлагч хатагтай саваа мод барин орж ирээд тэднийг арын жүчээ үрүү туун оруулав.

Чао өөрийнхөө амьтдыг хурдан шогшуулж, яаравчлуулан тэр газраас холдов. Тэрээр зүүн нийслэлийг хүрээд юу тохиолдсон талаар хэнд ч үг цухуйлгасангүй. Харин ажил хэргээ зохицуулаад гэр лүүгээ буцах бэлтгэлээ хийв. Түүний бэлтгэсэн зүйлийн нэг нь Гуравлагч хатагтайн хийсэн буудайн бялуутай ижил хэмжээ, хэлбэртэй буудайн бялуунуудыг худалдаж авах явдал байсан бөгөөд тэдгээртэй цуг нөгөө “Модон гүүрний дэн буудал”-д өглөөний цайнаас авч үлдсэн бялуугаа цуг хийв.

Тэр гэр лүүгээ харих замдаа дахиад нөгөө дэн буудалд буудаллалаа. Энэ удаад тэрээр цорын ганц зочин нь байлаа. Гуравлагч хатагтай урьдын адил түүнийг эелдэгээр угтаж, сайхан хоол хийж өгөв. Дараа

нь тэд хоёулхнаа дэн буудалд байсан учир эмэгтэй түүнтэй цуг сууж ярилцав. Гэвч дарсаа тэрээр Чаод уулгаж чалсангүй.

Цаг явахын хэрээр тэд амарч унтахаар болов. Түүний хүлээж байсанчлан нөгөө хайрцгийг чирч нээх дуу гарах хүртэл Чао орон дээрээ хэвтэлгүй байлаа. Энэ удаад тэрээр инээмсэглэн буруу харан унтахаар хэвтэв. Өглөө нөгөө бэлэвсэн эхнэр түүнд өглөөний ундан дээр цай, буудайн бялуу авчирч өгөв. Харин Чао өөрөө авчирсан бялуунуудаа аль хэдийн ширээн дээр тавьсан байсан ба эмэгтэйд:

- Би эд нарыг зүүн нийслэлээс худалдаж авчирсан. Тэд онцгой сайн. Та нэгийг идэж үзэхгүй гэж үү? Тэгвэл та өөрийнхөө хийсэн бялуунуудыг өнөө орой ирэх зочидлоо хадгалж болно шүү дээ гэж хэлэв.

Гуравдагч хатагтай бага зэрэг сэтгэл гонсгор байсан ч татгалзсангүй. Чао энэ агшинд зориулж найдвартай хадгалсан өөрийнх нь хийсэн нөгөө нэг бялууг түүнд өгөв. Тэрээр өөрийнхөө хийснийг гэж танилгүй түүнд талархаад идэж эхлэв. Удалгүй гурваас дөрөв хазсаны дараа тэр шалан дээр өнхөрч илжиг болж хувирлаа.

Өөрийнхөө хийсэн зүйлийг амжилттай болсонд баярласан Чао илжигний хөл үрүү нь өшиглөж босгон шалгав. Тэр том, хүчтэй, мөн дуулгавартай царайтай амьтан байлаа. Тэрээр түүнийг унахаар болов. Нуруун дээр нь гарч унахынхаа өмнө Чао Гуравдагч хатагтайн хайрцгийг онгичиж жижигхэн модон хүүхэддэйнүүдийг гаргав. Тэрээр багийг хөллөөд, усаар шүршив. Гэсэн хэдий ч ажиллуулж чалсангүй. Тиймээс тэднийг дахин хортой үр тариагаа баталгаатай тарихааргүй болгохын тулд шатааж орхив.

Чаогийн шинэ илжиг дөрвөн жилийн туршид түүнд гойд сайн үйлчилсэн билээ. Нэг өдөр тэрээр Чанган хотын гудамжаар явж байв. Түүний өөдөөс явсан нэгэн настай хүн түүнийг зогсоогоод илжгийг нь шинжин харлаа. Дараа нь тэрээр алгаа ташиж баяр хөөр болон хашгираад,

- Нөгөө “Модон гүүрний дэн буудал”-ын бэлэвсэн эхнэр Гуравдагч хатагтай яг мөн байна. Тийм үү? Би чамайг сайн байгааг чинь харж байгаад маш их баяртай байна. Харин чи хэрхэн хувирав?

Дараа нь нөгөө настай хүн худалдаачин Чао уруу хандж,

- Тэр маш их хор хөнөөл учруулсан билээ. Түүнийг урхиндаа оруулахын тулд таны хийсэн арга замын чинь төлөө би танд баяр хүргэх ёстой. Харин та түүнийг өнгөрсөн дөрвөн жилийн хугацаанд унаж, зодож, хангалттай шийтгэжээ. Одоо түүнийг тавьж явуулна уу

гэлээ.

Чао илжигнээс буув. Настай хүн ханцуйнаасаа нэгэн хутга гаргаж ирээд илжигний хэвлийн тус газарыг нь зүстэл дотроос нь нөгөө “Модон гүүрний дэн буудал”-ын бэлэвсэн эхнэр үсрэн гарч ирэв. Тэр нүүрээ гараараа таглан гүйн одлоо. Харин худалдаачин Чао Гуравдагч хатагтайг хэзээ ч дахин хараагүй, түүний талаар сонсоогүй билээ.

Аюулт байшин

Их сургуулиуд бий болохоос өмнө оюутнууд эрдэм мэдлэг олохын тулд пийпаа хөгжим, сэлмээ барин Хятадын уудам эзэнт гүрнийг хөндлөн гулд туулж хэсүүчилдэг байлаа. Ташаандаа сэлэм агсаж, номтой богц үүрсэн залуу хүн хажуугийн замаар нь өнгөрөхийг харсан далангаа засч буй тариачин төдийлөн гайхдаггүй байв. Магадгүй нэгэн хүү хойноос нь пийпааг нь бариад явж байж ч магад, учир нь эзнийх нь хичээлд хөгжим нэлээд чухал зүйл билээ. Эсвэл зарц хөлслөх боломжгүй ядуу оюутан өөрөө ачаагаа бариад явж байж ч магадгүй, хөгжмөөс өөр ачаа ихгүй бөлгөө. Тэрхүү оюутан эртний нэгэн дайны талбар, эсвэл нэгэн яруу найрагчийн даяанчлан сууж байсан газрыг зорин явж буй нь тэр байж мэдэх юм.

Яг ийм нэгэн залуу оюутан Аньяаны өмнөд хязгаарыг зорин тоост замыг туулан явж байжээ. Гэгээ тасарч эхэлсэн тул тэрээр шөнийг өнгөрөөчихмөөр дэн буудал, эс бөгөөс сүм хийд олоход хамаг анхаарлаа хандуулав. Тэр явсаар тариачдын бөөгнөрсөн уршнууд дээр ирлээ. Нэгнийх нь гадаа өндөр настай эмэгтэй даавуу давхарлан нааж гутлын ул хийж сууна.

- Эх минь, энэ хавьд ганц хоночихмоор дэн буудал байхгүй биз? хэмээн тэр найрсаар асуулаа.

- Арван Милийн Дэн Буудлаас наана юм байхгүй дээ гэсэн хариу өгөв.

- Тэр нь хэр хол вэ?

- Аньяанаас арван миль, энэ замыг дагаад явбал зургаан миль.

Оюутан урд нь сунах замыг харлаа. Дэн буудал уруу очсоор байтал харанхуй болчихно, тэгээд ч зургаан миль тоост замыг дахин туулна гэдэг бол таатай сонголт биш. Харин урагшаа харан зогсохдоо замын зүүн талд, нэг сум харвалтын зайд аялагчдад зориулсан амралтын

байр шиг байшин байхыг олж харлаа. Байшин хэдийгээр хэмхэрсэн, урт удаан хугацаанд ашиглагдаагүй мэт байсан боловч хүйтэн шөнө нөмөр болмоор харагдсан тул оюутан цаашаа явснаас тэнд хоноё хэмээн эмэгтэйд хэлэв. Гэтэл эмэгтэйн нүдэнд айдас тодрохыг хараад ихэд гайхлаа. Тэрээр харцаа буруулан, гэрээс нь гарч ирсэн охин нь гэмээр залуу эмэгтэй үрүү аврал эрэх мэт харна. Энэ хооронд тариан талбайгаас эрчүүд буцаж ирэн, тагдгар нэг нь ойртож ирээд оюутан уруу тоомжиргүй харснаа юу болж байгааг асуув.

- Залуу ноёнтон байшинд буудаллана гэнэ ээ.

- Чи тэнд унтаж болохгүй гэж тэр эр ширүүн хэлэв.

Оюутан ийм бүдүүлэг харьцаанд ундууцан байшинд хонохгүй байхыг тушаах тэр хэн юм бэ? гэв.

- Тэнд хэн ч унтдаггүй юм гэж эр хэлэв. Оюутан дахин асууж, уур нь дүрэлзэж сүрхий маргаан дэгдэх гэж байтал эмэгтэй гараа өргөн болиулав. Тэр хоёр тийшээ айсан байдалтай харан байж сөөнгө хоолойгоор хэтэрхий чанга гэмээр шивгэнэлээ.

- Гурван жил дараалан гурван хүн тэр байшинд хоносон юм. Нэг нь ч өглөөг үзээгүй юм гэлээ.

- Тиймэрхүү алуурчдын тухай яриануудыг... оюутан ярьж эхэлтэл,

- Алуурчид биш ээ. Хүн ердөөсөө биш гэж тэр эм гуаглах мэт дуугарав.

Хөгшин эмэгтэйчүүдийн яриаг сонсоод инээх хэрэггүй гэдгийг тэр мэддэг хэдий ч айлгүй, итгэлтэйгээр тэр яриаг нь таслан хариулав.

- Тэгвэл тэр сүнснүүд байсан бол тэдний цугларах цаг байж. За явъя, танай оройн хоолыг хуваалцахыг минь зөвшөөрнө үү, дараа нь би та нарт төвөг удахгүй.

Бүгд амандаа бувтнан, толгой сэгсэрч байсан боловч оройн хоолон дээр маргаан дахин үүсэлгүй өнгөрлөө. Хоол идэж дууссаны дараа оюутан хэдэн зоос эмэгтэйд өгөн, ачаагаа авч гэр бүлд тавтай сайхан амрахыг хүсэв. Хэн ч хариу дуугарсангүй, бүгд л хүнд уур амьсгалтай үдлээ.

Байшинг тойруулж барьсан хашлагын будаг нь хуурсан, чулуун шатны завсруудаар нь хогийн ургамал ургасан байна. Дотроо тас харанхуй, бүх юм нь өгөршөндөө хөгц үнэртэнэ. Оюутан богцноосоо дэнлүү, номоо гаргав. Дэнлүүгээ асаан, хиртэй олбогоор бүтээсэн тавцангийн өнцөг дээр суугаад номоо уншиж эхлэв.

Хэдэн цаг өнгөрлөө. Ядарч байсан боловч тэр анхаарлаа номондоо төвлөрүүлсэн хэвээр байлаа. Дээврийн ваарыг сулхан тарчигнуулах

салхинаас өөр чимээ үл сонстоно.

Тэгж байтал гадаах зам дээр хэн нэгэн алхах чимээ гарлаа. Оюутан сууж байгаа газраасаа сараалжийн завсраар байшин уруу ойртох зам оддын гэрэлд бүдэг бадаг гэрэлтэхийг харж байв. Зам дээр бүхлээрээ хар хувцастай хүн ирж зогслоо. Бүдүүн хоолойгоор байшингийн эзэнг дуудав. Оюутны сууж байгаа өрөөн дотроос хоёр дахь хоолой:

- Энд байна! хэмээн хариулав.
- Байшинд хэн байна вэ? гэж хар хувцастай хүн асуув.
- Оюутан гэж эзэн хариулаад,

Тэр ном уншиж байна, арай унтаагүй байна гэжээ.

Хар хувцастай хүн буцаж эргээд цааш одохыг оюутан хараад номоо үргэлжлүүлэн уншлаа. Төд удалгүй дахин хэн нэгэн алхах чимээ сонсогдов. Улаан бүрх малгайтай хүн байшингийн урд ирж зогсоод эзнийг дуудлаа.

- Энд байна! хэмээн нөгөө л хоолой оюутны байгаа өрөөнөөс хариулав.

- Байшинд хэн байна вэ? гэж улаан бүрх малгайтай хүн асуув.
- Оюутан гэж эзэн хариулаад,
- Тэр ном уншиж байна, арай унтаагүй байна гэжээ.

Өөр яриа өрнөсөнгүй, улаан бүрх малгайтай хүн мөн л буцаад одов. Оюутан дахин чимээ чагнатал хэн ч нэмж ирсэнгүй. Тиймээс тэр босон гарч өөрөө зам дээр зогсов. Тэрээр хар хувцастай, улаан бүрх малгайтай хүмүүстэй адилаар байшингийн эзнийг дуудав.

- Энд байна! хэмээн эзэн хариулав.
- Байшинд хэн байна вэ? хэмээн оюутан асуулаа.
- Оюутан гэж эзэн хариулаад, тэр ном уншиж байна, арай унтаагүй

байна гэв.

- Хар хувцастай хүн хэн бэ?
- Тэр бол хойд зүгийн хар гахай байсан.
- Улаан бүрх малгайтай хүн хэн бэ?
- Тэр бол баруун зүгийн улаан азарган тахиа байсан.
- Чи өөрөө хэн бэ?
- Би Хөгшин хилэнц байна.

Оюутан хүссэнээ мэдэв. Тэр дэнлүү ном уруугаа буцаж ирэн шөнийн үлдсэн хугацааг номоо уншиж өнгөрөөв. Дахиж түүнд хэн ч саад болсонгүй.

Гадаа үүр цайж эхэлмэгц очигдрийн тагдгар тариачин эр бүдүүн саваа барин зам даган яаравчлан ирж харагдав. Байшингийн дэргэд

ирээд хурдаа сааруулав. Тэр шатаар болгоомжтой гаран яйжийсан хаалгыг түлхэн онгойлголоо. Оюутан тавцангийн өнцөг дээр бүтэн бүлээн, номоо амтархан уншиж суугааг хараад түүний айдас баяр хөөр, гайхлаар солигдов. Тариачин түүний мөрөн дээгүүр гараа тавин ёслол төгөлдөр гэр лүүгээ өглөөний цайн дээр аваачих гэлээ. Гэвч оюутан

- Эхлээд гэр бүл, хөршүүдээ дууд гэв.

Бүгд цугларсны дараагаар оюутан нөгөө байшин уруу бүгдийг нь дагуулж очин эрэл хайгуул хийлгэв. Тэд ялзарч өгөршсөн халхавчийг авч хаян цаанаас нь хэдэн фут урт хатгууртай бөмбөр шиг том хилэнцийг оллоо. Хортой хатгуур нь оюутныг онилсон боловч тэр сэлмээ гарган бэлдсэн байсан бөгөөд ганц шаламгай цохилтоор хатгуурын үзүүрийг тасдаж, толгойг биенээс нь салтал цавчиж орхив. Хүмүүсийн санаа уужран уулга алдав. Оюутан тэдэн үрүү эргэн харж,

- Та нар Хар гахайгаа хаана байлгадаг вэ? гэж асуув.

- Байшингийн хойд талын саравчинд гэсэн хариу авлаа. Тэд түүнийг хэлсэн газар луугаа дагуулж очтол тэнд урьд өмнө харж байгаагүй том хар гахай байж байна. Түүнийг ойртоход гахай толгойгоо өндийлгөж, нүдэнд нь буг чөтгөрийн гал асч байгаа нь андашгүй байв. Оюутны сэлэм дахин гялсхийж, хар гахайн толгой гайхсан хүмүүсийн хөл үрүү өнхөрлөө.

- Улаан азарган тахиагаа та нар хаана байлгадаг вэ? гэж тэр асуув.

- Байшингийн баруун талын саравчинд гэсэн хариу авлаа. Тэд түүнийг хэлсэн газар луугаа дагуулж очтол тэнд аварга том улаан залаатай, аймшигт савартай азарган тахиа байж байв. Гурав дахь удаагаа оюутны сэлэм гялсхийсний дараагаар сэлмээ цэвэрлэн, хуйнд нь хийж ташаандаа зүүлээ.

Түүнээс хойш Аньяаны өмнөд хэсэгт байдаг байшинд нэг ч аянчны амар тайван байдал алдагдаагүй гэнэ.

Борооны эзэд

Эгэл хүмүүс бид ямар ч цаг агаар байсан эвлэрэхээс өөр арга байдаггүй нь хорвоогийн жам билээ. Мөн ямар цаг агаар тогтохыг эртнээс мэдэн сэрэмжлэх боломж ч байдаггүй. Гэвч тэртээ нэг цагт эгэл хүн борооны эздийг ажлаа хийж байхтай нь тааралдаж, бас нэг хүн тэдэнд тусалж хүртэл үзсэн гэнэ. Гэвч үр дүн нь бүгд сайн сайхан байгаагүй ажээ.

Тэр нь тариачин Ли Юнд тохиосон завшаан байсан ба тэр улаан буудайн ургацаа аварч чадсан гэдэг. Тэр албан даалгавраар нэлээд зайтай хот уруу явах үед болсон явдал ажээ. Буцах замдаа тэр нэгэн хуучин хийдэд ганцаараа хоножээ. Шөнө дунд хийдийн зузаан хаалгыг хэн нэгэн чангаар балбах чимээнээр тэр сэрлээ.

- Хаалгаа онгойлго! Аянганы тэргийг зээлдэхээр бид ирлээ гэж гадаа хэн нэг хашгирав.

- Хэн авах гэсэн юм бэ? гэх хариу хийд дотроос сонстов.

- Чие-сиүгийн хаан.

Чие-сиү гэдэг нь Ли Юнгийн тарианы талбай байдаг газрын нэр тул тэр цаашаа юу болохыг улам анхааралтай чагнаж эхлэв.

- Тэр түүгээр яах гэсэн юм бол? гэж нөгөө дуу хийд дотроос асуулаа.

- Улаан буудайн ургацанд хэрэглэх гэсэн юм гэж гаднаас хариулав.

Удаан хугацаанд чимээ аниргүй болох хооронд Ли Юн өөрийнх нь улаан буудайн ургац аюулд нэрвэгдэх нь байна гэж бодохоос айн дагжиж байв. Тэгснээ дотроос,

- Манай хаан тэргийг яг одоо хэрэглэж байна, түр хүлээх хэрэгтэй байна гэж хэлж байна гэв.

Энэ удаад илүү удаанаар чимээ анир тасрав. Тэгснээ гадаа нэгэн нижигнэх чимээ гарлаа. Ли Юн гадагшаа цухуйн хартал тав зургаан

сүнс лаа барин том тэргийг Чие-сиүгийн элч үрүү түрж яваа харагдав. Цувааны сүүлд хэдэн хүн хурцаар гялалзах дарцагнуудыг нийлүүлж хийсэн аварга том туг барьж яваа харагдах юм. Тэд тугийг элчийн урд авчрахад тэр дарцгийг чанга дуугаар тоолов. Арван найман ширхэг байна. Сэтгэл ханамжтай толгой дохиод цувааг дагуулаад явчихлаа.

Чимээ тасрангуут нь Ли Юн шөнийн харанхуй уруу яаран гүйж арайхийж Чие-сиү хүрэх замыг олов. Хэдийгээр үүр цайгаагүй байсан ч тэр бүх хөршүүдийнхээ хаалгыг балбаж,

- Аянгын сүнснүүд бидний улаан буудайг хулгайлахаар ирж байна! Хурдан тариалангийн талбай уруугаа гарч ирцгээ! хэмээн хашхирч сэрээв.

Гэвч хөршүүд нь түүнийг шоолон инээлдэж ор луугаа оршгоочхов. Ли Юн талбай уруугаа гүйн гарч улайран ажиллахдаа ургацаа хурааж чадлаа. Ажлаа дуусах үед аль хэдийн өдөр болсон байв. Тэр эхнэр хүүхдээ дагуулан тосгон бүтнээрээ харагддаг өндөрлөг үрүү гараад тэнгэр лүү санаа зовнин харна. Гэтэл хэдхэн минутны дараа том утаа бөөгнөрсөн мэт үүл уулын цаанаас гарч ирлээ. Хэдхэн мөчийн дотор үүл тэнгэрийг бүрхчихэв. Аадар бороо цутгаж, цахилгаан цахиж, Ли Юн нийт арван найман удаа цахилгаан цахихыг харлаа.

Аадар бороо намдахад бүх ургац сүйрсэн байлаа. Чие-сиүгийн хүмүүс Ли Юнд уурлаж эхлэв. Түүнийг сэрэмжлүүлэн хэлэхэд өөрснөө үл тоомсорлон инээлдэж байснаа мартан, хөршүүдээ баллан өөрөө баяжих гэж чөтгөрүүдтэй орооцолдсон хэмээх цуу яриа гаргав. Уур нь дүрэлзсээр түүнийг шүүхэд татлаа. Гэвч тэр болсон явдлыг шүүхэд нэгд нэгэнгүй ярьж өгсөнд Ли Юнд борооны эздийн ажлаа хийж байгааг харах аз л тохиосон гэдгийг шүүх ойлгож түүнийг гэмгүй хэмээн суллав.

Нэгэн удаа бороо оруулахад тусалсан хүний нэр бас Ли байлаа, харин тэр бол ядуу тариачин биш, дайчин Ли Чин байсан бөгөөд сүүлдээ Вэй-ийн гүн болсон байна. Тэр залуу байсан тул ан хийх туйлын дуртай байжээ. Жил болгон тэрээр Лин уул уруу явж нэгэн хөндийд орших жижигхэн тосгонд буудалладаг байв. Тосгонд нэгэн настай хүн түүнд их сайн хандаж, найрсагаар угтан авч зочилдог байсан ба жилээс жилд тэдний нөхөрлөл бэхжих болов.

Өдөржингөө явсны эцэст тосгон уруугаа буцахаар завдаж байтал хажуугийнх нь дов дээр сайхан буга байхыг олж харав. Мориндоо ухасхийж мордон хөөн давхилаа. Тэр буга довны өндөрлөгийг даган салхи мэт хурдан зугтав. Ли Чингийн цус хөөрөн хойноос нь давхисан

боловч морь нь ядарч эхэлээ. Дов аажмаар ой модтой өргөн тал болон хувирав. Бугыг мод уруу орохоос нь өмнө гүйцэж чадалгүй алдчихлаа. Дов уруугаа гэгээтэй боловч ой модонд хэдийнээ харанхуй болсон байлаа. Ли Чин ой модноос гарах гэж явтал улам гүн үрүү нь шигдээд байгаагаа төд удалгүй ухаарлаа. Тэр яахын аргагүй төөрчихжээ.

Тэр мориноосоо буун эргэн тойрныг ажтал модны мөчрүүдийн саарал сүнс харанхуйд хөдлөх мэт, анир чимээгүй байдлыг хааяа нэг шар шувуу эсвэл сармагчны гашуудах мэт дуу эвдэх аймшигтай газар байлаа. Тэр юуг олох гээд байгаагаа ч мэдэлгүй морио хөтлөн явав.

Энэ алслагдсан ойд хүн амьдарч байна гэдэгт итгэхээргүй байлаа. Гэтэл ойн цоорхойд зөөлөн гэрэл харагдав. Тэр гэрлийг чиглэн ойн цоорхойгоор гарлаа. Харанхуйд цагаарах том хашлагаар хүрээлэгдсэн том байшин байж байх юм. Аварга том хаалга нь улаан өнгөтэй ба хүрэл дэнлүүний гэрэлд гялалзана. Ли Чин хаалгыг балбав. Хэн ч хариулахгүй удаж байгаад хаалга нээгдэж зарц гарч ирэв.

- Би дов хавиар ан хийж яваад энэ ойд төөрчихлөө. Намайг энд нэг хонуулаач гэж Ли Чин гуйв.

- Миний хоёр эзэн хоёулаа эзгүй байгаа. Ганц хөгшин эмэгтэй л байна. Тэр таныг энд хонохыг зөвшөөрөхгүй л болов уу.

- Миний хүндэтгэлийг түүнд илэрхийлээд хонож болох уу асуугаад өгөөч гэлээ. Зарц буцаж ирэн,

- Манай эзэгтэй эхлээд дургүй байсан боловч та төөрчихсөн, харанхуй болчихсон учраас таныг хүлээж авах боллоо. Намайг дагаад явна уу.

Тэр Ли Чинг том танхим уруу дагуулж очин, тэнд нь шивэгчин бүсгүй эзэгтэй ирж байгааг зарлав. Эзэгтэй нь тавь эргэм настай, энгийн боловч дэгжин хувцасласан, язгууртан гаралтай гэдэг нь илт байлаа. Ли түүнд мэхийн ёсолж, эмэгтэй ч хариу мэндэллээ.

- Манай хүүхдүүд гэртээ байхгүй байхад би таныг зочилно гэдэг үнэхээр ёс бус хэрэг. Гэхдээ та харанхуйд энэ ойгоос өөрөө гарах замаа олж чадна гэж бодохгүй байна гэж тэр хэлэв. Тэгснээ,

- Манай хүүхдүүд удахгүй эргэж ирнэ. Ирэхдээ асар их чимээ гаргадаг тул та бүү сандраарай гэж нэмж хэлээд, түүнд хоол өгөхийг даалгав. Хоол тансаг сайхан байсан боловч ихэвчлэн төрөл бүрийн загаснаас бүрдэж байв. Дараа нь зарц нар дэр хөнжил авчирсан нь бүгд зөөлөн, цэвэрхэн, сайхан үнэртэй байлаа. Тэд энэ удаад гарч явахдаа хаалгыг нь гаднаас нь түгжив.

Хэдий их ядарч байсан ч Ли Чин хэвтэнгүүтээ унтаж чадсангүй. Энэ

алслагдсан ойн гүнд амьдарч буй эдгээр хүмүүс хэн болохыг гайхан бодлогошров. Яагаад хүүхдүүд нь их чимээ гаргадаг юм бол? Мөн энэ харанхуй шөнө хаанаас ирэх юм бол? Яагаад түүнийг гаднаас нь түгжих болов? Бас нэг юм түүнийг их гайхшруулав! Яагаад тэд загаснаас өөр юм иддэггүй мэт байв?

Хаалга айхтар чангаар балбах чимээ гарахад тэр орон дээрээ суусан хэвээрээ байж байв.

Хашааны гаднаас архирсан хоолойгоор хэн нэг нь:

- Тэнгэрийн зарлигаар ахлах эзэн долоон зуун милийн радиуст бороо аваач. Бороо үүр цайхад зогсож, алдаа болон хэрцгийлэл гарахгүй байх ёстой гэж хашхирав. Үүний дараа эзэгтэй:

- Би одоо яана аа? Хүүхдүүдийн минь хэн нь ч гэртээ байдаггүй, хойноос нь дуудъя гэхэд цаг алга. Энэ даалгаврыг зарц нараас хэн нь ч биелүүлж чалахгүй, бороо оруулсангүй гээд би яллуулах нь дээ. Ээ, би яах вэ? гэж хэлэх нь сонсогдов. Дараагаар нь зарц:

- Зочноороо туслуулж болохгүй бол уу? Энгийн хүнээс илүү чадалтай харагдсан шүү дээ гэж хэлэв.

Эзэгтэй ч энэ саналыг баяртай хүлээж авав. Тэр Ли Чингийн хаалгыг тогшоод,

- Ноёнтоон, та сэрүүн байна уу? Би тантай нэг юм ярих гэсэн юм гэж асуув.

Ли Чин босоод түүнтэй уулзахад эзэгтэй:

- Энэ бол эгэл хүмүүсийн гэр биш, луу нарын ордон юм. (Тэгээд л эд нар дан загас иддэг юм байна л даа гэж Ли Чин бодов) Луу бид бороо оруулдаг гэдгийг та сайн мэдэх байх. Би бороо оруулах зарлиг саяхан авлаа. Гэтэл миний ууган хүү Дорнод Тэнгист хуриманд оролцож байгаа, бага хүү маань эмэгтэй дүүгээ гэр лүү нь хүргэж өгч байгаа. Хоёулаа эндээс хэдэн мянган милийн цаана байгаа тул тэд цагтаа ирэх боломжгүй байна. Энэ яаралтай асуудал дээр та тусалж чадах сан болов уу? Уг нь их удаан биш л дээ гэж ярихад,

- Даанч би ердөө л эгэл хүн шүү дээ. Би морь муугүй унадаг боловч үүл унаж үзээгүй юм байна. Гэхдээ таны зочломтгой зангийн хариуд би тусалмаар байна. Та надад юу хийхийг заагаад өгвөл би хүчээ дайчлан хичээе гэлээ.

Тэд цоохор морь гаргаж ирэв. Эзэгтэй борооны савыг авчрахыг тушаав. Тэр сав нь жижигхэн байсанд Ли Чин гайхав. Эзэгтэй савыг эмээлд ганзагалж өгөв.

- Та миний хэлснээр хийвэл хэцүү юм байхгүй. Та жолоо, дөрөөг

оролдох шаардлагагүй. Зүгээр л моринд замыг нь даатгачих. Гэхдээ түүнийг зогсох болгонд нь савнаас нэг дусал бороо дэл үрүү нь дусаах хэрэгтэй. Ганц дулаас ихийг дусааж болохгүй шүү, маш болгоомжтой байгаарай гэж тэр хэлэв.

Ингээд Ли Чин моринд нь мордож даалгаврыг биелүүлэхээр явлаа. Цоохор морь агаарт хөөрөн, улам өндөр лүү өгсөн давхив. Эхлээд тэр өнхөрч унахаасаа айн сандарсан боловч сүүл үрүүгээ морь чулуу мэт хатуужилтай болохыг ухаарав. Үүлэн дээгүүр давхиж байгаадаа итгэхэд бэрх байв, гэтэл үнэхээр л салхи сум шиг хажуугаар нь исгэрэн өнгөрч, доор нь цахилгаан цахиж, аянга ниргэж байв. Морь зогсон янцгаасанд Ли Чин зааврыг нь даган сав уруу хуруугаа дүрж, нэг дуслыг цоохор мориныхоо дэл рүү дусаав. Энэ хэдэн удаа давтагдаж, хийх тутамд нь доорх үүл нь нээгдэж байлаа.

Тэгж байтал морь Ли Чингийн танил газар зогслоо. Тэр нь түүний ан хийхдээ очдог уулын тосгон байлаа.

“Энэ тосгоны хүмүүс надад их сайн хандсаар ирсэн” гэж тэр өөртөө хэлээд “Тэд намайг маш сайхан хүлээж авдаг, гэтэл би ачийг нь хариулах аргаа ер олоогүй яваа билээ. Сүүлийн хэдэн долоо хоног ган болж, тариа хатаж байгаа, харин би энд гартаа бороотой сууж байдаг. Би тэдний тариаг сайн услахаар ихээхэн шиг бороо явуулна аа” гэж шийдлээ.

Энэ удаад тэр нэг биш, хорин дусал бороо морины дэл үрүү дусаалаа. Энэ газар нь зогсох сүүлчийн газар байж таарав. Морь шууд ой доторх байшин уруу давхиж очиход эзэгтэй түүнийг хүлээж байлаа. Тэр нулимс дуслуулж байсанд гайхав. Ли Чин мориноосоо буухад эзэгтэй түүн үрүү.

- Та яагаад миний хэлснээр хийсэнгүй вэ? Би таныг ганц дусал ус дэл үрүү дусаагаарай гэтэл та бүхэл бүтэн хорийг дусаачихлаа шүү дээ! Борооны савны ганц дусал гэдэг бол дэлхийд нэг фут бороо авчирдаг болохоор л би танд ганц дуслыг дусаа гэж хэлсэн юм. Тэр хөөрхий тосгон уруу шөнө дунд хорин фут орчихлоо шүү дээ! Оршин суугчдын нэг нь ч амьд гарч чадаагүй байх даа! гэлээ.

Түүний нулимс дахин асгарав. Буруу харан мөрөн дээрээ байгаа алчуурыг авахад нуруугаар нь дүүрэн улаан шарх байлаа.

- Би наян удаа саваадуулах ял авсан. Хүү нар маань ч гэсэн үүргээ биелүүлээгүйнхээ төлөө ял эдэлнэ гэхэд Ли Чин өөрийнхөө сайн санааны үр дүнг хараад айдас нь хүрлээ. Түүний айхыг хараад эзэгтэй:

- Мэдээж та эгэл хүн болохоор бороо оруулах урлагийг ойлгоно гэж

бодох хэрэггүй байсан юм. Би танд уурлах ёсгүй. Гэхдээ манай хүүхдүүд энд ирээд юу гэж хэлэх бол гэж би айж байна. Тэгэхээр та ингээд явсан нь дээр гэж хэлэв.

Тэр алгаа ташихад хоёр зарц бүсгүй орж ирэв. Нэг нь танхимын зүүн тал, нөгөө нь баруун талын хаалганаас орж ирлээ. Хоёулаа гайхамшигтай үзэсгэлэнтэй байв. Эзэгтэй хэлэхдээ:

- Ойн энэ гүнд амьдарч байгаа билэнд өмнөөс маань хийсэн ажлын шагнал болгоод өгчих юм байхгүй л дээ. Миний санал болгож чадах юм бол энэ хоёр охин л байна. Та аль нэгийг нь эсвэл хоёуланг нь ч авсан болно. Гэхдээ сонголтоо хийхдээ сайн бодоорой гэсэн юм.

Ли Чин хоёр охин уруу харлаа. Нэг нь түүн рүү инээмсэглэж, нэг нь ууртай янзтай харж байв. Тэр дотроо “Би анчин хүн, дайтах дуртай. Хэрэв би инээмсэглж байгаа охиныг сонговол эзэгтэй намайг туулайн зүрхтэй гэж бодно” гэж бодоод эзэгтэйд ийн хэлэв:

- Би хоёуланг нь сонгоё гэж бодохгүй байна. Баруун хаалгаар орж ирээд над уруу ийм ууртай хараад байгаа охиныг би сонгоё.

- Энэ таны сонголт гэж эмэгтэй зөөлөн инээмсэглэв. Охиныг түүн үрүү дагуулж авчраад, үдэхээсээ өмнө уут дүүрэн өө сэвгүй том сувд гарт нь атгуулав.

Ли Чин сүйт бүсгүйтэйгээ хамт мориндоо мордон байшингаас хэдэн алхам холдоод эргэж хартал ямар ч ул мөргүй алга болсон байлаа. Үүр цайж, уулан дахь тосгон уруу явах замыг тэр амархан оллоо. Түүний айж байснаар, тосгоныг харахаас жихүүдэс хүрмээр байдалтай болсон байв. Тосгон дүүрэн нуур болсноос зөвхөн урцнуудын дээвэр л бохир усан дээгүүр цухуйн харагдана. Гэхдээ энэ явдал болж байхад тэр савнаас хорин дуслыг удаанаар дусаажээ. Тэнгэр дуугарч, цахилгаан цахихад тосгоны хүмүүс анхааруулга авч дов уруу зугтаж амжсан байна. Тэд бүгд ийнхүү дов дээр гэрээ алдсандаа харамсан сууж байхад нь Ли иржээ.

Ли тэднийг чадах чинээгээрээ тайвшруулаад эзэгтэйн өгсөн сувдыг зарахаар довоос буулаа. Сувдны далласан азаар тэр тосгоны хүмүүсийг газар нь хэвэндээ ортол нь тэжээж, дараагаар нь хуучин тосгоных нь оронд шинэ сайхан тосгон барьж өгч чаджээ.

Дараа нь Ли Чин Вэйгийн гүн генерал болсон ба дайчин үйлсээрээ мөнхийн алдар нэрийг олж авсан байна. Энэ нь танхимын баруун хаалгаар орж ирээд түүн үрүү ууртай харж байсан охиныг сонгосноос болжээ. “Төрийн сайдууд уулын зүүн зүгээс, генералууд баруун зүгээс төрөн гардаг” гэсэн яриа байдаг. Хэрэв Ли Чин танхимын зүүн

хаалгаар орж ирээд инээмсэглэн зогсож байсан охиныг сонгосон бол төрийн сайд болох байсан ба хэрэв хоёуланг нь сонгосон бол нэгэн зэрэг генерал, сайд болох байжээ.

Ариун явдалт нагац эгч

Олон зуун жилийн өмнө шөнийн сарны гэрэлд налайсан хойт Хятадын цаст уудам хөндийд нэгэн настай хөгшин тариачин эмэгтэй царайлаг ялдамхан охиныхоо хамт аж төрөн суудаг байлаа. Тэрхүү эмэгтэйг ариун явдалт нагац эгч гэдэг байсан бөгөөд гаднаас нь харахад анзаарагдамгүй сайхан байшин нь ердийн нэг байшин биш харин үнэгний ичээ байв. Ариун явдалт нагац эгч үнэн хэрэгтээ ид шидэт үнэг байсан бөгөөд хүний дүрээр амьдардаг нь тэр ажгуу. Түүний үзэсгэлэнт охин болон Хар тавхайт нэрт хүү нь ч мөн л үнэгнүүд юм санжээ.

Гэтэл нэгэн удаа Хар тавхайт өөрийн болгоомжгүйгээс эвгүй байдалд орсон явдал тохиолдов. Учир нь тэрбээр тариачны үзэсгэлэнт эхнэрт дурлаж орхиод сахлаг улаан арьс, урт сүүлээ хувирган нэгэн сайхан баатар эр болон мөнөөх эмэгтэйг эргүүлж гарчээ. Гэвч үүнийг нь тариачин нөхөр нь тааварлан сэжиглэж орхиж. Тариачин эр нумаа аван шүүдэр дээр дурайх мөрийг мөшгин явсаар мань Хар тавхайтыг хүмүүн дүрснээсээ үнэг дүрэндээ хувирч байх яг тэр мөчид олж очоод харваж орхилоо. Хар тавхайт суманд оногдон шархалсан өрөөсөн хөлөө чирсээр үүр лүүгээ зугтаж одов.

Ариун явдалт нагац эгч өөрийнх нь чадвар хүүгийнхээ хөлийг харахан эдгээж чадахгүй гэдгийг сайтар ойлгож байлаа. Тийм учраас хүний дүрд хувиран бусдаас тусламж авахаас өөр арга байсангүй.

Тиймээс гуйлгачин эмгэний дүрд хувиран анагаах арга чадлаараа зартай Ин эмчийг зорилоо.

Ин эмч Ариун явдалт нагац эгчийн гадаад байдлыг төдийлөн ажиглаж өрөвдсөнгүй.

- Хүүгээ үзүүлэх гэж намайг авахаар ирэв үү? Сүүл нь болохоо

байсан уу? гэж эмч ёжтойхон өгүүлвэй.

Тэгээд эмч хүүгийн нь шархадсан хөлөнд зориулан хамгийн шилдэг эмийн жор бичиж өглөө. Ин эмч ирээдүйд охинд нь хүнд хэцүү хувь тавилан ноогдохыг эмэгтэйд сануулан хэлээд Тао буюу Ариун зам мөрийг даган баримталбаас үүнээс зайлсхийж чадахыг анхааруулан зөвлөв.

Ариун явдалт нагац эгч уг зөвлөгөөг даган, охиноо дагуулан цасан дундуур туучин замд гарлаа. Хар тавхайтын хөл нэлээд илааршсан боловч доголсоор байсан ба явж чадахгүйд хүрсэн учраас түүнийг нэгэн сүмд орхисон байв. Өөрийн гэсэн орох оронтой болонгуутаа тэндээ Хар тавхайтыг аваачин гурвуул Ариун зам мөрийг даган баясна хэмээн тэд тооцоолжээ.

Тэр шөнө маш хүйтэн байв. Гэхдээ хэдий хүний дүрстэй боловч тэд үнэгнүүд учраас нэг их айхгүй байсан хэрэг. Явган их явсандаа ядарсан хоёр биенээ нөмөрдөн сууж байгаад гэнэт тэртээ нэг хоёр километрийн цаана хоргодон сууж болмоор шигүү төгөл байхыг олж үзэж гэнэ. Гэтэл яг энэ үеэр маш хүчтэй шуурга дэгдэх нь тэр. Ээж охин хоёр үүнээс айж сандран бие бие үрүүгээ шигдэн байв. Шуурга өнгөрөхөд Ариун явдалт нагац нүдээ нээн харвал өмнө нь иж бүрэн зэвсэг агссан хоёр дайчин эр зогсож байх нь тэр.

- Диваажингийн хатан хаан Ариун явдалт нагац эгчийг өөр дээрээ ирүүлэхийг тушаалаа хэмээн тэд хэлэв.

- Диваажингийн хатан хаан гэнэ ээ. Түүнд өөр ямар нэгэн нэр бий юу хэмээн Ариун явдалт нагац эгч лавлахад,

- Тэр Тан гүрний үед Вү хатан гэдэг алдартай байсан билээ гэж дайчид хариу хүнгэнэлээ.

Үүнийг сонсоод Ариун явдалт нагац эгчийн нуруу уруу хүйт оргилоо. Вү гэдэг бол Тан гүрнийг захирахын тулд Луут сэнтийг төмөр ташуур далайн булааж авсан эмэгтэйн нэр билээ. Гэхдээ тэр хэдэн зуун жилийн өмнө нас барсан ажээ. Тэр аугаа их хүнийг дахин харах завшаан Ариун явдалт нагац эгчид олдлоо гэж үү?

Дайчид өвс ногоо битүү урган, дээрээс нь модод сүүхийлцсэн зөргөөр дагуулан явсаар ордны хаалгач эмэгтэй дээр очтол Ариун явдалт нагац эгчийн толгойд эргэлзсэн, гайхсан үй түмэн бодол чихэлдэн байв. Ариун явдалт нагац эгч хэдий сандран будилж байсан боловч харин диваажингийн Хатан хаан их л эелдэг зантай байв. Тэр өөрийн зовлон гунигийг сэтгэл харамгүй хуваалцлаа. Тухайн үедээ тэр улс орноо үнэн шударгаар залан жолоодохыг хичээж байсан хэмээн тэр

тангараглаад харин урвагч сайдуудын мэхэнд автсан гэж ярьж байв.

- Тэр бол хуйвалдаан, үймээний цаг үе байлаа. Гэхдээ одоо ч мартагдаж дээ. Би өөрийн чинь өмнө чимэг зүүлт ч үгүй зогсож байгаад ичиж байна хэмээн хатан хаан санаа алдлаа.

Нээрээ л Ариун явдалт нагац эгчийн ажигласнаар хатан хаан ямар ч гоёл чимэглэлгүй байх аж.

- Таны сүнс тэр дээрэмчдийг номхруулж дийлээгүй хэрэг үү? Хэмээн Ариун явдалт нагац эгчийг асуухад,

- Тийм ээ чадаагүй юм аа. Хувь тавилан маань тийм зурагтай байлаа гэж Хатан хаан өгүүллээ. Тэгснээ нүд нь сэргэж,

- Харин одоо бол өөр өө. Хувь тавилан надад ээлтэй хандаж байгаа. Одоо би хорвоод дахин төрөх учиртай юм. Тэгээд улс орныг дахин удирдах болно. Гэхдээ энэ удаа эмэгтэй хүн биш, эрэгтэй хүн болж төрнө. Тэгэхэд таны охин миний эхнэр болох учиртай юм хэмээн цааш нь ярилаа.

Ариун явдалт нагац эгч түүнийг гайхан харах зуур хатан хаан яриагаа үргэлжлүүлээ.

- Хоёулаа өнөөдрөөс хойш хорин найман жилийн дараа уулзацгаая. Харин тэр болтол чи ид шидийн ухаанд суралцах хэрэгтэй гэж тэр яриу.

- Би Ариун зам мөрийг эрж явна. Харин ид шидийн ухаанд хаана очиж суралцах билээ? хэмээн Ариун явдалт нагац эгч лавлахуй, хатан хаан чи анхааралтай сонсож бай гээд хэлсэн нь:

УЛИАС СААТУУЛНА.

ХАРИН ӨНДӨГ БҮГДИЙГ ТАЙЛБАРЛАНА.

ХАЙГААД ХЭРЭГГҮЙ ӨӨРӨӨ ОЛДОНО.

ХАЙСАН Ч ЦАГИЙН ГАРЗ.

Ариун явдалт нагац эгч толгой дохин дээрх үгсийг сэтгэлдээ хоногшуулан зогслоо.

- Миний хэлснийг чи хэнд ч хэлэх ёсгүй шүү. Нэн ялангуяа миний заналт дайсан Өтөл өвгөнд дуулгав аа хэмээн Хатан хаан сүүлчийн удаа анхаарууллаа.

- Өтөл өвгөн гэж хэн бэ?

- Тэр бол Хан хааны хүү Ян...

Хатан хааныг үгээ хэлж амжаагүй байтал айсандаа хамаг ёсыг умартсан ордны шивэгчин хүүхэн хар хурдаараа гүйсээр орж ирлээ.

- Хаан хүү Ян зуун мянган дайчдын хамт довтлон ирээд байна гэж хөөрхий шивэгчин хашгирлаа. Үүнийг сонссон хатан хааны царай

хувхай цайн, түргэхэн эргэж гарч одлоо.

- Намайг хүлээгээч хэмээн Ариун явдалт нагац түүний хойноос сандран гүйхдээ замлаа дайралдсан сандлыг дайрч унагаав. Гэтэл тэнгэр ниргэх мэт чанга дуу нүргэлэн Ариун явдалт нагац эгч хүйтэн хөлс нь цутгачихсан амьтан хоосон булшны ёроолд цор ганцаар чичрэн хэвтэж байх нь тэр. Хатан хаан ч тэр, ордон нь ч тэр аль аль нь бараа сураггүй алга болсон байх агаад эргэн тойрон чимээгүй ой л сүүдийх аж.

Гагцхүү түүний охин алга болсон байлаа. Энэ нь Ариун явдалт нагац эгч зүүдлээгүй гэдгийн нотолгоо байлаа. Тэр зүтгэсээр булшны нүхнээс арайхийн гарлаа. Тэгээд хажууханд байх том чулуун дээр авиран гарч нүүр лүүгээ хатгах өвс, өргөсөн дундуур зүтгэсээр дөрвөн мөр үгсийг сийллээ.

УЛИАС СААТУУЛНА.

ХАРИН ӨНДӨГ БҮГДИЙГ ТАЙЛБАРЛАНА.

ХАЙГААД ХЭРЭГГҮЙ ӨӨРӨӨ ОЛДОНО.

ХАЙСАН Ч ЦАГИЙН ГАРЗ.

Хатан хааны эдгээр үгс Ариун явдалт нагац эгчийн бодол санаанд эргэлдсээр байв. Түүний хамгийн эхлээд олох ёстой зүйл нь улиас аж. Гэвч хаанаас түүнийг хайх билээ. Хүү нь олон хоногийн өмнө сүмд үлдэж хоцорсон. Охин нь ч алга болсон нь түүний хувь тавилан хүнд хэцүү байх болно хэмээсэн эмчийн зөгнөж хэлсэн явдал хэрэгжиж буйн дохио бололтой. Ариун явдалт нагац эгч энэ бүхнийг эргэцүүлэн бодоод дагжин чичирсэн боловч олон жилийн дараа тэр охин эхнэр нь болох учиртай хэмээсэн диваажингийн хатан хааны үгийг дурсан саналаа. Одоо бодвол тэр охин нь тэр үйл явдлаа гүйцэтгэхээр олсон бололтой.

Гэвч хувь заяа бүхнийг шийдэх тул Ариун явдалт нагац очиж ариун зам мөрийг дагая гэж бодсон Хугийн их ууланд очихоос өөр зам үлдсэнгүй. Ху ууланд тоо томшгүй олон сүм хийдүүд байх агаад ядуу, уранхай ноорхой хувцастай түм буман гэлэн ба гэлэнмаа нар байх ажээ. Үе үеэн хот сууринаас даяанчид, албаны түшмэдүүд, наймаачид ихэнхдээ баян чингээлэг эхнэрүүд ирж Ху ууланд эргэл мөргөл хийх ажгуу. Тэднийг ийн ирэхэд уулнаа амьдрагч үй түмэн үгээгүйчүүд тэднийг бүчин шавдаг байв.

Нэгэн өглөө баян худалдаачны эхнэр тойрон бүчсэн олныг тараах гэж цангинуулан үглэж байхыг Ариун явдалт Нагац эгч олж сонсчээ.

- Би өнөөдөр мөнгө авчраагүй байхад та нар надаас юм горьдоод

яахав дээ. Миний нөхөр ахмад бурхан Ян шиг бүхнээ хүнд тараагаад өгчихдөг гэж бодоо юу? Тийм л юм бол та нар түүн дээр, өглөгч эхнэр дээр нь очихгүй юу гэж тэр эхнэр аашилж байв.

Түүнийг сонссон Ариун явдалт нагац эгч Ян гэдэг нь улиас гэсэн утгатайг гэнэт саналаа.

УЛИАС СААТУУЛНА...

Тэрээр нэн даруй явж, ойр орчимдоо алдартай тао шүтлэгт эмэгтэйг олж уулзан сураг чимээ сонсвол, хотын ойролцоо амьдран суудаг Төгөлдөр Ян гэгч үүдэн дээрээ ирсэн хэнийг боловч энэрэн асарч, өглөг өгдгөөрөө алдаршин Ахмад бурхан хэмээн хүндлэгддэг болсон байв.

Үүнийг сонссон Ариун явдалт нагац тэр дороо хотод байх Төгөлдөр Яны өргөө үрүү яаравчиллаа. Тэр Яны өргөөний үүдэнд хүрч очоод том үсгээр бичсэн зарлалыг олж үзэн гайхширлаа. Тэнд улирал бүхний эхний өдөр өглөг өгөх ёслол болно. Бусад цагт ийм ёслол болохгүй гэж бичсэн байлаа.

Ариун явдалт нагац хаалгачийг олж уулзан тэрхүү сонин зарлалын учрыг шалгаалаа.

- Та ч сайн мэдэхгүй байх шиг байна. Эзэнтэн маань өдөр бүхэн өглөг буянаа хайрладаг байсан юм. Гэвч нэг сарын өмнө маш муу зүйл бидэнд тохиолдож тэр ёсоо болиход хүрээд байгаа минь энэ. Нэг өдөр гаднаас нь харахад сайхан царайлсан нэг хүн ирээд эзэнтэй хамт өдөржин байгаад буцтал гэнэт түүний хамсаатан самуун таригч мөргөлчид шөнө дөлөөр уулгалан ирээд эзэнтний алт мөнгө, хамаг байдгийг цөлмөж орхиод арилж одсон доо. Тийм болохоор сайхан сэтгэлт эмэгтэй минь та эзэнтний хишгийг хүртэж, аягаа дүүргэе гэж байгаа бол дараагийн улирлын эхэн өдрийг хүлээх болох нь дээ хэмээн тэрхүү хаалгач хөврүүллээ.

Ариун явдалт нагац эгч ийнхүү “улиас”-ыг олоод авлаа. Гэхдээ нэг өдөр ч хойшлуулахыг хүссэнгүй. Тиймээс хаалгачтай ярилцан түүнтэй дотносох арга хайж байтал байшингаас нэгэн цуваа гараад ирэх нь тэр. Лимбэчид, туг баригчдаар хүрээлүүлсэн хүмүүс мөрөн дээрээ сандал дамнан явах агаад уг сандал дээр нь Төгөлдөр Ян өөрийн биеэр залран явж байх ажээ. Цуваа төдөлгүй хаалгаар гаран гудамж уруудан одлоо.

- Тэр хаашаа явж байгаа юм бэ? хэмээн Ариун явдалт нагац эгч лавлав.

- Тэр санскрит бичвэр залахаар явж байгаа юм хэмээн хаалгач хариуллаа.

- Танай эзэнтэн санскрит уншиж чадна гэж үү?

- Санскритийг хэн ч уншиж чадахгүй. Түүнийг хотод амьдарч байсан нэгэн хэлгүй, дүлий мөргөлчин үлдээсэн юм. Ном бүхэлдээ Энэтхэгийн алтан үсгээр бичигдсэн бөгөөд манай эзэн түүнд зориулж тусгай хайрцаг хийлгэсэн дээ гэж хаалгач өгүүлэв.

Энэ бол Ариун явдалт нагац эгчийн хувьд азтай явдал байлаа. Учир нь тэрбээр үнэгний амьдралаар олон жил амьдрахдаа олон олон эрдэмтэй үнэгтэй найзалж явсан бөгөөд тэдний нэгнээс Энэтхэг бичиг үсэг тайлах эрдэмд суралцсан байлаа. Тэр энэ тухайгаа хаалгачид хэлэв. Гэхдээ үнэг байсан, үнэгнээс суралцсан гэдгээ хэлээгүй нь мэдээж. Хаалгач эхлээд үүнд нь огтхон ч итгээгүй боловч Ариун явдалт нагац эгч өөрийн багш байсан гээд Бодисадын хувилгааны тухай уран гоёор ярихад ялимгүй итгэж эхлэв. Тэгээд түүний тухай эзэндээ айлтгаж өгнө хэмээн ам өглөө.

Орой нь Төгөлдөр Ян санскрит бичвэрээ аван буцаж ирэхэд нь хаалгач түүнд энэхүү гайхалтай зочны талаар хэллээ. Ян түүнийг нь нэг их тоосонгүй бөгөөд ганц хоёр хоног юу болохыг нь харья гэж шийджээ. Гэвч дөнгөж гэртээ ортол эхнэр нь өдөр тохиолдсон гайхалтай явдлын талаар сонирхуулан ярьж гарлаа.

- Би цэцэрлэгтээ жимс сонирхож зогсож байгаад зүүн өмнө зүгээс нэгэн үзэсгэлэнт солонгорсон үүл хөвж ирэхийг харлаа. Гэтэл тэр үүлний яг гол дунд нь алт, сувдан хажлагат суудал дээрээ цагаан заан хөлөглөсөн Бодисадын хувилгаан амгалан дүрээр заларч яваа нь харэгдсан. Би ч Бодисадын хувилгаан мөн дүрээрээ надад харэгдлаа гэдгийг ойлголоо. Тэгээд би газарт сунаж мөргөлөө. Дараа нь толгойгоо өндийлгөн хартал хувилгаан аль хэдийн явж одсон байлаа хэмээн тэр ярив.

Тэгсэн чинь Ариун явдалт нагац эгч өөр өөр дүрд хувирах ид шидээр баян юм санжээ. Солонгот үүлэн дээр цагаан заан унан хэдхэн минут зорчиход түүнд амархан байжээ.

Харин Төгөлдөр Ян эхнэрийн хамтаар Ариун явдалт нагац эгчийг хувилгаан хүн байна гэдэгт бүрэн итгэлээ. Тэгээд зүүн өмнөд зүг үрүү Төгөлдөр Ян хандаж Ариун явдалт нагац эгчийн нэрийг гурвантаа дуудсан даруй хаалгач нь түүнийг үүдэнд хүрэлцэн ирсэнийг дуулгалаа. Тэд нар эмэгтэйг хүндлэн угтаж, таван тансаг жимс ногоо тэргүүтэн ширээнд урин суулгалаа. Тийнхүү цайлсны дараа Төгөлдөр Ян хосгүй үнэтэй санскрит бичвэрийг хайрцагнаас нь гаргаж ирлээ. Тэрхүү бичвэр нь ховор нандин Зүрхэн тарни болохыг Ариун явдалт нагац

эгч андуугүй таньж тухайн хуудаснаас түгдрэлгүй уншин Төгөлдөр Янд орчуулан хэлж өглөө. Төгөлдөр Ян ч үүнд нь баярлан бүх судрыг уншуулахын тулд Ариун явдалт нагац эгчийг гэртээ үлдэн амьдрахыг толгой мэхийлгэн хүслээ.

Тэр эхнэрийн хамт түүнд өдөрт ямар хоол, цай зооглохыг нь лавлахад Ариун явдалт нагац эгч инээд алдаж,

- Та бүхэн үүнд санаа зовох хэрэггүй. Би арван жилийг ганц өдөр шиг өнгөрүүлж чадна хэмээлээ.

“Энэ бол байж боломгүй зүйл” хэмээн Төгөлдөр Ян эхнэрийн хамт бодсон боловч түүний үгийг дагав. Түүнээс хойш нэгэн долоо хоног хэн ч Ариун явдалт нагац эгчийн дэргэд очсонгүй. Харин найм дахь өдөр нь Төгөлдөр Яны эхнэр түүн дээр очвол цаадах нь огтхон ч өлсөж ундаассан шинжгүй гялалзаж байхыг үзээд туйлын биширсэн бөлгөө.

Гэвч үнэн хэрэгтээ Ариун явдалт нагац үнэг учраас хүмүүний хоол зохидоггүй байсан хэрэг л дээ.

Ингэснээрээ Ариун явдалт нагац Төгөлдөр Янд амьд бурхан хэмээн хүндлэгдэж мөнөөх диваажингийн хатан хааны хэлсэн “УЛИАС СААТУУЛНА” хэмээх үг үнэн болох нь тэр ээ.

Өндгөн төрөлт

Хятадын өөр нэг уулархаг нутагт сүмийн өмнө нэгэн бяцхан цөөрөм байдаг байв. Уг сүмийн сайхан сэтгэлт хөгшин гэсгүй лам ойролцоо тосгонд ном айлдах заллага аваад овоодой малгайгаа угаахаар шийдэн мөнөөх цөөрөм дээр очтол усны мандал дээр нэгэн өндөг ховж яваа үзэгдэв гэнэ. Ламтан авч явсан сагсаа усанд хийн хоёр ч удаа оролдсоны эцэст өндгийг шүүрдэн барьж авч л дээ. Тэр нь тахианых гэхээсээ илүү галууных байж мэдэхээр бүв бүтэн том өндөг байв.

Сонин л юм даа, энэ хавьд галуу тэжээдэг хүн лав байхгүй дээ. За яахав. Дотроо ангаахайтай болов уу үгүй болов уу. Харан байж больё. Ангаахайгүй бол идэж орхино биз. Үгүй бол Чу хөгшинд өгчихвөл таарна хэмээн гэсгүй дотроо боджээ.

Гэсгүй өндгийг нарны гэрэлд барьж үзвэл дотроо ангаахайтай бололтой байсанд хөгшин Чуд явуулж орхиод мартчихаж гэнэ.

Гэтэл долоо хоногийн хойно гэсгүйг бясалгал хийж суутал Чу хөгшин ноцтой мэдээ авчран харайлгаж ирэв. Тэгтэл өндөг хагаран дотроос нь сөөм хэрийн жаал гарч ирсэн явдал тохиолджээ.

Тэрхүү жигтэйхэн амьтныг яахаа мэдэхээ байсан Чу хөгшин ийн ирээд гэсгүйгээс түүнийг буцааж авахыг хүсэв.

Ламтан уг хүсэлтийг хүлээж авсан ч эргэн тойрныхныг айлгахыг үл түвдэн энэ тухай хэнд ч ам ангайхгүй байх ам өгчийг Чу хөгшнөөс авчээ. Чөтгөр шулам л ийм янзтай төрдөг байх гэж тэр боджээ. Тэр хүн дүрст бяцхан жаалыг сагсанд авсалад сүмийн хамгийн алс цэцэрлэгт оршуулж орхиж гэнэ. Гэтэл гэсгүй тэндээс явахдаа эргээд хартал жаалхүүгийн толгой газар дороос шоволзон цухуйж харагдав. Өвгөн айсан сандарсандаа хүрэээрээ цохисон боловч хальт цохин хүрз нь

бутраад уначхаж. Харин жаалхүү нүдээ нээн, эелдгээр инээмсэглэв.

Гэсгүйн нүдэнд нулимс хураад ирэв.

Хөөрхий минь. Хүн төрөл олсон амьтан юм бол үр хүссэн хосуудад заяахгүй яав даа. Гэвч чи буруу газраа л төрж дээ. Хүмүүсийг айлгахгүйн тулд чамайг далд оруулахаас өөр арга даанч алга даа.

Гэсгүй ийн өгүүлэх зуур жаалхүүгийн толгойг шороогоор түргэхэн булаад булшийг өндөрлөн дээрээс нь том чулуугаар даруулж орхив. Тэр явахдаа цэцэрлэгийн хашааг цоожлоод хэрэв бут чөтгөр үхдэггүй юм аа гэхэд өлсгөлөнгөөр мажийх биз хэмээн боджээ.

Түүнээс хойших арван таван өдөр цэцэрлэг үрүү хэн ч зүглэсэнгүй. Харин арван зургаа дахь өдөр нь гэсгүй юу болсныг үзэхээр явж очлоо.

Түүний айж байсанчлан булшны шороо, чулуу тал тал тийшээ шидэгдсэн байх агаад аль хэдийн гурав дөрвөн төв болтлоо өсчихсөн мөнөөх хүү модны мөчир дээр нүцгэн, инээд алдан сууж байх ажээ. Тэгснээ өвгөнийг хараад ханцуйнаас нь барьж авахаар зүтгэлэх аж. Гэсгүйтэн ч хөлийн хурд мэдэн зугтаж жаахан тайвширч аваад өөрийгөө эрүүд эсэхийг эргэцүүлэн сүмдээ очин залбирал үүлдэв. Тэгээд бурхны номоор мэрэглэж үзвэл “Хамгийн аз жаргалтай хүн” хэмээх үгс тодрох нь тэр.

Сэтгэл санаа нь үймэрч догдолсон гэсгүй сүүлдээ жаалыг цэцэрлэгээс авчран эхнэрээ эрлэгт алдсан бөгөөд өөрийн гэх үр хүүхэдгүй хөгшин Лю хэмээх номхон зөөлөн зарцал аваачиж өгөв. Тэгээд хүүг үл таних тариачны гэр бүл сүмийн хүрдэн дээр орхисон хэмээх зарыг тараажээ. Түүнээс хойш хэсэг хугацаа өнгөрөхөд хүү жирийн хүний хүүхдийн хэмжээтэй болж, хэлд болон хөлд оров гэнэ. Сонин хачин байдлаар төрсөн болохоор нь хүүг Өндгөн төрөлт хэмээн нэрлэсэн байв. Сүмд хүүг нүд үзүүрлэн өндөгнөөс төрсөн бөгөөд нохой шиншлэхгүй амьтан гэж хэлдэг ганц нэг лам ч байв.

Гэвч хүүд бас буруу гэмээр зуршил байсан нь бүр багаасаа хоолонд ховлог, дарсанд шунамгай байдал аж. Хүү арван таван нас хүрэхдээ бурхны ном гадарлах болсон төдийгүй гардан зодооны эрдэмд ч сурсан байв.

Харамсалтай нь мань хүн хурц түргэн ааштай нэгэн байв. Өөрийг нь гомдоосон лам нарын гавлыг нээхээсээ ч буцахгүй байсан бөгөөд сүм хийдийн хэвшмэл амьдралд уйдаж цөхрөн хаа нэгтээ явж одохыг хүсэмжлэх ажгуу. Гэхдээ эцгийнх нь оронд эцэг болсон Лю хөгшнийг өрөвдөөд тэгж үл төвдөх бүлгээ. Гэвч нэгэнтээ хөгшин Лю хүнд өвчлөн

хэвтжээ. Өндгөн төрөлт бүтэн дөрвөн шөнө, дөрвөн өдөр Люг жинхэнэ хүүгийн ёсоор хувцсаа ч тайлалгүй цурамхийлгүй харж асарсан ч Лю нас баржээ. Тэгэхэд Өндгөн төрөлт асар ихээр гашууджээ.

Түүнээс нэг их удалгүй Өндгөн төрөлт нэгэн санваартны нум сум, хувцас эдлэлийг хулгайлан аваад сүмээс чөлөөтэй явж одов. Түүнээс хойш тэр олон он, сарыг улс орныхоо өнцөг булан бүрээр хэсүүчлэн тэнэж өнгөрөөв. Өндгөн төрөлт хаа сайгүй хоол гуйн олж идсээр явсан агаад харин замд дайралдсан булш бунханд байнга хүндэтгэл үзүүлэх бөлгөө. Тийн явахдаа өөртэй нь ижил бадарчин хийж яваа даяанч нартай зам нийлэн заримдаа хэдэн долоо хоног, сараар хамт явцгаадаг байв.

Гэхдээ ийн аялан явах нь өөрийнх нь жинхэнэ зорилгод хүрэхийн өмнөх түр зуурын хэрэг гэдэгт өндгөн төрөлт хатуу итгэдэг байв. Тиймээс ч элдвийн онцгой хүндрэл бэрхшээл, зовлон зүдгүүрийг үл амссан агаад нэгэнтээ Мөрөөдлийн Үүл хэмээх алдарт уулын даваан дээр нэгэн хадан цохиог олж үзжээ. Тэрхүү дун цагаан хадан цохио өмнөх замд нь хөндөлсөн тэнгэр хаан сүүхийх нь ертөнцийн хамгийн мухарт ирэв үү дээ гэмээр сэтгэгдэл төрүүлэх нь ер бусын. Түүнийг гайхан алмайрч байх зуур араас нь хэн нэгэн:

- Буцаад яв, буцаад яв. Та төөрчихлөө хэмээн хэлэх нь дуудлаа.

Эргэн харвал нэгэн мөргөлчин байх ажээ. Тэр явуулын хүн замаар орон алхах зуураа, энэ ямар газар болохыг лавласан Өндгөн төрөлтийн асуултанд хариулан, ярьж гарав.

- Энэ бол Цагаан үүлний агуй хэмээх нутаг бөгөөд Цагаан бичний сүнсний орон юм аа. Тэр Цагаан бич диваажингийн тарнийн хамгаалагч. Харин энэ цохио хараалын шившлэгээс хамгаалдаг гэнэ лээ хэмээн тэр мөргөлчин яриу.

- Диваажингийн тарни гэж юу юм бэ? Яагаад энэ хараалын шившлэгтэй ууланд түүнийг байлгадаг юм бол?

- Энэ тухай цөөхөн хүн мэднэ. Эрт галавын цагт Ертөнцийн захирагч Бичний сүнсийг Диваажингийн тарнийн хамгаалагчаар томилсон гэдэг. Гэвч тэр хамгаалагч байх үүргээ байнга мартдаг хайхрамжгүй нэгэн байж. Учир нь бичний дүрсгүй ааш хэзээ ч арилшгүй юм байж. Нэгэнтээ бүх сүнснүүд Баруун орны эх лагинын төрсөн өдрийн баярт уригдаад явчихсан хойгуур мань бичний сүнс ариун тарнийн номын нэг хуудсыг сэм ураад авчихаж. Түүнийгээ бичин сүрэгтээ үзүүлэх санаатай байж. Тэгээд газарт бууж ирээд нөгөө тарниа хуулан бичиж дуусаагүй байтал төрсөн өдрийн баяр тарчихжээ. Баяраас ирсэн

Ертөнцийн захирагч номын нэг хуудас, хамгаалагчийн хамт алга болсныг үзээд ихэд хилэгнэн, бичний сүнснийг шүүн асууж гэм буруут нь хүлээлгэсэн гэдэг. Тэр цагаас хойш цагаан бичний сүнс мөнөөх нэг хуудсыг агуйд үүрд хадгалан сахихаар шийтгэгдсэн агаад хадан цагаан хошуу бол бичин сүрэг, хараалын шившлэгээс хамгаалан тавигдсан эд юм хэмээн мөргөлчин ярьжээ.

- Энэ ч харин сонирхолтой түүх байна даа. Харин та хамгийн гол зүйлийг надад хэлсэнгүй. Тэр бичвэрт юу байгаа юм бэ дээ хэмээн Өндгөн төрөлт лавлав.

- Энэ бичвэрт зуун найман удаа хувилан төрөх нууц тарнийг тайлсан байгаа гэж би бодож байна гэж мөргөлчин хариу өгүүлээ.

- Хувилан төрөх гэнэ ээ хэмээн Өндгөн төрөлт дуу алдаад, ертөнцийн захирагч тэгж уурлах нь ч аргагүй л байж дээ. Тэгээд энэ нэвтэршгүй саадыг байгуулж дээ гэлээ.

- Жилийн гурван зуун тавин есөн өдөр нь хадан хошуу байгаа энэ газар нэвтэршгүй байдаг. Харин тавдугаар сарын тавны өдөр дундын хоёр цагийн хугацаанд л агуй хамгаалалтгүй хоцордог юм гэдэг. Учир нь энэ цагт Бичний сүнс Ертөнцийн захирагчид очиж жилийнхээ ажлыг тайлагнадаг учиртай гэнэлээ. Тэр хоёр цаг дуусахад хүжний цагаан утаа манарч анхилам үнэр үнэртэн Бичний сүнс эргэж ирэхийн дохио болдог юм гэсэн гэж мөргөлчин тайлбарлав.

- Агуйн нууцал нэвтрэх гэж хэн ч оролдоогүй хэрэг үү?

- Нэгэн хэрмэл лам агуй дээр ирсэн боловч, хадан хясаанаас агуй хүрдэг хавцал дээрх нарийхан гүүрээр гарч чадалгүй айгаад буцсан гэсэн. Тэр гүүр өдөр ч гэсэн тас харанхуй байдаг ангал дээрх маш нарийхан гүүр гэсэн.

Мөргөлчин Өндгөн төрөлт хоёр ийн ярилцаад зам салав. Мөргөлчний яриа Өндгөн төрөлтийн сэтгэлийг ихэд хөдөлгөв. Тэрхүү агуйд хүрч нууцыг тайлах хүн нь чухам өөрөө юм шиг Өндгөн төрөлтөд бологдон амар заяа үзүүлэхгүй байсан хэрэг.

Дөрөвдүгээр сар дөнгөж эхэлж байсан тул хэдхэн долоо хоног хүлээх л үлдсэн байлаа. Тэр өвс, мөчир түүн цуглуулж уулын бэлд овоохой барьж авлаа. Тэгээд агуу их адал явдалд бэлтгэн хүлээж эхэлжээ. Тэгээд цаг нөхцөөхийн тулд дарс ууж гарлаа. Тэгсэн нөгөө дарс нь цаг хугацааг түргэтгэх бус харин ч улам яаруулах өвчин тусгасан тул мань хүн нэгэн шөнө овоохойгоосоо гараад хадан хошууг зүглэлээ. Гэвч шигүү ой дундуур хэсэг амьсгаадан зүтгэж яваад толгой тархи нь овоо сэргэлэн болж, дарс нь гарч ухаан ороод буцсан ажээ.

Тэгээд овоохойдоо шургаж аваад хүлээлтээ үргэлжлүүлэв.

Тэгсээр тавдугаар сарын тавны өглөө Өндгөн төрөлт орноосоо өндийн хадан хошуу уруу хараа бэлчээлээ. Түүнд хадан хошуу жижигхэн болсон мэт санагдаж байлаа. Өндгөн төрөлт мөргөл залбирлаа үйлдсээр өдөр дунд болгоход тэнгэр бүрэн цэлмэж хадан хясаа нов ногоон уулан дунд тунгалаг тодорхой сүглийн харагдах ажээ. Өндгөн төрөлт хамгийн бөх гутлаа өмсөн гартаа бат бөх багаж зэвсгээ бариад уул уруу шуударлаа. Тэгтэл явах зам нь эхнээсээ л туйлын хүнд болж эхэллээ. Учир нь түүний замд нэгэн балархай зөрөг хааяа нэг үзэгдээд алга болчихоод байсан бөгөөд Өндгөн төрөлт зүтгэсээр яваад нэг л мэдэхэд хүн нэвтрэхийн аргагүй битүү ширэнгэ ойд орчихсон байлаа. Гэхдээ нөгөө балархай зөрөг хааяа харагдсаар байсанд Өндгөн төрөлт түүгээр баримжаалан урагшиллаа. Тэгсээр нэлээд хэдэн километр явсны эцэст мөнөөх жим нэгэн их хадан хясааны ирмэгт аваачлаа. Тэрхүү хадан хясааны ёроолд голын ус хөөсрөн урсах аж. Тэрхүү өргөн хавцлыг Өндгөн төрөлт гайхшран харж зогстол ирмэгийн чулууд гэнэт хөдлөн нарийхан нуман гүүр бий боллоо. Тэрхүү гүүр зөвхөн ганц төв өргөнтэй аж. Тэндээс нэг л хазгай гишгэвэл доош нисч үхэхээр байлаа.

Өндгөн төрөлт нэг гүнзгий амьсгал аваад урагш алхлаа. Алхсаар явтал гүүр дуусч, чулуун дундуур нэвт гарсан хонгил өмнө нь харагдлаа. Хонгилын тотгон дээр “ Цагаан үүлний агуй” хэмээн сийлсэн байв. Тэр очих газраа очжээ.

Өндгөн төрөлт урагшиллаа. Энэ хавийн газар үнэхээр үзэсгэлэнтэй ажээ. Тэр эргэн тойрноо анхааралтай ажиглаад авирч эхэллээ. Гэвч нэгэн содон үнэр үнэртэх нь тэр. Доош харвал Ертөнцийн захирагчийн хүжний тавиураас цагаан утаа дэгдэн анхилам үнэр хамар цоргилоо.

Энэ бол Цагаан бичний сүнс диваажингийн орноо зочлоод эргэж ирсний дохио ажээ. Үүийг мэдээд Өндгөн төрөлт айн сандарч хонгилыг руудан буцаж гүйлээ. Тэгээд гүүрэн дээгүүр харайлгалаа.

Сандарсандаа хальт гишгэн золтой л доош хийсчихсэнгүй. Эцсийн мөчид арайхийн тэнцвэрээ олоогүй бол тэртээ доорх хадан дээр бяц унах нь зайлшгүй байсан хэрэг. Тэгээд Өндгөн төрөлт гүүр гараад нэг гүнзгий амьсгаа аваад цааш гүйлээ. Хадан цохио улам нарийссар байсан ч Өндгөн төрөлт түүн дээгүүр амжин гүйж гарлаа.

Тэгээд овоохой уруугаа гэлдрэх зуураа зорьсон ажил бүтэмжгүй болсонд өөрийгөө зэмлэж явав.

- Ямар тэнэг юм бэ. Ингэж их хүлээж, ингэж их явчхаад нөгөө Диваажингийн номыг хаана байгааг ч мэдэхгүй байх гэж. Одоо дахиад

гурван зуун жар хоног хүлээх хэрэгтэй болох нь хэмээн тэр өөрөө өөртөө ярьж явав. Тэр хоромхон зуур сэтгэлээр унасан ч угийн хөгжүүн хүн тул буцаж сэргэлээ.

- За яахав. Одоо би ямар ч байсан очих замаа мэддэг болчихлоо. Дараагийн удаа илүү дөхөм боллоо. Гүүрээр нэг гарч болсон юм дахиад гарчхаж болох биз. Дараагийн удаа эргэн тойрныг харж цаг алдах хэрэггүй учраас шуудхан очоод номыг авчихна даа хө. Тэгээд буцаж эндээ ирээд уншаад байдаг хэрэг хэмээн Өндгөн төрөлт өөрөө өөртөө хэлсээр явжээ.

Ийнхүү өөрийгөө урамшуулсан Өндгөн төрөлт тавьсан зорилгоосоо няцахгүй хэмээн шийдсэн авай. Гэхдээ түүнд бүтэн жилийн турш овоохойдоо байгаад байх ямар ч шаардлагагүй байсан тул замд гарч ойр хавийн нутгуудаар хэрэн хэсч эхлэв. Тэрээр олноор хэсүүчлэн хоол гуйж явахдаа замд дайралдсан их бага булш бунхад, сүм хийдүүдэд хүндэтгэл үзүүлсээр явж байв.

Тийн байсаар жил тойрч тавдугаар сарын тавны өдөр болоход Өндгөн төрөлт урьдынхаасаа хавьгүй сайн бэлтгэлтэй байж байлаа.

Тэрээр урьд жилийнх шиг дарсанд мансуурсангүй, харин сэтгэлээ амаржуулан бататгахын тулд мөргөл залбирал үйлдэж, бясалгал хийж байв. Тавны өглөө тэр эртлэн босоод замд гаран явсаар хадан хошуу цэлмэг тэнгэрт тодорхой харагдаж эхлэх тэр агшинд хавцлын ирмэгт хүрч очсон байлаа. Тэр нарийхан гүүрийг дахин амжилттай гатлан хадан хонгилд тулж очлоо. Тэр урьдын явдлаас сургамж авсан тул эргэн тойрны гоо үзэмжийг ширтэн сонирхохыг үл төвдөн шулуунх урагшиллаа. Тэгсээр урьд жил нь хүрээд буцсан тэр газарт нэгэн хар завсар байхыг харлаа. Мөнөөх ариун номонд хүрэх хаалга мөн бололтой. Түүгээр орвол ердийн өрөөнөөс тав дахин том баймаар нэгэн саруул танхимд орж очлоо. Тэгтэл тэр танхимын буланд бас нэг хаалга байх нь ёстой нөгөөх хайсан газар байх нь дамжиггүй санагдав. Өндгөн төрөлт доош бөхийн уг заалсаар орж явчихлаа.

Энэ бол хаалга, хана, тааз нь бүгд чулуунаас бүтсэн цэвэрхэн жижигхэн өрөө байв. Өрөөнд чулуун ор, чулуун сандал, чулуун ширээ, сандал гээд тэр чигтээ чулуун тавилга дүүрэн байх аж. Бас чулуун шүүр, бийр, янтай ч үзэгдэв.

Өндгөн төрөлт тэр бүгдийг тэмтрэн үзвэл бүгд чулуунаас бүтсэн хөдөлгөөнгүй зүйл байх ажээ. Тэр өрөөний өнцөг булан бүхнийг нэгжин үзсэн ч диваажингийн номтой төстэй гэмээр зүйл олж чадсангүй тул хэсэг гайхшран зогсож байгаад өмнөх том танхим уруу буцаж орлоо.

Тэгж байснаа танхимын хананд сонин хачин дүрс байхыг гэнэт анзаарч тэрхүү тарнийн бичвэр нь жирийн номын адилаар биш харин чулуун ханан дээр сийлэгдсэн болохыг гэнэт ухаарах нь тэр.

Ариун гэгээн ном түүний өмнө байж байлаа. Өндгөн төрөлт догдолсондоо нүдээ арчаад бичвэрийг уншихаар зэхлээ. Гэтэл хүжийн үнэр анхиллаа. Өөрөөр хэлбэл Бич харуул бас л цагаа ололгүй эргэж ирж байгаа нь тэр ажээ.

Өндгөн төрөлт тэр даруй бүхнийг умартан агуйгаас гүйн гараад хонгил, гүүрийг дамжин балархай мөрийг мөшгин хар эрчээрээ харайлгасаар овоохойдоо буцан ирлээ.

Тэгээд бүтэн жилийнх нь хүлээлт, бэлтгэл талаар болсонд гутарсандаа цурхиран уйллаа. Тэгж байснаа шидэт тарнийн бичвэр тэр асар том агуйн танхимын бүх ханаар дүүрэн ярайж байсныг эргэн саналаа. Тэгвэл Бичний сүнсийг эргэн иртэл тэр бүхнийг хэрхэн тогтоож авах билээ гэж Өндгөн төрөлт бодлогооширлоо. Тэгээд бэх, цаастай байсан ч бичиж авч амжихгүйгээ ойлгоод мэгшүүлж байснаа сүүлдээ бүр цурхиран уйллаа. Өндгөн төрөлт ийнхүү бүтэн гурван шөнө, гурван өдөр зогсолтгүй уйлсан бөлгөө.

Тийн уйлж байтал хэн нэгэн гаднаас,

- Ийм чимээгүй газар шуугиан тарьж уйлаад байдаг хэн билээ? хэмээн хэлэхийг сонслоо. Өндгөн төрөлт толгой өндийлгөн харвал, урт цагаан сахалтай өвгөн зам дээр зогсон түүнийг харж байх ажээ. Сэтгэлээ нээх ханьтай болсон Өндгөн төрөлт овоохойноосоо үсрэн гарч хамаг юмаа уудлан ярилаа.

Түүний бүх яриаг сонссон өвгөн хамгийн сүүлд толгой дохин,

- Тийм ээ. Энэ бол үнэхээр хэцүү л дээ. Би ч нэг удаа тэр агуйд очиж байсан учраас бичвэр үнэхээр урт гэдгийг мэднэ. Гэхдээ чиний хувь тавилан хүрвэл тэр бүхнийг буулган бичиж авах хугацаа олдох нь мэдээж гэж өгүүлдэй.

Өндгөн төрөлт өвгөнийг гайхан харах зуур цаадах нь яриагаа үргэлжлүүллээ.

- Би тийм богино хугацаанд тэр бүхнийг хуулах чадалтай бийр байдгийг мэдэхгүй юм. Харин нэгэн шидтэн надад тэр их бичвэрийг дээр нь бүрхэх юм бол өөр дээрээ хувилж авдаг цаас байдаг тухай ярьсан юм. Гэхдээ түүнийг хэрэглэх ёстой хүн нь хэрэглэх учиртай юм. Тэр хүн ариун тарнийг муу зүйлд биш зөвхөн сайн сайханд зориулах сэтгэлтэй байх ёстой. Хэрэв тиймгүй бол тэр цаас нь цагаан хэвээрээ үлддэг учиртай.

Өндгөн төрөлт дээрх яриаг сонсоод өвгөнд талархал илэрхийлэхээр харвал өвгөн аль хэдийн алга болчихсон байлаа. Тэр Өндгөн төрөлтөд нэг бодлын итгэл найдвар, нөгөө бодлын эргэлзэх сэтгэл төрүүлээд явж одсон байлаа. Одоо нэг бол бодлоосоо татгалзах, эсвэл дахин гурван зуун жаран тав хоног хүлээх хоёрын нэг үлдсэн байлаа.

Өндгөн төрөлт дахин овоохойгоо орхин замд гарч, хоол хүнс гуйн хэсүүчилж, мөргөл залбирлаа үйлдэн, сүсэгтнүүдэд чадлын хэрээр тус болон явлаа. Тэгсээр дараа оны тавдугаар сарын таван дөхөж ирэхэд мань хүн уулан дахь жижиг овоохойдоо эргэж ирэн гурав дахь оролдлогоо хийгээд үзэхээр зэхлээ. Тэр дахин хүчээ хураан зүрхээ чангалж нэг зуун ширхэг цав цагаан цэвэр цаас бэлтгэн бүгдийг нь нямбайлан дугаарлалаа.

Тав дахь өдөр ирж, хадан хошуу агуйн амсраас хөдөлж эхлэхэд Өндгөн төрөлт аль хэдийн замдаа гарчихсан байв. Түүнийг гүүрэн дээр ирэхэд азарган бороо шаагьж байсан тул гүүрийн чулуу гөлийн халтиргаатай болж, үнэхээр явах боломжгүй болсон байв. Гэвч амьд хүн аргатай гэгчээр Өндгөн төрөлт цаастай үүргэвчээ нуруундаа зүүгээд гүүрийн доор орон гараараа гүүрээс зууран зүүгдсээр аварга том аалз мэт ямх ямхаар урагш ахиж эхэллээ. Тэгсээр байж аймшигт хавцлыг туулаад хонгилыг зорилоо. Тэр хонгилд очоод өвдөг сөхрөн сууж тангараг өргөлөө.

- Өндгөн төрөлт хэмээх мөргөлчин миний бие хэрэв диваажингийн тарнийн нууцад нэвтэрч чадах юм бол түүнийг зөвхөн сайн сайхны төлөө ашиглана. Би үүнийг муу муухайд огтхон ч хэрэглэхгүй бөгөөд диваажингийн хүсэл зоригт нийцүүлэх болно. Хэрэв намайг энэ тангаргаасаа няцвал диваажин намайг шийтгэн орчлон дэлхийгээс устгах болтугай.

Тэрээр ийн хэлээд өндийн босч агуйн зүг шуударлаа. Тэр амьсгаагаа ч дарж амжилгүй цагаан цааснуудаа гарган агуйн ханан дээр нааж эхэллээ. Тэр агуйн зүүн хананд арван гурван ширхэг цаас наагаад гүйцээсэн ч баруун хана нь хавьгүй том, хорин дөрвөн цаас наасан ч дуусах өдий харагдаж байв. Тэгээд хорин тав дахь цаасаа боодлоос нь сугалтал хүжний танил үнэр сэнгэнэх нь тэр. Хэдий бүгдийг хийж амжаагүйдээ гутарсан ч бас ч гэж нэлээд ажил амжуулсандаа сэтгэл хангалуун болсон өндгөн төрөлт ашигласан цааснуудаа буцаан аваад цагаан цааснуудаа үлдээн яаран буцаж овоохойдоо иржээ.

Одоо шалгах цаг иржээ. Тэр бичвэрийн доторх нууцыг зөвхөн сайн сайхны тулд ашиглана хэмээн тангарагласан билээ. Түүнд тэрхүү

нууцад нэвтрэх хувь тавилан байгаа бол цаасан дээр бичвэр тодрон гарсан байх учиртай билээ. Хэрэв тиймгүй бол цаас цагаанаараа байх ёстой аж. Өндгөн төрөлт үүнийг шалгахдаа яльгүй алгуурлав. Учир нь тэр санаснаар нь болохгүй байх вий хэмээн ихэд түгшиж байсан бөлгөө. Түүний зүрх хүчтэй цохилсоор цаасан боодлыг задлан овоохойныхоо шалан дээр тараан тавилаа. Гэтэл юу болсон гэж санана. Цааснууд бүгд л анх худалдаж авсан шигээ цав цагаан байх нь тэр. Өндгөн төрөлт балмагдан сандарч цааснуудыг нарны гэрэлд сайтар харлаа. Тийм ээ. Цааснууд дээр үнэхээр ямар ч бичиг тэмдэг алга, хов хоосон байлаа.

Бүтэн хоёр жилийн зүтгэл, хүлээлт нь ийнхүү талаар болсон Өндгөн төрөлт туйлын ихээр гашуудан газар сөхрөн унаж цурхиран уйлж эхэллээ.

Тийнхүү хэдэн цагийн турш уйлж байтал нэгэн хүний дуу гарч Өндгөн төрөлт сэхээ орлоо. Харвал мөн өмнө нь ирж байсан цагаан сахалтай өвгөн хэдэхэн алхмын зайд зогсож байх нь тэр.

- Энэ бүхэн бүтэшгүй зүйл байна. Би таны зөвлөснөөр хийсэн боловч болсонгүй. Миний хувь тавилан хүрсэнгүй. Бүх цааснууд цагаан хэвээр байна гэж Өндгөн төрөлт дуу тавилаа.

Тэгэлгүй яахав. Цагаан байх ёстой. Ямар тэдэн дээр бийрээр юм бичсэн биш. Гэхдээ би чамд нэг зүйл хэлээгүй орхичихсон байна. Тэр цааснууд тусгай бэхээр бүрхэгдсэн байдаг бөгөөд дээр нь буусан бичиг өдрийн наранд харагддаггүй юм. Харин шөнийн сарны гэрэлд бол үзэгдэнэ. Тийм болохоор тэргэл сартай шөнийг л хүлээх хэрэгтэй дээ гэж өвгөн хэлэв.

Энэхүү хөндлөнгийн хүн Өндгөн төрөлтөд ийн хоёр дахь удаагаа урам өгсөн тул мань хүн тэргэл сартай шөнийг гурван өдөр хүлээлээ. Тэгээд гурав дахь өдрийн орой овоохойныхоо хажуугийн шовх уулан дээр авиран гараад хамаг цаасаа өвсөн дээр тараалаа. Сар ч мандан тэргэл болон тунгалагшлаа. Өндгөн төрөлтийн үгээр хэлж боломгүй баяслыг төрүүлсэн бүдэг бадаг үсэгнүүд ч цаасан дээр үзэгдэж эхлэх нь тэр. Тэргэл сартай шөнө мөнх үргэлжлэхгүй гэдгийг тэр тооцоолсон учраас бийр, бэхээр зэвсэглэсэн байв. Тэр цаасан дээрх үл уншиж чадах үсэгнүүдийн дүрсийг хичээнгүйлэн тодруулсаар сар жаргахаас өмнө ажлаа дуусгалаа.

Тэгснийхээ дараа тэр өндийн босоод тэнгэр лүү ширтэн,

- Гэвч би нэг ч үг ойлгосонгүй. Миний мэддэггүй хэлээр бичсэн байна шүү дээ хэмээн хашгирлаа.

Тэгтэл хаа нэгтээгээс мөнөөх хөгшин мөргөлчийн дуу хадаж,

- Ариун явдалт нагацыг хай хэмээн цуурайтах нь тэр.

- Ариун явдалт нагац эгч гэж хэн юм бол? Хаанаас хэрхэн олох вэ? хэмээн Өндгөн төрөлт давтан давтан хашгирсан боловч эргэн тойрон анир чимээгүй хэн ч хариу өгөөгүй билээ.

Тэр ариун нандин тарнийг уншиж чадах хэн нэгнийг олж чадах болов уу? Тэр хэн нэгэн нь Ариун явдалт нагац эгч гэдэг нь мөн юм болов уу?

Өндгөн төрөлт жаахан эд хогшлоо бөөгнүүлж аваад замд гарч тэр нэгэн хүнийг хайхаас өөр аргагүй боллоо.

Бичвэр

Мөргөлчин Өндгөн төрөлт уул хөндий, уужим тал, ус мөрнийг гатлан олон олон хот тосгодыг дамжин Ариун явдалт нагац эгчийг бэдрэн явлаа. Гэхдээ ингэж явахдаа Ариун явдалт нагац эгч үрүү улам дөтөлсөөр яваагаа хэрхэн мэдэх билээ. Тэгсээр түүнд нэгэн өдөр мэргэн санаа төрөв гэнэ. Өглөө нь хоноглосон буудлаасаа гарсан мань хүн ойролцоо тосгон дахь дэвүүр худалдаалдаг дэлгүүр лүү яаравчлав. Өндгөн төрөлт гэндээс далдуу модны навчаар хийсэн томоос том дэвүүр худалдан аваад дээр нь “Ариун явдалт нагац эгчийг хайж байна” хэмээн томоор бичлээ. Ингэснээр эрлээ түргэтгэнэ гэж тэр тооцоолжээ. Үнэхээр ч мань хүн нэг их хол явах хэрэг гарсангүй. Ердөө л мөнөөх дэлгүүрийн эзэн түүнийг ийн бичиж байхад нь харчхаад гайхан дуу алдаж,

- Чи чинь бас л Ариун явдалт нагац эгчийг хайж яваа хүний нэг үү? Хэн түүнийг хайдаггүй юм бэ? гэх нь тэр.

Мэл гайхсан Өндгөн төрөлт, чи түүний тухай мэддэг гэж үү гэж лавлалаа.

- Мэддэг гэнэ үү дээ. Түүнийг мэддэггүй хүн харин байдаг гэж үү? Сүүлийн сард даяанчлан бадарчилж яваа лам бүхэн түүнийг зорьдог болсон. Түүний ятгалгаар Төгөлдөр Ян буюу Ахмад бурхан хоол хүнс түгээж байгаа. Та ч гэсэн аягаа дүүргээд авахад гэмгүй л байх.

- Тэр Төгөлдөр Ян, Ахмад бурхан гэдэг хаана байдаг хүн бэ?

- Эндээс хоёр өдөрчийн зайд Их Хуа уулын бэлд байдаг юм даа.

Энэ үед Ариун явдалт нагац эгч зөгнөлт үг биелэгдэх эсэхэд гайхан

догдолсоор он цагийг элээж байлаа. Түүний толгойд диваажингийн хатан хааны хэлсэн үг байнга эргэлдэх ажээ.

УЛИАС СААТУУЛНА.

ХАРИН ӨНДӨГ БҮГДИЙГ ТАЙЛБАРЛАНА.

ХАЙГААД ХЭРЭГГҮЙ ӨӨРӨӨ ОЛДОНО.

ХАЙСАН Ч ЦАГИЙН ГАРЗ.

Ян буюу Улиас түүнийг саатуулсан гэдэгт тэр итгэлтэй байлаа. Харин өндөг цаг хугацааны дараа ирэх байх гэж тэр найдаж байв. Гэхдээ хайгаад хэрэггүй, өөрөө олдоно гэдэг нь чухам ямар утга учиртай болохыг мань хүн үл ойлгох ажаам. Хайсан ч хаа хайхаа мэдэхгүй болохоор утгагүй мэт бодогдож байв. Гэхдээ л Төгөлдөр Яны гэрт байх ёстойгоо ойлгож байлаа. Гэхдээ өөрөө олдоно гэдэг нь чухам юу гэсэн үг юм бол? Ямар ч байсан сүсэг бишрэлтэй нэгэн нь л түүнийг хайж ирэх байх гэж Ариун явдалт нагац эгч таамаглаж байв.

Төгөлдөр Ян хайр харамгүй өглөг түгээж энэ тухай зар ходоод хоосон сүсэгтнүүдийн дунд ойн түймрээс ч хурдан тархаж, нэр алдар нь цуурайтаж буй нь Ариун явдалт нагац эгчид тустай хэрэг гэж бодож болохоор ажгуу. Хэрэв ийн өглөг харамгүй түгээвээс эхнэрийнхээ хамт диваажинд очих болно гэдэгт Төгөлдөр Яныг итгүүлэх тийм ч хэцүү бус байлаа. Ийнхүү өөрийг нь хайж ирсэн нэг ч хүнгүй байсаар бүтэн сар өнгөрсний эцэст хаалгач ирж нэгэн хүн зорин ирснийг дуулгавай.

Тэрхүү ирсэн хүний нэрийг Өндгөн төрөлт гэдгийг Ариун явдалт нагац эгч сонсоод бүр ч их баярлалаа. Тийм ээ. Үнэхээр л тэр хүн өндөг нэртэй өөрөө олддог байна.

Түүний нүд нь сэргэж ирсэн ч тэрхүү хөндлөнгийн хүнийг болгоомжтой утгах ёстой гэж өөртөө хэллээ. Яагаад гэвэл тийм хүн ирснийг Төгөлдөр Янд хэлье гэвэл мөнөөх диваажингийн хатан хаантай уулзсан, хатан ямар үг хэлсэн тэр үгэнд нь Төгөлдөр Яны нэр хүртэл орсныг нэгд нэгэнгүй тоочих ёстой болох нь мэдээж. Ариун явдалт нагац ямар их хэрэгт оролцож буйгаа мэдэхгүй байсан ч нууцыг заавал тайлан ойлгохыг эрмэлзэж байв.

Тийм хүсэл Өндгөн төрөлтийн цээжинд ч мөн адил буцалж байлаа. Тэр удтал бодсоны эцэст өөрт нь тусалсан цагаан сахалт өвгөн бол Бичний сүнс өөрөө байсныг ойлгожээ. Өндгөн төрөлтийг үнэн сэтгэлээсээ зүтгэсэн зүтгэлийг Бичний сүнс агуйн хаалгач мэдээд өөрөө тусалж, таринийн номыг авахуулаад улмаар Ариун явдалт нагац эгч дээр авчирч буй бололтой. Гэхдээ одоо хэрэв Өндгөн төрөлт

нуруундаа үүрсэн үүргэвчин дэх тарнийн номын тухай нэг л удаа ам ангайвал бүх зүйл талаар өнгөрөх байсан байв.

Энэ аюулаас Ариун явдалт нагац эгч түүнийг аварлаа.

- Агуу их үйл хэргийн гэрч бол оо та минь! хэмээн Ариун явдалт нагац эгч инээмсэглэн чангаар өгүүллээ,

- Энэ мөргөлчин бол миний урьд дүрд ихэд сайн хандаж ивээн хайрлаж байсан хүн юм. Одоо та нар надад яаж хандаж байна, яг л тэгж байсан хүн дээ гэж тэр өгүүллээ.

Өндгөн төрөлт энэ үгнээс юу ч ойлгосонгүй. Гэвч тэр үг дуугарсангүй. Учир нь тэр хоёрыг учруулсан энэ адал явдлын учир утгыг Ариун явдалт нагац эгч лав өөрөө тайлах биз, тийм болохоор чимээгүй л харж байа гэж тэр шийдсэн байв.

Тиймээс Бурхан Буддагийн агуу гайхамшигт нууцыг Төгөлдөр Яны хамтаар нэгэн дуугаар шагшин гайхаад урьд насныхаа явдлыг хоёулхнаа ярилцъя хэмээсэн Ариун явдалт нагац эгчийн саналыг хүлээн авлаа.

Тэгээд тэр хоёр хоёулхнаа үлдмэгц урьд эртээс өнөөг хүртэл тохиолдсон явдлын талаар бие биедээ дэлгэрэнгүй ярьж гарлаа. Яриа дуусаагүй шахам байхад түргэн зантай Өндгөн төрөлт ариун тарнийн номыг гаргаж ирэх гэсэн боловч Ариун явдалт нагац эгч түүнийг болиуллаа.

- Энэ хэргийг ганц цагт юм уу ганц өдөр хийгээд дуусчихдаг юм биш. Тийм болохоор бид маш анхааралтай төлөвлөгөө зохиох хэрэгтэй. Тарнийг судлахад олон сар шаардагдана. Үүнд бас мөнгө хэрэгтэй болно. Түүнчлэн бидэнд бусдын тусламж хэрэгтэй. Гурван толгой хоёр толгойноос яавч илүү хэмээн эмэгтэй өгүүллээ.

Тэр дээр цагт диваажингийн хатан хаантай уулзахын өмнө орхисон хүү Хар тавхайт нь ойролцоо нэгэн сүмд бийг Өндгөн төрөлтөд тайлбарлалаа.

Тэр хоёр Хар тавхайт уруу элч илгээн, дуудуулахаар тохиролшлоо. Мөн Хар тавхайтыг ирсний дараа гурвуулаа алсын нэг далд газар очин сэтгэл санаагаа ариутган бясалгал хийхээр явна хэмээн Төгөлдөр Янд итгүүлье гэж ярилшлаа.

Тэгээд энэ тухай Төгөлдөр Янд хэлтэл цаадах нь эхнэрийн хамт тун ч дурамжхан байлаа. Эр эм хоёр Ариун явдалт нагац эгчийн ярьдаг гэгээнтнүүдийн тухай домгийг сонсох туйлын дуртай байсан ба санскрит судрыг уншуулан баясдаг байсан болохоор тэр л дээ.

Ариун явдалт нагац эгч, Төгөлдөр Ян эхнэр хоёрт өөр нэгэн ертөнцийн нууцыг тайлж өгнө гэж амлаад өмнө нь хийж байсан шигээ

заан унасан Бодисадын хувилгааны дүрд хүртэл хувилж үзэв.

Эцэст нь төгөлдөр Ян түүний хүсэлтийг хүлээж авснаар барахгүй сайхан байр хүртэл гаргаж өглөө. Тэр нь Яны гэрээс холгүй орших хэд хэдэн өрөө бүхий сайхан байшин байлаа. Төгөлдөр Ян жилд өрөө байр түрээслэгчдээсээ мөнгөө авахдаа тэнд хэд хоног байрладаг байжээ. Тийм ч болохоор уг байранд гал зуух, хоолны агуулах, тавилга хэрэгсэл гээд бүх зүйл бүрэн байлаа. Байшин тал бүрээсээ ханаар хүрээлэгдсэн агаад цорын ганц хаалгатай аж. Тэр хаалгыг цоожлоод түлхүүрийг нь Ариун явдалт нагац эгчид хүлээлгэн өгчээ.

Төд удалгүй Хар тавхайт хүрэлцэн ирэхэд ээж нь хүүгээ Төгөлдөр Ян, түүний эхнэр, Өндгөн төрөлт гуравт танилцууллаа. Хар тавхайт байшингийн буланд байсан дарсны тухай дараа нь эгчийнхээ тухай асуулаа. Тэгээд олон жилийн өмнөх түүхийг сонсоод Тан гүрний хатан хааны булшнаас хэрхэн амь гарсныг гайхан, ээжийнхээ яриаг шимтэн чагнаж байв.

Ийнхүү дахин нийлсэн ээж хүү хоёр Өндгөн төрөлтийн хамт ийнхүү хүний нүднээс далдхан нуугдаж авлаа.

Тэгсний дараа Ариун явдалт нагац эгч бичвэрийг хэрхэн орчуулахаа төлөвлөн ярилаа.

- Энэ бичвэрийг орчуулан бичихэд чиний авчирсан цаас хэтэрхий том далбагар байна гэж тэр Өндгөн төрөлтөд хэлжээ.

Өндгөн төрөлт ч даруй явж, жижигхэн цааснууд болон дээд зэргийн чанартай бийр, бэх олж ирлээ. Тэгээд тэд сууцгаан Ариун явдалт нагац эгчийн хятад хэл үрүү орчуулан хэлэхийг Өндгөн төрөлт бичиж авсаар байв. Хар тавхайт энэ үед бэх сэлбэх, бийрийг бэхэнд дүрэх зэргээр бас л завгүй ажиллаж байлаа. Тэгсээр тэд орчуулгын ажлаа нэгэн шөнө, нэгэн өдрийн хугацаанд хийж барлаа. Ариун явдалт нагац эгч дараа нь бүх ажлаа нямбайлан шалгаж дуусаад Өндгөн төрөлтийн авчирсан нууцлаг хэл дээрх эх хувийг галд шатаалаа. Ариун нандин ном нэг л хувь байх ёстой хэмээн тэр үүнийгээ тайлбарласан бөлгөө.

Тэднийг ийнхүү жинхэнэ судлах, сурах ажлаа эхлэхэд бэлэн болоод байхад Төгөлдөр Ян сүүлчийн удаа ирлээ. Тэр их хэмжээний мөнгөтэй хайрцаг тэвэрсэн заршаа дагуулан иржээ.

- Та бүгдийг ариун үйлсээ бүтээхэд энэ тус болох болов уу гэж би найдаж байна. Та бүхний бүтэн жилийн хэрэгцээг би хангана гэж Төгөлдөр Ян хэлсэн авай.

Үнэн хэрэгтээ тэдэнд зээлүүлсэн мөнгө төдий чинээ алт болно хэмээн Ариун явдалт нагац эгч амласан учраас Төгөлдөр Ян ингэсэн

бөгөөд хүү Хар тавхайт нь мөнгийг алт болгон хувиргадаг шидтэй юм байжээ. Ян тэдэнд дахин сайн сайхныг хүсээд өөрийнх нь ивээлд ийм сайхан ажил хийгдэж байгаад сэтгэл ханан буцлаа.

Хэрэв тэр мөнөөх гурвыг ном үзэхээр бэлтгэж байгааг харсан бол амаа ангайлган гайхах байсан биз.

Хамгийн эхлээд Ариун явдалт нагац эгч Хар тавхайтыг ертөнцийн дөрвөн зүгээс шороо авчруулахаар явууллаа.

Түүнийг хойт, өмнө, зүүн, баруун зүгээс авах ёстой агаад түүнийг авчирсан хойно Ариун явдалт нагац эгч уутанд хийгээд дээрээс нь есон шидийн юмс нэмэрлэв. Тэр нь алт, сувд, мод, чулуу, талх, гурил, нүүрс, түлээ зэрэг байлаа. Тэгээд ханын дэргэд шивээ хана босгон түүн дээрээ гурван дэнлүү асаан байрлууллаа. Өмнө нь ширээн дээр бурхдын хөргийг залсан байв.

Дараа нь хэрэглэх ёстой цаас, бийр, бэхэндээ шид оруулах ёслол хийлээ. Тэр ёслолоор тэд долоон өдрийн турш өдөр бүхэн долоо дахин тарни бичин шившлэг хийлээ. Үүний хойно сүнснүүдийг дуудах цаг ирснийг Ариун явдалт нагац эгч дуулгалаа. Тэрхүү сүнснүүд урьд өмнө нь хэзээ ч ердийн хүний дуудлагаар ирж байгаагүй гэж Ариун явдалт нагац эгч нэмж тайлбарлав.

- Биднийг дуудахад тэд ирэх болов уу хэмээн Өндгөн төрөлтийг асуухад, хэрэв ирвэл бид яах болж байна хэмээн Хар тавхай нэмж асуулаа.

- Та нар арван эрхтнээ бүрэн захирдаг болсон цагт хэмээн Ариун явдалт нагац эгч хариулаад эдгээр эрхтнүүдэд хамаарагддаг арван сүнс тэр үед дуудлаганд ирэхээс өөр аргагүй болно. Тэд хэрэв аймаар харагдвал та нар айснаа үзүүлж болохгүй, харин их муухай дүртэй байвал шоолон инээх хэрэгтэй шүү. Тэд хүссэнийг чинь биелүүлэх болно. Харин буруу харьцвал буцаж ирэхээргүй явчхаж мэднэ шүү хэмээн Ариун явдалт нагац эгч нөгөө хоёртоо тайлбарлан хэллээ.

Тэгээд тэд Ариун явдалт нагац эгчийн заавраар тарни шившлэг уншаар нэг, хоёр, гурван долоо хоног болжээ. Тэр үеэс хойш зарим шинж тэмдгүүд тухайлбал зэр зэвсгийн дүрс үзэгдээд алга болох болов. Улмаар дөрөв, тав, зургаан долоо хоногийн шившлэгийн үеэр заримдаа ганцаараа заримдаа олуулаа сүнснүүд харагдсаар долоон долоо хоногийн эцэст бүх сүнснүүд цугларлаа.

Сүнс бүхэн олон дагуултай байсан боловч жижигхэн өрөөнд огтхон ч шахалдахгүй байсан бөгөөд тэдний ард нь Өндгөн төрөлт, Хар тавхайт нар зогсож байсан бол өмнө талд нь Ариун явдалт нагац эгч

байж байлаа.

- Бид гурав бол бурхны сонгосон элч нар билээ хэмээн Ариун явдалт нагац эгч тэдэнд мэдээлээд бид нар диваажингийн нууц тарнийн ёсыг судлах болно. Үүнд та нар туслах хэрэгтэй. Ажил дууссаны дараа та нар байдаг газартаа буцаж очно. Тэр үед та бүхнийг шагнаж урамшуулах болно гэж хэлэв.

Сүнснүүд зөвшөөрч буйгаа хэлээд мэхийн ёслоод тарж одоцгоов.

Гэвч Өндгөн төрөлт сүнснүүдийг захиран залахыг олон жил мөрөөдөж байсан хүн байжээ. Тиймээс мань хүн тэр шөнө харанхуйгаар орноосоо босон өрөөндөө очоод шившлэг хийлээ. Гэтэл гэнэт тэнгэр нүргэлэх мэт дуу гараад өрөөнийх нь ханан тушаа нэгэн аймшигт амьтан бараантан бий боллоо. Тэрхүү сүнсний нүд зэс мөнгө мэт эргэлдэн хацар нь ягаарч сахал үс нь сөрвийн боссон аж. Хуяг дуулга нь алтаар туяарах нь харагдав.

- Эзэнтэн минь. Таны дуудсанаар ирлээ. Юу гэж тушаах сан бол гэж тэр хүнгэнэлээ.

Хөөрхий Өндгөн төрөлтийн ам хатан зүрх нь дэлсэж юу хэлэхээ мэдэлгүй дэмий жаал холхилоо. Тэгж тэгж хашааны эргэн тойрны ханан дээр харц нь тогтлоо.

- Энэ хашаанд сүүдэрлэх газар алга гэж тэр хэлээд, Төгөлдөр Яны цэцэрлэгт буй жимсний дөрвөн модыг энд авчир гэж Өндгөн төрөлт хэллээ.

Сүнс нэгэнтээ бувтнаад алга болмогц асар хүчтэй салхи дэгдэн хавь орчинд галав юүлэх шиг болов. Хөөрхий муу Өндгөн төрөлт айсандаа аньсан нүдээ энэ бүхэн намдаж чимээ алдарсан хойно нээвэл Төгөлдөр Яны цэцэрлэгт байсан аварга том дөрвөн мод өмнө нь найгаж байх нь тэр.

Ариун явдалт нагац эгч үүнийг бас харжээ. Мэдэгдэхгүй байхаас аргагүй юм. Тэгээд Өндгөн төрөлтийг хатуу зэмлэлээ. Харин цаадах нь үүний хариуд, би ганц удаа л оролдоод үзсэн юм. Одоо дахиад тэгэхгүй хэмээн бувтанасан бөлгөө.

Гэвч Төгөлдөр Яны цэцэрлэгийн дөрвөн мод алга болсон шуугиан дорхноо тархав. Салхинд хийсчихсэн бол ядаж мөчир навч нь ч үлдмээр юм даа хэмээн Ян чихээ маажин бодож зогстол хөгшин асрагч Ван гүйж ирэн нөгөөх моднууд Ариун явдалт нагац эгчийн хашаанд байж байгааг дуулгав.

- Хашааны эргэн тойрон хана босгон хаалгыг нь түгжсэн байх ёстой. Чи тэр моднуудыг тэгээд яаж олж хараа вэ гэж тэр өвгөн Ванаас

асуув.

- Моднууд хананаас гурав дахин өндөр болохоор харагдалгүй яахав. Өмнө нь тийм юм лав харагддаггүй дэг.

Төгөлдөр Ян энэ бол Ариун явдалт нагац эгчийн ид шидээр хийгдсэн зүйл гэдгийг ойлгоод зарцдаа энэхүү үзсэн харснаа хэнд ч хэлэхгүй байхыг хүслээ.

Гэвч өвгөн Ван дахин нэг оньсоготой учирлаа. Учир нь Ариун тарний эхний хэсэгт эд юмсыг өөрчлөн хувиргахыг заасан байсан учраас манай гурван баатар Ван өвгөнөөс будаа, ногоо авчрахыг хүсэхгүй боллоо. Гайхсан Ван өвгөн агуулахаа үзвэл бүх зүйл урьдын янзаар байж байв. Тэгээд энэ тухай эзэндээ айлтгавал эзэн нь урьдын адил чимээгүй байхыг тушаажээ.

Ийнхүү бараг гурван жил болоход манай гурвын зорилго биелэх ойртсоор л байлаа. Тэд нар далан хоёр төрлийн шидэд суралцжээ. Хүн тус бүр үүл хөлөглөх, газар доор нуугдах, уулыг нүүлгэх гол мөрний урсгалыг өөрчилж чаддаг боллоо. Бүгд хүссэн дүрсэндээ хувирч чаддаг, ердийн гамбирыг дайчин эр болгодог, гал, ус, суманд ажирдаггүй шидтэй болжээ. Энэ бүхнийг ганцхан Бодисад хувилгаан нь л хийж чаддаг бөгөөд сэтгэл муутны гарт орвоос тун аюултай зүйл гэдэг нь мэдээж. Тийм ч учраас Ертөнцийн захирагч Цагаан бичийг тэрхүү тарнийн бичвэрийг хамгаалуулахаар илгээсэн ажээ.

Гэхдээ тэр тарнийн нууцад нэвтрэгсэд жаахан дутуу орхих юм бол муу үр дагавар учирдаг юм санж. Тэгвэл Өндгөн төрөлт тухайн үед ариун бичвэрийг буулгаж авахдаа зарим хэсгийг орхисон тул тэр гурав олсон ид шидээ чөлөөтэй хэрэглэх болжээ. Тиймээс ч Хятадын хойт хэсэгт дайн дажин дэгдсэн бөгөөд Ариун явдалт нагац эгч, Өндгөн төрөлт, Хар тавхайт гурвын нэр муугаар дуурсагдсан буй заа.

Харин тэд тэр үед номоо дуусгаад явахдаа Төгөлдөр Янд талархал илэрхийлэхээ мартсангүй.

- Би түүнд өөрийнхөө хөрөнгийг мануулж байх бар өгнө гэж Хар тавхайтыг хэлэхэд,

- Бид түүнээс зөндөө мөнгө авсан шүү дээ. Тийм болохоор би энэ чулуун довгийг алт болгон хувиргах болно хэмээн Ариун явдалт нагац эгч дуугарлаа.

- Сайн байна. Тэр алтыг чинь миний бар хамгаалах болно хэмээн Хар тавхайт хашгирлаа.

- Гэхдээ гурвууланг нь дурсаж байг л дээ гэж Өндгөн төрөлт хэлээд,

- Би чулуун дээр бид гурвын дүрстэй сийлбэр үлдээнэ гэлээ.

Эдгээр нь хамгийн тохирсон бэлэг болно гэж тэр гурав тохиролцлоо.

Ариун явдалт нагац эгч шивлэг үйлдэн чулуун довцог уруу үлээгээд баруун гараа хүргэхэд чулуу алт болон хувирлаа. Хар тавхайт цаасаар барны дүрс хайчлаад агаарт шидэн “хурдан” хэмээн хашгирлаа. Цаас газарт унангуутаа хувиран, архиран ярзайсан амьд бар бий боллоо.

Бар минь, бар минь

Алт баялгийг

Амь хайргүй манаарай.

Хар тавхайт ийн тушаагаад барыг ахин цаасан хэлбэр оруулаад тэр цаасаа алтан довцгийн ёроолд байх агуй уруу хийлээ.

Дараа нь Өндгөн төрөлтийн ээлж болоход тэр зартай сайн барималчийн сүнснийг барин авчраад өөрсдийнхөө баримлыг хийлгэлээ. Тэрхүү баримал тэр гуравтай усны дусал шиг адилхан болжээ.

Ариун явдалт нагац эгч хатан хааны хэлсэн мэргэн зөгнөлд сая л бүрэн дүүрэн итгэлээ. Улиас, өндөг гээд яг таарчээ.

- Диваажингийн хатан хааны хүслээр бид учирсан билээ. Одоо түүний зарлигийг сонсоцгоо. Тэр надтай хорин найман жилийн дараа уулзъя гэсэн юм. Тийм болохоор тэгж дуудтал нь бид хүлээх ёстой боллоо. Гэхдээ дуудсан цагт нь очихгүй бол хатан хааныг гомдооно гэдгийг хүн бүр санаж явах хэрэгтэй хэмээн Ариун явдалт нагац эгч хэллээ.

Тэр тийн хэлээд нөгөө хоёрыгоо доор үлдээн цэнхэр тэнгэрт уусан, нисч одлоо. Өндгөн төрөлт эд хэрэглэлээ агаарт шидэн хязгааргүй урт гүүр болгоод түүгээрээ өгсөн явж одов. Харин Хар тавхайт:

- Би лонхны диваажинд баймаар байна гэж хэлээд газарт гүн шигдсэн лонхны амсраар шурган алга болов.

Ийнхүү тэд алга болцгоосон агаад Төгөлдөр Ян ч тэр, зарц албатууд нь ч тэр тэднийг хэзээ ч оролдоогүй юм гэдэг. Харин нэгэнтээ цэцэрлэгт явж байсан жаал хөвгүүн тэр гурвын баримлыг олж үзээд энэ тухай Төгөлдөр Янд дуулгажээ.

Сайн нөхдүүд нь үхээгүй, харин мөнхийн царцмал амьдралд байгааг Ян олж үзээд хөөрөн баясчээ. Тэдний ариун гэгээн ажил дууссан бөгөөд алтан довцог бэлэг болгон үлдээснийг Төгөлдөр Ян олж үзлээ.

Эрчүүд улмаар алтан довцгийг өнхрүүлэн Яны гэрт аваачихаар цуглараад гар хүрмэгц дотроос нь аймшигт бар үсрэн гарч тэдний сүнснийг зайлуулах шахжээ. Тарж зугтсан эрчүүд эргэн харахад бар бараа

сураггүй болсон байж. Дахин оролдвол дахин тийм зүйл тохиолдсон тул алтыг тэр хэвээр нь орхисон агаад алтан довцгийн нүүрэн талд хэзээ нэгэн цаг амьдарч байсан хачирхалтай гурвын амьд мэт баримал дүрс харагдан байх болжээ.

Тэр цагаас хойш хорин найман жил өнгөртөл энэ байдал огтхон ч өөрчлөгдсөнгүй ажээ. Харин хорин найман жилийн хойно тэр газарт аялагчдын нэг мөнөөх баримлаас хэлтэрхий ч үлдэлгүй бутран алга болсныг олж үзсэн байна. Тэгэхэд тэнд цаасаар хайчилсан барны дүрс хэвтэж байсан гэнэ.

Мөнхжин

Диваажингийн хатан хаантай учирсан тэр нэгэн түгшүүртэй уулзалтаас өмнө, Ариун явдалт нагац эгч бодол санаанд алга болсон охин нь л байлаа. Тэр хаана байна, өөрийгөө ирээдүйд хэрхэн бэлтгэж байгаа бол? Гэвч түүнээс ямар ч сураг гарсангүй.

Үүнд гайхах явдалгүй юм. Учир нь охин амьд хүмүүсийн орчлонг аль хэдийн орхин оджээ. Тэр одоо арван гурван настай охин болж дахин төрсөн аж. Тэвчээргүй зангийнхаа уршгаар ийм байдалд хүрчээ. Эрчилсэн шуурга шуурсан тэр нэгэн шөнө хар салхи дэгдэн, эхээс нь салгаж агаарт хөөргөн авч явжээ. Айж эмээсэн охин салхинд эргэлдэх хооронд чихэнд нь дараагийн үгс тод сонсогдлоо:

“Болж буй явдаас бүү ай.

Цаг нь ирэхээр чи хатан хааны суудалд сууна.”

Эцэст нь хар салхи түүнийг зөөлөн гэгч газар буулгав. Охины сэтгэлээс сая олж сонссон үгс үл гарна. Тэр Зүүн гүрний нийслэлийн нэгэн нарийхан гудамжинд зогсож байлаа. Хааны ордны гялтгансан дээвэр тэндээс харагдана. Тэрээр заль мэх, цэцэн цэлмэг үг ашиглан ордонд орж, улмаар хан хүүгийн өргөөнд нэвтэрлээ. Хоромхон зуурын энэ айлчлал нь түүний аминд хүрчээ. Сайхан зөгнөлд автсан охин хэрэг явдлыг хурдасгаж, хан хүүг өөртөө татсанаар хэзээ нэгэн цагт хатан хаан нь болох байх гэж найдсан аж. Гэтэл хааны ордны сахиус бурхад түүний гоо үзэсгэлэнтэй хүн төрхөнд хууртсангүй. Түүнийг ид шидтэй үнэг гэдгийг тэд мэдэх билээ. Тийм үнэг хан хүүд хор уршиг тарина гэж тэд үзэх аж. Харанхуй шөнөөр охин хан хүүгийн өргөөнд ормогц, өрөөнд их гэрэл цацарлаа. Харуулууд юу болсныг харахаар гүйж ирэхэд, хан хүү тайван нойрсож байв. Харин өрөөний буланд үхсэн жижиг үнэг хэвтэнэ.

Түүнийг ордныхон гаргаж шатаалаа. Ариун явдалт нагац эгчийн

охины сүнс аль хэдийн дахин төрөхөөр замаа хөөж одсон аж. Ордонд гарсан учир битүүлэг явдлаас хойш удалгүй Зүүн гүрний нийслэлийн иргэн Ху овогтой баян худалдаачны эхнэр охин төрүүлж, түүндээ Мөнхжин гэдэг нэр хайрлажээ.

Он жилүүд өнгөрч Ариун явдалт нагац эгч, Хар тавхайт хүү Өндгөн төрөлт хоёрыг орхин сураг тасарсан охиноо сайтар хайхаар шийдлээ. Илбийнхээ хүчээр охины сүнс Ху овогтны гэрт байгааг мэдэж авав.

“Царайлаг, сайхан хүүхэд байна. Гэвч тэр Пэйчоу хот дахь үйл явдалд оролцохын тулд илбийн ухаанд суралцах хэрэгтэй.”

Ингээд Ариун явдалт нагац эгч охиныг ид шидэд хэрхэн уруу татан оруулах талаар арга ухаан сийлж эхлэв. Илбэ нь зовлонд унасан, өлсгөлөнд нэрвэгдсэн, аюулд байгаа хүмүүсийн анхаарлыг татдаг билээ. Гэтэл худалдаачин Ху овогтын гэр бүлд эд хөрөнгө, нэр төр гээд дутах зүйл үгүй тул Мөнхжин далд шидийн ухааныг сонирхохгүй нь лавтай.

Тэгтэл Ариун явдалт нагац эгч дараах арга мэхийг бодож оллоо. Тэр хэдхэн үлээхэд л худалдаачны дэлгүүр, агуулах, гэр орон нь шатаж, Ху овогтны гэр бүл ядуурлын туйлд хүрлээ. Өвлийн дунд сар байсан бөгөөд газар дэлхий цасанд хучаастай. Гэрийн эзэн хуучин нөхдөөсөө тусламж гуйхаар гадагш гарлаа. Түүний эхнэр охин хоёр муу оромжиндоо сууж үлдэв. Гэвч тэд тэвчихийн аргагүй их өлсөв.

- Охин минь, чи гараад улаан буудайн боорцог хэдийг худалдаж аваад ирээч. Эс тэгвээс чи бид хоёр аавыг чинь ирэхийг үзэхгүй юм шиг байна. Миний дэрэн доор хэдэн зэс зоос байгаа. Бидэнд өөр юу ч үлдсэнгүй. Түүнийг аваад ямар нэг идэх юм олж ирээч гэж хатагтай Ху гунигтайгаар өгүүлэв.

Олдсон найман зэс зоосоо гартаа атгасаар ноорхой хувцас, цоорсон гуталтай Мөнхжин цасан дундуур алхав. Хотын гудамжны цас хайлж, шавхай болж хувирчээ. Охин булан тойрохдоо хальтирч унав. Түүний хувцас ус шавхайтай холилдож, гартаа атгаж явсан зооснууд нь газраар нэг тарлаа. Найман зоосноос нэг дутаж, түүнийгээ удаан гэгч хайсан ч олдсонгүй. Даарч чичирсэн охин боорцогны наймаачин дээр орж гартаа байгаа бүх мөнгөө атгуулав.

- Нэг зоос нь хонхойсон байна, тэрнийг чинь би авахгүй гэж хэлээд тэр зургаан боорцог л өглөө.

Бүсээ хонхойсон зоосны дундах нүхээр сүвлэн гаргаж аваад, Мөнхжин буцах замдаа гарав. Хол явж амжаагүй байтал нэг гартаа таяг, нөгөө гартаа сагс барьсан эмгэнтэй тааралдлаа.

- Охин минь, чи сая юу худалдаж авсан бэ? гэж тэрээр шүдгүй амаа хөдөлгөж асуухад охин ч түүнд авсан боорцгоо үзүүлэв.

- Би өчигдрөөс хойш хэлэн дээрээ юм тавьсангүй. Чи надад нэгийг өгөөч гэж эмгэн гуйв.

Мөнхжин өөрөө хэчнээн их өлсөж байсан ч настангаас эмээхдээ нэг боорцог өгөв.

- Охин минь, би нэг боорцгонд цалсангүй. Үлдсэнээ бас надад өгөөч гэж эмгэн гуйлаа.

Мөнхжин хариуд нь ээжтэйгээ хамт өлбөрч үхэхийн даваан дээр байгаагаа, яаж нэг зэс зоосоо гэсэн, өөр нэг зоосыг нь худалдаачин хотойсон гэж голоод аваагүй түүхээ ярьж өгөв.

- Тэгвэл чи наад боорцгоо өөрөө ав даа. Надад хэрэггүй. Чиний сайхан сэтгэлтэй эсэхийг л шалгасан юм. Чи үнэхээр өрөвч охин юм. Надад өгсөн боорцогны чинь оронд би тус хүргэнэ ээ. Хотойсон зоосоо гаргаад ир дээ гэж настан хэлэв.

Мөнхжин зэс зоосыг бүснээсээ сугалан гаргалаа. Эмгэн түүнийг гартаа авч нэг үлээгээд буцааж өгөв. Зэс зоосны хотгор арилж шинэ мэт гялалзана.

- Хөөх, ямар гайхалтай юм бэ! Та надад наад аргаа заагаад өгөөч гэж Мөнхжин дуу алдан өгүүлэв.

- Энэ бол өчүүхэн илбэ төдий юм. Хэрвээ чи надаар ямар нэг юм заалгая л гэж бодож байгаа бол үүнийг уншаарай. Энэ номонд олон янзын хэрэгтэй зүйл зааж бичсэн байгаа. Гачигдалтай үедээ номоо нээж суралцаарай. Ойлгомжгүй юм гарвал Ариун явдалт нагац эгч гэж дуудагтун. Би чамд туслах болно. Харин чи юу хийж байгаагаа хэнд ч бүү мэдэгдээрэй гэж хэлээд эмгэн сагснаасаа час улаан даавуунд боосон жижиг ном гаргаж охинд өгөв.

Мөнхжин номыг авч талархаад, хэд алхаж байгаад эргэж харваас настан агаарт ууссан мэт алга болсон байлаа. Охин өөрт үлдсэн мөнгөө хадгалахаар шийджээ. Гэртээ хариад ээждээ хоёр зэс зоосоо цасанд гээчихсэн гэж хэлэв. Тэр хоёр боорцгоо идэх зуур ноён Ху ирж, хуучин зарц байсан хүн нь гурван зуун зэс зоос өгснийг баяртайгаар мэдэгдэв.

Гэвч мөнгө ганц хоёр өдөртөө л хүрэлцээд, байдал бүр дордов.

- Гачигдал гэж үүнийг л хэлэх байх, бяцхан ном бидэнд яаж туслахыг харъя гэж Мөнхжин өөртөө шивнэв.

Шөнө дунд охин орноосоо босч, номоо цонхон дээр тавиад сарны гэрэлд уншив.

Номын эхний хуудсанд “Мөнгө арвижуулах нь” гэсэн гарчиг харагдав. Илбийн аргыг уншваас ингэж өгүүджээ.

“Ямар ч хамаагүй нэг уяа юм уу бүч авч зэс зоосонд сүвлэ. Үүдэндээ гаргаж тавиад саваар тагла. Гартаа аяга ус барин хуудасны төгсгөлд бичсэн шившлэгийг долоон удаа давт. Газар тавьсан сав уруугаа балга ус цацаад “Хурдан!” гэж хэл.

Мөнхжин хотгорыг нь засуулсан зоос, ном боосон туузыг ашиглан илбийг туршиж үзэв. Тэр мөнгө тагласан шилийг сөхөж үзвээс үнэхээр мянган зэс зоос туузанд мушгирсан могой мэт байж харагдлаа.

Мөнхжин маш их баярлав. Гэвч эцэг эхдээ энэ мөнгийг хаанаас авсан гэж хэлэх вэ? Тэр хаалгаа чимээгүй нээж, гадаа цасан дээр зооснуудаа тавив. Нууц ивээн тэтгэгч тэдэнд шөнө мөнгө орхиж гэж харагдуулах гэсэндээ хатагтай Ху өглөө босоод хаалга онгойлгоод, гадаа хэвтэх мөнгийг олоод яг л тэгэж бодлоо. Ноён Ху харин гэнэтийн бэлэг хаанаас гарч ирсэнийг олох гэж толгойгоо гашилгав. Түүний эхнэр дэмий юманд санаагаа зовоохгүй байгаа гэж нөхрөө зэмлэв. Ноён Ху мөнгөөрөө түлээ, будаа, ногоо худалдаж аваад их л сэтгэл хангалуун байв. Дараагийн шөнө Мөнхжин илбээ давтаж, аав нь ахиад л учрыг нь олох гээд чадсангүй.

Хандивын гэж ойлгосон мөнгө удалгүй дуусч, ноён Ху хуучин найз нараасаа, эхнэр нь хөршүүдээсээ тусламж гуйхаар явжээ. Гэртээ ганцаараа үлдсэн охин номоо дэлгээд, хоёрдугаар хуудсанд юу гэж бичсэнийг уншлаа. Энэ удаа “Будаа арвижуулах нь” гэсэн гарчиг гарч ирэв. “Тэнгэр газрын ивээлээр бид будаагаа арвижуулаад байвал хоосон хоноход хүрэхгүй” гэж Мөнхжин бодлоо. Заавар нь яг л урьдын илбэтэй адил байв. Тэр хэдхэн ширхэг будаа үлдсэн шуудайг үүдэндээ тавиад дээрээс нь өөрийн хувцсаараа бүтээлээ. Шинэ шившлэгийг уншаад, амандаа балгасан усаа түүн дээрээ цацаад “Хурдан!” гэж хэллээ. Тэгтэл юу болсон гээч! Хуучин шуудай задарч гал тогооны өрөөний шалаар нэг будаа асгарав. Будаа өссөөр л. Охин сандран орилвоос хажуугийн байшинд байсан ээж нь юу болж буйг үзэхээр гэр лүүгээ гүйж ирэв.

Гаднаас хүн орж ирэхэд илбэ зогслоо. Мөнхжин өрөө дүүрэн будаа хаанаас гарч ирснийг тайлбарлан ядна. Аргаа барахдаа тэр гаднаас нэг өндөр хүн орж ирээд, томоос том шуудай дүүрэн будаа асгачхаад, үгний зөрөөгүй гараад явчихсан гэж тайлбарлав.

Хатагтай Ху охиныхоо ярьсанд итгэв. Харин ноён Ху энэ удаа хууртсангүй. Тэр Мөнхжинд үнэнээ хэлэхийг шаардаж, эс тэгвээс саваагаар зодно гэж сүрдүүлэв.

Ноён Ху, түүний хачирхалтай охин хоёрын тэмцэл үүгээр эхэлсэн билээ. Зодуулахаас айсан охин аавдаа бүх үнэнээ ярьж өгчээ. Түүнийг сонссон ноён Ху галзуурах дөхөв. Ид шид гэх мэт хориотой зүйлээр оролдсон хүнийг захирагч нар хэрхэн шийтгэдгийг тэр мэдэх тул, үг дуугүй номыг зуух уруу шидэж шатахыг нь харж зогсов. Охиндоо харин болсон бүх явдлыг март гэж хэлжээ.

Хэлэхэд амархан ч хийхэд хэцүү. Хандивласан мөнгө, шидэт будаа ч дууслаа. Тэд урьд өмнийхөөс илүү хэцүү байдалд оров. Хатагтай Ху гэр бүлдээ туслах гэж байсан охиндоо ширүүн хандлаа гэж нөхрөө зэмлэв. Хоосон холоод, хуурай амын эрхэнд орсон ноён Ху охиноосоо номыг нь шатаасанд уучлал гуйж, мөнгө болон будааг арвижуулахад хэлж байсан шившлэгээ санахыг гуйлаа.

Мөнхжин энэ хооронд гэртээ гараа хумхин суусангүй. Тэр заасан ёсоор Ариун явдалт нагац эгчийг дуудаж түүнээс тусламж хүсчээ. Хөгшин шидтэн түүнд дараах аргуудыг зааж өгчээ. Хаалга, цонхоо онгойлголгүй гэрээсээ хэрхэн гарах, модон савааг яаж өөрийн унтаж буй дүр төрхөнд хувиргах, хулс унан үүлэн дундуур Ариун явдалт нагац эгч дээр хэрхэн очих гэх мэт элдвийн шид.

Аав нь охиноо өдөр дуудаад, урьдах шившлэгээ санаач гэхэд нүдээ нухалсан Мөнхжин өгүүлсэн нь:

- Таныг хүсвэл би оролдоод үзье. Намайг үг хэлэх зуур та сандал дээр сууж байгаарай хэмээв.

Ху ноён ч сандал дээр суув. Мөнхжинг “Хурдан!” гэж хэлэхэд аав нь сандалтайгаа дээш хөөрлөө. Хөөрхий ноён Ху таазанд толгойгоо цохиод даруйхан буулгахыг хүсэв.

- Намайг уучлаарай. Миний санаж байгаа цорын ганц илбэ өлсгөлөн гэдсийг цаптахгүй нь гэж Мөнхжин өгүүлэв.

Гэвч тэр хийсэн хэрэгтээ гэмшиж, аавыгаа буулгаад хоёр уяа нэг зоостой бэлдүүлэв. Гэтэл ноён Ху хоёрхон биш, нэг зуун уяагаар илбэдэхийг хүсэв. Гэрт нь ийм олон байхгүй тул төв гудамжны худалдаачин дээр очиж сураглав.

- Надад нэг зуун уяа байгаа. Гэхдээ та түүгээр яах гэсэн юм бэ? гэж асуув.

- Зоос сүвлэх гэсэн юм аа гэж ноён Ху хариулав.

- Баяр хүргэе. Та их мөнгөтэй болжээ дээ. Уяанууд энэ байна, үнэ нь хорин зоос гэж наймаачин өгүүллээ.

Гэтэл ноён Худ төлөх хорин зоос ч байсангүй. Тэр мөнгөө сүүлд нь өгье гэхэд дэлгүүрийн эзэн зөвшөөрсөнгүй. Эцэст нь тэр гэртээ хариад

хоёр уяагаараа илбэдэж сурав.

Өдөр бүр уяанд хэлхсэн зоос, гал тогоо дүүрэн будаатай болжээ. Мөнхжингийн илбийн ухаан сайжрах тутам аавынх нь шунал ихэссээр л. Тэр оронцог болсон гэрээсээ нүүж, олон сайхан цэцэрлэгтэй том байшинд оржээ. Охиныхоо далд авьяасанд хянахаа ч больж. Гэтэл нэг өдөр ноён Ху лангуун дээрээ тавих хоргойгоо арвижуулахыг заалгахаар Мөнхжинг хайв.

Охин гэртээ байсангүй, удаан хайсны эцэст хамгийн жижиг өргөөнд ортол Мөнхжин аяга усны хажууд өвдөглөөд сууж байлаа. Тэр улаан хулуу авч, дотроос нь олон жижиг улаан үр гаргаад газар асгав. Дээрээс нь тайрсан сүрэл асгаад, шившлэгээ хэлсний дараа аягатай ус авч балгаад “Хурдан!” гэхэд, гэнэт улаан хувцас өмссөн туг жадтай хоёр зуун морьтой дайчин эрс гарч ирэн жагсацгаав. Туйлын гайхан ноён Хугийн нүдэн дээр охин нь цагаан хулуу авч, мөн л дотроос нь цагаан үрийг нь гаргаж газар асгалаа. Түүн дээрээ тайрсан сүрэл хийж шившээд ус балгаад “Хурдан!” хэмээвээс өмнө нь цагаан хувцастай хоёр зуун морьтой дайчин эрс зогсоно. Мөнхжин үсний зүүлтээ аваад үнэт сэлэм болгон хувиргаад түүгээрээ дохио өгөхөд, хоёр тал байлдаж эхлэв. Цэцэрлэгийн талбай хэдий жижиг ч дөрвөн зуун дайчин эрс дотор нь уужуухан багтаад тулалдаж байв.

Ноён Ху энэ бүхнийг гэвчиж харж чадсангүй. Тэр гэртээ гүйж ороод гал тогооноос хурц заадуур авчрав. Гэтэл тоглож дууссан охин цэргүүдийг хулууны үр, үрийг буцааж хулуу болгосон байлаа. Ноён Ху түүний араас нь ирээд, охиндоо сэрэмжлүүлэлгүй заадуураар агаарт даллав. Мөнхжингийн хүзүү оногдож, толгой нь газар унав. Айж сандарсан ноён Ху бие болон толгойг бутны ард нууж, цэцэрлэгийн хаалгыг түгжлээ. Түүний сэтгэл өдөржин өвдсөөр, орой өдрийн гунигт түүхээ эхнэртээ ярьж өглөө. Хатагтай Ху гайхшран:

- Чи хэзээ ийм аймшигт хэрэг үйлдсэн гэж? асуув.

- Өнөөдөр, яг үд дунд гэж тэр хариуллаа.

Хатагтай Ху санаа нь амарсан шинжтэй,

- Тэнд хэн унтаж байгааг очоод хараач гэж хэлээд охиныхоо өрөө үрүү дагуулан явлаа. Мөнхжин эсэн мэнд орон дээрээ унтаж байв.

Тэр нүдээ нээгээд,

- Аав аа, та миний хүзүүг ямар чанга цохив оо гэж хэлэв.

Учир битүүлэг охиноосоо тийм ч амар салахгүйгээ ноён Ху ухаарлаа. Хэзээ нэгэн цагт хэрэг явдал илрэх юм бол гэр бүлээрээ хатуу шийтгүүлэх тул ноён Ху охиноо хурдан гэрлүүлж гэрээсээ холдуулахыг

хүсэв. Ноён Ху юмны нарийн учир ойлгохгүй Чиао нэртэй тэнэг эр олж, Мөнхжин дуртай дургүй түүнтэй суув. Эхнэрийнхээ үйлдэх шидийг хараад гайхах ухаангүй тул Мөнхжин гэртээ дуртай илбээ үзүүлдэг байлаа. Тэгтэл зун болж халуу шатав. Мөнхжин нөхөртөө өндөр газар гарч, сэрүүцэх үү гэхэд Чиао зөвшөөрөв. Хөөрхий залуу хүний хэлснийг л дагадаг нэгэн билээ. Тэд сандал дээр сууж, эхнэр нь шившлэгээ амандаа уншив. Тэгэхэд их гэрэл цацарч, сандал дээшээ хөөрөн хот дундуур ниссээр хамгийн өндөр байшин болох харуулын цамхаг дээр буулаа. Сэрүүн салхи таатай үлээж, Мөнхжин торгон дэвүүрээр сэвнэ.

Тэдний доор эргүүл хийж яваа хоёр харуул ярилцана.

- Хөөе, тэр цамхгийн орой дээр юу байна аа? гэж нэг нь асуув.

- Хоёр хэрээ юм уу даа гэж нөгөө нь таамаглав.

- Үгүй байх аа.

- Тэгвэл тэдний нэг нь яагаад далавчаа дэвээд байгаа юм бэ?

- Далавч биш ээ, тэр чинь дэвүүрээр сэвж байгаа эмэгтэй байна шүү дээ.

- Эмэгтэй хүн ч бай, хэрээ шувуу ч бай, энд байх зохисгүй. Нум сумаар харваад үзье л дээ.

Харуул ингэж хэлмэгц нум сумаа авч харвав. Хөөрхий Чиао гуяндаа сум зоолтоостой доошоо унаж ирэх нь тэр. Ингээд хэрэг манджээ! Мөнхжин илбийнхээ хүчээр гэртээ эргэж харьсан ч Чиао шүүгчид байцагдан, ганцаараа биш эхнэртэйгээ цамхаг дээр сууж байсан нь тогтоогдлоо. Мөнхжинг олж ирэх зарлиг буув.

Аргаа барсан бүсгүй Ариун явдалт нагац эгчээс тусламж хүсэв. Тэр Зүүн гүрний нийслэлийг орхиж, Ариун явдалт нагац эгчтэй хамт амьдрах болсондоо туйлын баяртай байлаа. Мөнхжин ганцаараа Чэнгчоу хот орж заалгасан худагны дэргэд очив. Тэр худагны ирмэг дээр гишгэн доошоо үсрэв.

Худаг дотор ямар ч ус байсангүйд тэр гайхсангүй. Мөнхжин унасан ч үгүй, тэр зөөлөн гэгч агаарт хөвсөөр худгийн ёроолд буулаа. Харанхуй байв. Тэгтэл хүлээж байсан охидууд гарч ирээд Мөнхжинг тосч авав. Тэд харанхуйгаас гарч, хоёр талдаа ховор мод ургасан, гялтганасан эрдэнэсийн чулуун замаар дагуулж явсаар газар тив дээр хаана ч байхгүй тансаг ордонд ирцгээв. Хээнцэр хүлээн авалтын танхимд Ариун явдалт нагац эгч охиноо угтаж авахаар зогсох аж.

Гурван анд

Чэнгочу хот дахь Мөнхжингийн үсэрч орсон худагнаас холгүй орших хөл хөдөлгөөн ихтэй нэгэн гудамжинд Жэн нэртэй нарийн боовны худалдаачин аж төрдөг билээ. Махны наймаачин Чанг, гоймонгийн худалдаачин Ву, Жэн гурав сайн андууд бөгөөд гурвуулаа том биетэй, хүчтэй, арилжаа наймааны ухаанд гарамгай аж. Жэн урд өдөр нь зарах нарийн боов, мантуугаа жигнээд, маргааш өглөө нь эртлэн босч тэдгээрээ гудамжинд дэлгээд суулаа. Ирээд удаагүй байтал бадарчлан явдаг ламтны хөгжим дуулдав. Харваас намхан, хиртэй уранхай хувцастай, толгойгоо ороож боосон салбархай даавууны цаанаас ургаж зууралдсан үсээ цухуйлгасан нэгэн ламтан доголсоор ирлээ.

*“Чамд аз жаргал,
Эд хөрөнгө хүсэн ерөөе.
Надад ганц зэс зоос л
Өгч хайрлагтун!”*

Тэрээр ингэж хэлээд Жэний өмнө очиж зогслоо.

- Ламтан та яасан эрт морилж байх юм бэ? Надад танд өгөх үлдэгдэл хоол гараагүй байна. Мөн ганц зэс зоос ч алга даа гэж нарийн боовны худалдаачин өгүүлэв.

- Бөөрөнхийлсөн будаа чинь ямар үнэтэй вэ? гэж ламтан асуув. Тэр бол яахын аргагүй Хар тавхайт мөн байлаа.

- Том нь хоёр, жижиг нь нэг зоос. Та хоёр зэс зоос л өгчих, тэгээд аль алинаас нь нэгийг ав даа гэж Жэн санал болгов.

- Томыг нь ээждээ өгнө өө гэж Хар тавхайт хэлэв. Түүний хумс

хирээр дүүрсэн болохыг Жэн анзаарав. Тэрээр цавцайсан цагаан бөөрөнхийлсөн будааг саарал болтол нь гартаа базаад хэлсэн нь:

- Ээж минь наян настай. Ийм хатуу хоолыг яаж даахав. Оронд нь бууз өгөөч.

- Одоо наад будааг чинь хэн ч авахгүй дээ гэж Жэн үглэн үлдэгдэл хоолны тавганд хийлээ. Тэр жигнүүрээс бууз авч ламтанд өгөв.

- Дотор нь юу хийсэн бэ? гэж асуунгуутаа балиар гартаа атгав.

- Дээд зэргийн үхрийн мах гэж Жэн хариуллаа.

- Манай ээж мах иддэггүй. Оронд нь боорцог өгчих.

Төвөгтэй ламтангаас салахын түүс болсон Жэн хагарсан буузаа үлдэгдэл хоолны тавганд хийгээд, хүссэнээр нь боорцог өглөө. Гэтэл тэр мантуу авья хэмээв. Уур нь хүрсэн Жэн:

- Та хоёрхон зоос өгчөөд миний гурван янзын хоолыг үрэгдүүлээ! Боорцгоо аваад явж үз гэж хашхиран хөөв.

Хар тавхайт явахынхаа өмнө Жэний зарж байгаа хоол уруу сэмхэн үлээчхээд явлаа. Худаалдаачны санаа амрав. Гэтэл тэр хоол тавьсан ширээгээ хараад нүдэндээ итгэсэнгүй. Бууз, мантуу, нарийн боов нь бүгд шатсан түлээ мэт хар болсон байв. "Тэр муу ламтангийн хийсэн ажил! Би түүнийг барина даа!" гээд Жэн хойноос нь гүйлээ.

Гэвч хэргийн эзнийг гүйцэж чадсангүй. Хариугүй буцахын даваан дээр танил хөгжим сонсогдов. Жэн тэр зүг үрүү очтол, махны наймаачны үүдэнд олон хүн цугларсан харагдана.

"Чанг наймаачны мухлагийн тэнд яагаад хүмүүс цугласан юм бол?" гэж тэр гайхширав.

Ойртож очвоос настайвтар эмэгтэй газар хэвтэж харагдав. Хажууд нь хүү нь бололтой нэг залуу сэрээх гэж оролдоно. Эцэст нь тэр босоод, хүүгээ налаад, орь дуу тавьсаар явлаа. Жэн найзаасаа учрыг асуув.

- Ийм наймаа байх ч гэж! Дөнгөж сая нэг доголон ламтан ирээд,

"Чамд аз жаргал,

Эд хөрөнгө хүсэн ерөөе.

Надад ганц зэс зоос л

Өгч хайрлагтун."

гэж хэлэв. Би түүнд өглөг өгөхөд дэндүү эрт байна аа хэмээвээс тэр уурлаж, миний мухлагт орж ирлээ. Тэгээд ширээн дээр байсан хатагтай Тигийн захиалсан гахайн толгойнд гараа хүргээд нэг юм бувтнав. Энэ хооронд хатагтай Ти захиалсан юмаа авахаар ирлээ. Гэтэл тэр гахайн

толгойнд гараа хүргэмэгц, тэр нүдээ нээж харснаа хатагтайг хазчихав!
Тэгээд тэр ухаан алдсан юм гэв.

- Наад ламтан чинь ёстой мангас юм аа гээд Жэн өөрт тохиолдсон
бүхнээ Чангд ярив.

Тэр хоёр хамтарч ламтангийн араас хэдэн цаг хөөсөн ч олсонгүй.
Ингэсээр тэд гоймонгийн худалдаачин Ву дээр ирлээ. Тэнд бас нэг юм
тохиолдсон хараглав. Ву өөрийн туслах залууг зодож байлаа.

- Чи наад залуугаа яасан гэж зодоо вэ? гэж Жэн Чанг хоёр нэгэн
дуугаар асуув.

- Миний үйлчлүүлэгчид ирээд л яваад байна, гэтэл энэ муу залхуу
амьтан галаа асааж чаддаггүй. Үүнээс болж би ганц таваг гоймон ч
чанаж чадсангүй!

Нарийн боовны худалдаачин, махны наймаачин хоёр нэгэн зэрэг:

- Танай дээр нэг доголлон, заваан ламтан өглөг гуйж ирсэн үү? гэж
асууцгаав.

- Тийм ээ, түүрэн ирээд явсан. Та хоёр яагаад энэ талаар мэдэхийг
хүсэв. Би түүнд өгөх юм алга гэхэд тэр үг дуугаралгүй гараад явсан.
Гарахдаа зуух уруу нэг үлээсэн юм. Аан, би одоол юу болсныг ойлголоо!
Ингэхэд гэмгүй хүн зодуулж байна шүү дээ!

Ву үгээ хэлж дуусав уу, үгүй юу нөгөө ламтны хөгжим ойрхон
дуудав. Гурван найз нэг хүн мэт зэрэг босоод урд нь зогсох ламтанг
барьж авахыг завдав.

Доголон ламтан гүйцэгдэхгүй хурдан гүйсээр хотоос гарлаа. Нэг
мэдэхэд бүгд дацангийн гадаа иржээ. Ламтан тийшээ гүйж оров. “Одоо
л нэг баригдах нь” гэж гурван найз баярлаад хойноос нь оршгоов.
Дацангийн голд Будда бурхны том баримал байлаа. Ламтан түүний
гараар дамжин мөрөн дээр нь гарч, толгойноос зууран,

- Бурхан Будда, намайг авраач! гэж орилов. Баримлын толгойноос
зуурахад толгой тасарч уналаа. Хар тавхайт Буддагийн гэдсэн дотор
гүйж орлоо.

- Одоо чи баригдлаа! гэж Чанг хэлээд баримлын гараар дамжин
хүзүүн дээр гараад доошоо өнгийж харав. Тэгтэл хүзүүнээс гар гарч
ирэн Чангийг хөлнөөс нь татаж, баримал дотор оруулав.

Жэн баримлын хүзүүн дээр гарч зогсоод найзыгаа дуудавч хариу
сонсогдсонгүй.

Түрүүчийн гар гарч ирэхэд Чанг:

- Ноёнтон, би таны араас дагахаа больё. Танд хэчнээн бууз, мантуу
хэрэгтэйг асуухаар би ирлээ гэж аргаа баран хэлэв.

Гэвч гар нарийн боовны худалдаачныг хөлнөөс нь барин доош орууллаа. Гоймонгийн худалдаачингийн өвдөг чичирсээр зогсоно. Тэр бас л найз нарынхаа адил доошоо оров.

Буддагийн баримал дотор тас харанхуй. Түүний хөл нэг зөөлхөн юман дээр буухад,

- Чи над дээр гишгээд байна шүү дээ! гэж Жэн орилов.

- Чанг, чи хаана байна?

Чанг хариу дуугарав. Ламтан харин аль хэдийн алга болжээ. Гурван найз цаашаа явцгааваас гэрэл гарч, том чулуун хашааны хаалга нээгдэв. Түүний цаана уул ус, ой мод, тариан талбай байх бөгөөд Жэн, Чанг, Ву нар явсаар нэг жижиг байшинг олж харлаа. Дотроос нь сайхан зантай настан гарч ирээд, ядарч өлссөн хүмүүсийг хоол ундаар дайллаа. Найзууд эрлээ үргэлжлүүлэхийн даваан дээр нөгөө ламтан өөрөө орж ирэхэд бүгд түүн үрүү дайрлаа. Гэтэл гэрийн эзэгтэй энэ бол миний хүү гэв. Тэр эмэгтэй бол Ариун явдалт нагац эгч, хүү нь харин Хар тавхайт болж таарав. Худалдаачид болсон явдлаа ярихад авхай хүүгээ загнаж, уучлалт гуйлгав. Тэгсэн ч гэсэн гурван найзуудын сэтгэл гонсгор хэвээр л байв.

- Та нарын гомдлыг барагдуулахын тулд миний хүү сурсан эрдмээсээ үзүүлнэ ээ. Та бүгд нэр хүнд бүхий хүмүүс болох тул хэдэн илбэ заалгахад илүүдэхгүй биз гэж Ариун явдалт нагац эгч хэлэв.

Худалдаачдад түүний үг таатай санагдлаа. Хар тавхайт хулуу гаргаж ирээд, гартаа барин “Хурдан!” гэж хашгирахад давалгаалсан их ус болж хувирав. Гурван найз “Гайхалтай!” гэж шагшрав. Хар тавхайт илбээ буцаасны дараа дахиад “Хурдан!” хэмээвээс хулуу дотроос их гал асч эхлэв. Найзууд ахин гайхамшигийг шагшрав.

- Ламтан ах аа, наад хулуугаа надад өгөхгүй юу? гэж махны наймаачин гуйв. Ариун явдалт нагац эгчийн зөвшөөрөхөд, Хар тавхайт шидэт хулуугаа бэлэглэв.

Тэр өөр нэг илбэ үзүүлж эхлэв. Цаасаар морь хайчлан газар тавиад шившлэг уншив. Эцэст нь “Хурдан!” хэмээвээс цаас цагаан адуу болж хувирав. Хар тавхайт морио унаж давхичхаад буухад, морь буцаад жирийн цаас болов.

- Та нарын хэн үүнийг авмаар байна? гэж Хар тавхайт асуув.

- Би авъя гэж Ву хурдан хэлэв. Ингээд морь түүнд очив.

- Манай гурав дахь хүн юу авах вэ? гэж Ариун явдалт нагац эгч хүүгээсээ асуув.

- Яг одоо миний толгойнд юу ч орохгүй байна гэж тэр хариулав.

Энэ хоромд гаднаас дахин нэг хүн орж ирлээ. Пиэти авхай өөрийн охин Мөнжинг танилцууллаа.

- Надад нэг санаа байна гээд сандал авч, бас л шившлэгний тусламжтайгаар бар болгож хувиргав. Түүнийгээ унаж тэнгэрээр давхилаа. “Доошоо!” гэхэд бар буцаж ирээд дахин сандал боллоо.

Жэн энэ илбийг заалгаж авлаа.

- Та бүгд илбээ давт даа гэж Ариун явдалт нагац эгч хэлэв. Бүгд даалгавраа амжилттай биелүүлсний дараа Ариун явдалт нагац эгч өгүүлэх нь:

- Надад та бүгдээс гуйх зүйл нэг байна. Удахгүй Пиэчоуд уулзацгаая. Та бүгд тэндээс их буян хишиг хүртэх болно гэж амлав.

Гурван анд очихоо андгайлав. Хар тавхайт тэднийг гэрт нь хүргэж өгөхөөс өмнө бас нэг хүнтэй уулзацгаав. Шар нөмрөгтэй, чихэндээ алтан ээмэгтэй хамба лам ирж бүгдийн амрыг эрээд түүний холоос харсан гал, ус, нисдэг морь, бар ямар учиртайг лавлан асуув.

- Хамба лам минь, бүү хилэгнэгтүн. Манай хүүхдүүд шинэ найз нартаа илбэ зааж өгсөн юм гэж Ариун явдалт нагац эгч тайлбарлав.

- Надад илбээ үзүүлээч гэж хамба лам хэлэв.

Гурван анд хэлснээр нь болоход тэр илбийг нь өчүүхэн гайхамшиг гээд тоосонгүй.

Чанг хамбаас та тэгвэл бидэнд өөрийн шиднийг үзүүлээч гэж гуйв.

Хамба лам юу ч хэлэлгүй баруун гараа гаргав. Түүний хурууны үзүүр бүрээс тэнгэр өөд алтан туяа цацарч, туяа бүрийн үзүүрт Будда бурхан харагдлаа.

Жэн, Чанг, Ву гурав үг дуугүй агуу их шидтэний өмнө бөхийн ёсоллоо.

Шулмыг дарсан нь

Шидтэнгүүд цугласан нь цаг хугацаа ойртсоныг илтгэж байлаа. Диваажингийн хатан хааны Пеичоуд болох үйл явдлын тухай зөгнөн хэлсэн зүйл биеллээ олоход тун дөхөж байв. Ариун явдалт нагац эгч энэ хэдэн жилийг тун ч их тэвчээртэй хүлээсэн ажээ. Харин одоо бүхэл бүтэн мужийг сүйрэлд оруулахаар завдаж эхлэв.

Тэр Мөнхжинг Пеичоу уруу илгээв. Гашуудлын цагаан хувцас өмсөн гартаа сагс барьсан эмэгтэй зөрөн өнгөрөх эрчүүдийн харцгыг булаам үзэсгэлэнтэй харагдаж байв. Зоригтой нэг нь түүнийг хаашаа явж байгааг асуухад,

- Хөөрхий нөхөр минь нас барсан учир амь зуулга залгуулахын тулд зарим зүйлээ зарах хэрэгтэй байна гэв.

- Зарах зүйл чинь тэгээд юу сан билээ?

- Түм түжигнэж бум бужигнасан зээлийн газар зай гаргаж өгвөл би та бүхэнд үзүүлье гэлээ. Түүний хүслээр болж, Мөнхжин сагсаа доош тавив. Тэрээр нэг аяга усаар дүүргэхийг гуйхад хэрэгт дурлаж зогссон нэг нь түүний гуйлтыг биелүүлэв. Мөнхжин хутгаар газрыг ухаад сул шороог аваад нүхэнд ус хийв. Тэгээд зуурсан шавраар арван лаа хийлээ.

- Одоо миний лааг тус бүрийг нь гурван зэс зоосоор худалдан авах уу? гэтэл түүнийг хүрээлэн зогссон олон чангаар инээлдэв.

- Шавар лаанууд хэнд хэрэгтэй юм бэ? Үүний хариуд бүсгүй ойр хавийн мухлагаас бамбар аваад лаануудад хүргэхэд тэд эрдэнэсийн

гэрлээр цацрав. Алмайрсан олон тэдгээр гайхамшигтай лааг гурван зэс зоосоор авахын тулд зодолдож, Бодиства ч өөрийн арван лаанаас бүрдэх наймаа дууссаны дараа яваад өгөв. Дараагийн өдөр тэр дахин зээлээр үзэгдэж, цугласан олон өдрөөс өдөрт нэмэгдсээр хот даяар түүний тухай мэдээ тархлаа. Эцэст нь түүний хайж байсан эрийн сонорт гайхамшигт лааны тухай мэдээ хүрэв. Хайж байсан эрийг Ван Цэ гэх бөгөөд мужийн цэргийн захирагч тэрбээр 6 тохой өндөр, ханхар цээжтэй, төрөл бүрийн зэвсэг гаргууд эзэмшсэн нэгэн байлаа. Түүний багад эцэг эх нь нас барж, бага насаа хэцүүгээр өнгөрүүлсэн түүнийг лав сайнд хүрнэ гэдэгт хүмүүс эргэлздэг байв. Харин энэ өдөр тэр гудамжаар сэлгүүцэнгээ шидэт лааг гурван зоосоор зардаг эмэгтэйн хэр хөөрхнийг харахаар шийдэв. Тэрбээр цугласан олны дундаас урагшлан гарч ирээд өдрийн багц болох арван лааг бүгдийг худалдан авч хүмүүст тараан өгөв. Мөнхжин сагсаа авч явахад цэргийн захирагч түүнийг холоос дагав. Хот, хаалга, цаашлаад талбайгаас хоёр гурван бээр газар хөтлөн дагуулав. Цааш удаан явсан Ван Цэ тэсгэлгүй буцаж явахгаар завдан, эргэн тойрноо ажтал эгц өндөр уулс хүрээлэн байсан нь түүнийг төөрсөн байсныг илтгэлээ. Гэнэт Мөнхжин түүний хажууд инээмсэглэсээр хүрч ирэв.

- Таныг энд ирүүлэх гэж хэр зэрэг хугацаа орсныг мэдэх үү? Одоо харин миний ээжтэй танилцах цаг болжээ гэв. Гэв гэнэт тэд нэгэн байшингийн өмнө очиход түүний өмнө хээнцэр хувцастай, сурвалжит байрын настай авгай зогсож байлаа. Ариун явалт нагац эгч,

- Ван захирагч сайн явж байна уу? гэхэд хариуд нь Ван Цэ мэхийв.

- Чи энэ дэлхий дээр гав ганцаараа. Чамд тусламж хэрэгтэй учир энд авчирсан юм. Ийм сайхан эрд тохирсон сайн эхнэр хэрэгтэй. Би өөрийн охиныг чамтай гэрлүүлэхээр төлөвлөж байна хэмээв.

Ван Цэд үүнээс өөр хүсэх зүйл байсангүй. Тэгээд сүйт бүсгүйн ах Хар тавхайтын тусламжтайгаар гайхамшигтай хуримын ёслолд оролцохоор толгой эргэн явлаа. Тансаг хийцтэй нөмрөг, ховор идээ будаагаар дүүрэн бас ордны гоёмсог авхай нар дүүрэн байв. Ван Цэ ч энэ завшаанаар угсаа гарлын тухай дурьдахад Ариун явалт нагац эгч:

- Энэ зөв өө, сурвалжит болохын тулд чи бүх газрын захирагч байх хэрэгтэй гэж хариулав.

- Гэхдээ би чинь тосгоны цэргийн жирийн нэг ахлагч шүү дээ. Би хэрхэн хааны удамтай болох билээ? гэж Ван Цэ эргэлзэв.

- Бидний тусламжтайгаар чи бүх зүйлийг хийж чадна. Чиний эхнэр болох миний охин тушаалаа хүлээж байгаа зуун мянган цэрэгтэй. Ван

Цэ инээж өгүүлэх нь:

- Зуун мянган цэргийг тэжээх үр тарианы агуулах, зэр зэвсгээр хангах зэвсгийн агуулах хэрэгтэй шүү дээ. Хараад байхад энд тийм зүйл харагдахгүй байна даа гэж хэлэв. Мөнхжин:

- Миний цэрэгт хоол ч, зэвсэг ч хэрэггүй. Би чамд үзүүлье гээд хоёр бяцхан хайрцаг авч, тус бүрээс шош болон зангидсан сүрэл гаргаж ирэхэд тэдгээр нь хоёр зуун хүчирхэг, эр зоригт хороо болон жагсаж байв. Хязгааргүй аз жаргалаар бялхсан Ван Цэ хайрт эхнэрийнхээ дэргэд гурав, дөрөв хоносны дараа Пеичоу уруу буцаж очихоор шийдлээ. Түүнийг Хар тавхайт дагалдахаар болов. Удалгүй тэд Ван Цэгийн бяцхан оромжинд оронгуут хаалганы цаана хүн ирэх чимээ гарч, хаалга тогших сонсогдов. Ван Цэ гадагш гартал цэргийн хуарангийн ахлагч хэдэн эрийн хамт ирсэн байлаа. Хуарангийн ахлагч тун сэтгэл дундуур байдалтайгаар,

- Пеичоу мужийн захирагч гэж харамч хөгшин, хар амиа л бодох юм. Зургаан мянган цэрэгт ирэх сарын хөлсийг нь өгөхөөс татгалзсан. Тэгтэл тэд хэрхэн амьдрах вэ? гэхэд Ван Цэ:

- Бид одоо явал зохих вэ? гэж асуулаа.

- Бослого, үүнээс өөр арга зам алга!

Ван Цэ сонссон бүхнээ Хар тавхайтад дамжуулахад тэр хариуд нь:

- Өөрийн бүх цэргүүдээ маргааш өглөө гэрийн гадна жагсаа гэлээ. Залуу ч түүний хэлсний дагуу өглөө цэргийн хуарангаас цэргээ гарган гэрийн зүг дагуулан ирэв. Хар тавхайт түүнийг гэрийн гадаа угтаж байлаа.

- Будаагаа даах хэмжээгээр өөрсдөө ав гэж хэлүүлэхэд гайхсан Ван Цэ:

- Тэр их будаа чинь хаана байгаа билээ? хэмээвээс гэрт чинь байгаа гэсэн хариу сонсов. Ван Цэ харваас гэрийн бүх өрөө цагаан будаагаар дүүрсэн байв. Цэрэг эрс ч Ван ахлагчийн тушаасны дагуу үйлдэв.

Үдийн алдад харгалзагч нар ирэн, Ван Цэг мужийн амбаны өргөө үрүү авч явав.

- Ван ахмад аа, таны үйлдлийг би хэрхэн ойлгох вэ? Зөвхөн би л хуарангийн цэргүүдэд хувь хүртээх учиртай. Муу ахлагч чи миний эрх мэдлийг хууль бусаар булаан эзлэх хэн бэ? гэж захирагч ууртай нь аргагүй хэлэв.

Ван Цэ хариу хэлэхийг завдтал харгалзагч нар цоожтой төв агуулахаас мянга мянган уут будаа хулгайлагдсан тухай мэдээлэв. Амбан захирагч:

- Болжээ, засгийн будааг хулгайлан цэргүүдэд нууцаар тараана гэнэ ээ. Түүнийг гянданд хориод учрыг нь олж хужрыг нь тунгаахаас нааш түүнийг бүү гарга! гэлээ.

Ингээд Ван Цэг баривчлав. Шийтгэлийн хүнд хүчрийг даахгүйгээс айсан тэр гулдчин явахдаа алдагдсан үр тариаг хар шидтэнээс авсан гэдгээ хүлээн зөвшөөрөв. Тэр Хар тавхайтыг дүрслэн хэлж, харгалзагч нар ч түүнийг баривчлахаар гарав.

Энэ хооронд Хар тавхайт цэргийн хуаранд цэргүүдийг цуглуулаад, гэмт амбан захирагч өөрөө засгийн үр тариаг хулгайлж, нууцаар худалдсан буруугаа Ван ахлагч дээр тохоож байгаа тухай ярьж байлаа. Тэр тэдний төлөө өөрийн амийг цөлж байгаа Ван Цэг чөлөөлж, амбан болон түүний захиргааны эсрэг босохыг уриалав. Цэрэг эрс Хар тавхайтыг уухайлан дэмжсэн боловч Ван Цэг чөлөөлөхөөр мужийн амбаны өргөө үрүү халдаж зүрхлэхгүй байлаа.

- Үүнийг надад даалгачих, гэхдээ Ван ахлагчийг өөрсдийн толгойлогч гэдгийг тангараглахад бэлэн байгаарай гэж Хар тавхайт зааварчлав. Тэгээд өөрийн баривчлагдахыг хүлээлгүйгээр захиргаа орж өөрийгөө тушаав.

Хар тавхайтыг Ван Цэгийн хэвтэх гянданд аваачив. Эхний хулс Хар тавхайтын нуруун дээр буухад гайхалтай нь тэр яасан ч үгүй. Харин гяндангийн харгалзагч өвдсөндөө ёолж гарав. Хоёр дахь харгалзагч мөн л түүний адил цохиулав. Төдөлгүй бүх харгалзагчид ёолж гарав. Хар тавхайт шившлэг уншаад гав дөнгөө мултлав. Суллагдсан Ван Цэтэй хоёул амбан захирагчийн өргөө үрүү хурдлав. Тэднийг чөлөөлөгдсөнийг харахдаа ухаан алдтал айж, нуугдахыг завдсан золгүй захирагчийн толгойг Ван Цэ илдээрээ цавчин хаяв. Тэгээд тэр өргөөний хаалгыг нээхэд түүний 6000 цэрэг давалгаа мэт түрэн орж ирэв. Тэд захирагчийн албаны харуул, цэрэг болон түшмэд, гэр бүлийг хүйс тэмтрэн хоол хүнс, мөнгө, эрдэнэсийг булаан авав.

Тэр хооронд өргөөнөөс зугтан гарсан 2 цэрэг Зүүн гүрний нийслэлд очин Пенчоуд бослого гарсныг мэдээлэв. Хаан бослого даруулахаар байлдах урлаг гаргуун эзэмшсэн Лиу Иен-вей жанжинг 5000 цэргийн хамт илгээв. 5000 цэрэг дагуулан баривчлахаар ирж буйг сонссон Ван Цэ яахаа мэдэхгүй сандрахад Хар тавхайт, Мөнхжин нар түүнд туслах учир амар амгалан байхыг зөвлөв. Дайн дажинд дургүй Өндгөн төрөлт энэ үеээр хотыг орхиж, дацанд суухаар явжээ.

Лиу Иен-вей өөрийн хүчийг 1000, 3000, 1000-аар хуваахад Ван Цэ нэг хэсгийг хотоо хамгаалуулахаар нөгөө хэсгийг харин 2 хуваан

дайсантай тулалдуулахаар үлдэв. Лиу Иен-вэи туршлагагүй, мөн дээр нь хол замыг туулсан байсан учир Пэйчоу хотод орж ирэнгүүт Ван Цэгийн хүчинд бут цохиулав. Энэ үеэр Лиу Иен-вэи нь Туан Леи ахлагчид даалгавар өгөв. Туан Леи нууцаар 2 салаа явган цэрэг бослого гаргасан хуаран уруу илгээж төмөр хуяг дуулга гялалзуулан багахан хүнтэй дөхөж очингуут түүнийг Лиу Иен-вэи өөрөө гэж итгэсэн Ван Цэгийн цэргүүд ухасхийн давхив. Тэр хооронд Туан Леин явган цэрэг хуаранг галдахад, сандарсан Ван Цэгийн цэргүүдийн тэн хагас нь Туан Леид цохигдов. Үлдсэн нь арайхийн буцаж ирэнгүүт Ван Цэ ихэд почирдсон нь илт байлаа. Гэвч Хар тавхайт түүнээс 500 цэрэг өгвөл Лиу Иен-вейтэй нэгийгээ үзэлцье гэлээ. Удалгүй хааны цэргүүдийн ирсэн мэдээг сонсмогц Хар тавхайт цэргээ дагуулан гарч шидэт элсэн шуурга босгосноор дайснаа дарлаа. Ялагдсан Лиу Иеэ-вэи гурван өдрийн дараа ямар ч элс шигэхээргүй дуулгаар цэрэг болон морьдоо тоноглов. Дараачийн удаа Хар тавхайт зэрлэг араатнууд гаргаж ирэхэд, хэсэг цэргүүд мөн л хиар цохиулав. Лиу Иен-вей морьдоо араатны хаан арслангийн зурагтай эдлэлээр тоноглон авч явлаа. Гэтэл Хар тавхайт дэвүүрээ нэг далайлгаж хүйтэн салхи, хар үүл бүрхүүлэхэд Лиу Иен-вейгийн 5000 цэргээс хэдхэн зуу нь л үлдэв. Тэдгээр цэрэг нь ядарч туйлдсан байв. Учир нь Мөнхжин хий харанга дэлдэж түгшүүр зарласан нь тэднийг ийн сандралд хүргэжээ.

Хааны зүдэрсэн цэргүүд буцав. Пейчоуд харин баяр хөөр болж Ван Цэ нь Зүүн гүрний энхийг сахиулагч хааны цолыг авч, Мөнхжин ч хатан хаанаар өргөмжлөгдөв. Хар тавхайт гүнтний суудалд сууж, Пизти авхай өөрийн тусгай ордонтой болж, түүнчлэн дайнд оролцоогүй Өндгөн төрөлт хүртэл хувь хүртжээ. Жэн, Чан, Ву нар хотод ирж ажилд орох гэсэн хүсэлтэй олон түмэн иргэдийг дагуулж авчирлаа. Шинэ хаан зугаа цэнгэл, хууран мэхлэлтээс өөр юм мэдэхээ байв. Хотын эрдэнэс хангалтгүй санагдаж түүний албатууд шунаг хааны хүслийг хангахаар хулгайн гараа энд тэндгүй хүргэх болов. Хар шидийн ямар ч илбэнд гаргуун Хар тавхайт үргэлж дарс ууж согтуурсаар байв. Мөнхжин хатан хааны ямар ч үүргийг гүйцэтгэхгүй мөртлөө энгийн номхон иргэдээр тоглоом тохуу хийдэг болжээ. Хааны оройн зоогийн ширээг дээрмийн мал чимэх нь ердийн үзэгдэл болов.

Энэ явдлын тухай Өндгөн төрөлт мэдэх тусам ихээр гутарч байлаа. Тэнгэрийн ариун бичээст Ван Цэгийн бослого харамч шударга бус мужийн амбангийн эсрэг чиглэхэд амжилт олно гэсэн ч, Ван Цэ үүнийг гуйвуулан ашиглажээ. Хэрэг явдалд гутарсан Өндгөн төрөлт дацангаа

орхин явлаа. Пеичоуд найр болж байхад Зүүн гүрний нийслэлд гашуудаж байв. Лиу Иен-вейгийн мэдээг сонсоод байлдааны мэргэн аргыг эзэмшсэн Вен Ен-рог 100000 цэргийн хамт явуулахаар болов. Ван Цэ түүнийг угтаж хотын хаалгыг нээлээ. Тэр өөрийн хүмүүсийн дээр хэрмийн хажууд зогсож байв. Түүний зүүн гар талд гоймонгийн худалдаачин Ву, нарийн боовны наймаачин Жэн, баруун гарт махны мухлагийн Чан хотын дээр хэнгэрэг дэлдэж байв. Мөнхжин өөрийн хамгаалагчдыг дагуулж ялагчийг харахаар гарчээ. Вен Ен-ро цэргийн талд зогсож байлаа. Түүнийг хаалганы өмнө дөнгөж очингуут Ван Цэ:

- Энэ нутгийн төр засаг доройтсон байсан тул би унагасан. Намайг улс орны энхийг сахиулж байхад харин яагаад эзэн хаан миний эсрэг цэрэг илгээнэм? гэхэд Вен Ен-ро:

- Чиний үйлдсэн гэмт хэрэг уучлагдашгүй. Одоо чи миний цэргийн өмнө зогсож дийлэхгүй гэхэд,

- Тань шиг шударга хүн өтөл насаа амар тайван өнгөрүүлсэн нь дээр байх даа гэж Ван Цэ тавлав.

Хилэгнэсэн Вен Ен-ро тулалдах тушаал өгч, бөмбөр цохин их цэрэг урагшлав. Гэтэл хар үүл гарч цахилгаан цахиж, ширүүн бороо орлоо. Мөн элдвийн араатан, чөтгөрийн царайтай дайчид гарч ирэхэд Вен Ен-рогийн цэргүүд ухрах нь ухарч, зугтах нь зугтаж, тулалдах нь тулалдлаа.

Хааны цэргүүд цаашид хэрхэх талаар ярилцах зуур нэгэн эр босч ийнхүү зөвлөв.

- Би ч гэсэн энэ шидийг сурч байсан. Энэ шидийн эсрэг хонь, гахайн цус, адууны шээс болон сармис үйлчилдэг. Тэр нь илбийн хүчийг арилгахад тустай юм гэлээ.

Вен Ен-ро хойш нь тавилгүй тэр бэлдмэлийг бэлэн болгох тушаал буулгав. Зарлигийг ёсоор болгов. Бэлдмэлээс авч, бүхл сэлэм, жад, нум сумандаа түрхлээ. Тулалдааны өдөр нарийн боовны худалдаачин Жэн, махны мухлагийн Чан, гоймонгийн наймаачин Ву хаандаа өөрсдийн юу чадаагаа үзүүлэхийг хүсч тус бүр 500 цэрэгтэй давшив. Голд нь Ван Цэ, Хар тавхайтын хамт гол цэргээ удирдан явав. Гэтэл Хар тавхайтын ид шид үйлчлээгүй тул Ван Цэгийн хамт хот уруу зугтав. Вугийн шидэт морь цаас болоход Чаны хамт дайны талбайгаас арилав. Тэдний цэргийн хороо удалгүй хааны цэргүүдэд ялагдав. Жэн сандлыг бар болгон хувирган Вен Ен-рогийн нөгөө жигүүрийг устгахаар боллоо. Гэтэл түүний оролдлого бас бүтэлгүйтэж Жэн олзлогдов.

Тулалдаан үүгээр дуусав. Вен жанжны хамгийн их эмээдэг Өндгөн

төрөлт хотоос явсныг Жэн олж мэдлээ. Тэр өөрөө одоо гянданд суух болов. Вен Ен –ро хотыг эзэлж авахыг хүссэн ч дэндүү олон мангас, зэрлэг амьтдаас болж хохирол их гарч байлаа. Мэргэн Вен Ен –ро хүртэл яахаа мэдэхээ байв. Шидэт үер, түймэр, шуурга, чөтгөр, зэрлэг араатан хотод дураараа дургиж, тэднээс маш муухай үнэр гарсан нь Тэнгэрийн хааны хамарт хүрлээ. Иймээс тэр өөрийн элчээ Пенчоу уруу тандуулахаар илгээв. Тэдний ярьснаар Цагаан үүлний агуйн ариун бичээст хамаг учир байлаа. Агуйн савдаг сармагчин учрыг тайлж, хүн төрөлтөнд сайныг үйлдэнэ гэж хамбын хэлж байсныг ярив.

- Тэгтэл тэр өөрийн тангаргаа биелүүлсэнгүй гэж Тэнгэрийн хаан өгүүлэв.

- Эрхэм дээдэс ээ, түмэнтээ өршөөнө үү. Өндгөн төрөлт Пэнчоуд болж байгаа үймээнд гар нийлж оролцоогүй. Энэ нь Ариун явдалт нагац эгч, түүний хар хүчний үнэгнүүдээс үүдэлтэй билээ гэж Цагаан сармагчин тайлагнав.

- Цагаан сармагчин чи ариун бичээсийг хадгалах үүрэгтэй. Чи түүнийг хулгайд алдсан тул өөрийн биеэр энэ үймээнийг зогсоо.

Цагаан сармагчин хамгийн эхэлж Өндгөн төрөлтийг олохыг хүсэв. Тэр Өндгөн төрөлтийг Алтан Улаан уулнаас олж, түүнд дайсны үнэн дүрийг гаргадаг Тэнгэрийн хаанаас гуйж авсан шидэт толийг өгөв. Өндгөн төрөлт талархлаа илэрхийлээд, Пэнчоу уруу буцлаа.

Энэ үеэр Мөнхжин нөхөртөө хааны жанжин Вэе Ен-роогоос салах арга зааж өгч байлаа. Тэр хотоос том тээрмийн чулуу зөөлгөөд, түүнийгээ овоолоод дээр нь хаашаа очих зүг чигийг бичлээ. Мөнхжин шившлэгээ уншаад чулуун дээр ус амаараа цацаад “Хурдан!” хэмээв.

Вен жанжин дайснаа хэрхэх тухай ярилцаж байтал гэнэт дээрээс нь олон тээрмийн чулуу айсууг харлаа. Гэтэл хэн нэгэн түүнийг хүчтэй гараараа зайлуудлаа. Хормын дараа түүний сууж байсан сандал аварга чулууны доор нэг тохой орчим гүн газарт шигдсэн байв.

Цэргүүдийнх нь хэн нь ч биш байсан тул Вен Ен-ро өөрийнхөө аврагчаас “Та хэн бэ?” гэж асуухад тэр эрэгтэй бийр гуйж аваад өөрийнхөө нэрийг бичив. Тэгснээ тэр цаасаа хуйлан эвхээд далд хийчэв. Дараа нь гэнэт агаарт уусах мэт замжран алга болов. “Бас нэг чөтгөр” гэж цэргүүдийг хашхирахад харин Вен жанжин тэр цаасан дээр бичсэн нэрийг уншиж амжжээ. Тэгээд “Зуун нүдэт” гэж бичсэнийг уншаад жанжин хэсэг зуур тээнэгэлзсэнээ жилийн өмнө нэг хий үзэгдэл шиг хүний тухай зүүдэлсэнээ гэнэт санав. Тэрхүү зүүдэнд нь орсон хүн бол яг “Зуун нүдэттэй” адил байсан. Тэр бол их том хэрэг

хийснээсээ болоод тэнгэрийн орноос хөөгдсөн тул одоо уучлалт гуйн өөрийнхөө төлөө мөргөх мөргөлчдийг хайж яваа билээ. Вен Ен-ро өгөөмөр зантай хүн байсан тул өглөө сэрмэгцээ ойролцоох сүмд очиж Зуун нүдтийн төлөө түүнийг өршөөгөөч гэж залбирав. Дараа шөнө нь Зуун нүдэт түүний зүүдэнд дахин үзэгдэж Венд өөрийнх нь төлөө мөргөсөнд талархал илэрхийлээд цаашид ч түүнд туслах болно гэж амлажээ. Одоо энэ амласан тусламж нь иржээ. Вен жанжин энэ хачин түүхийг цэргүүддээ яриад одоо тэнгэрийн орны сүнснүүд түүний талд байгаа гэдгийг бодоод баярлан инээд алдав.

Мөнхжин, түүний нөхөр болон дүү нь бүгдээрээ Ариун явдалт нагац эгчид туслахаар болжээ. Ариун явдалт нагац эгч Зүүн гүрний энхийг сахиулагч хаанд цэргүүдээ дахин удирдахыг тушаав. Тэд хааны цэргүүдтэй Пеичоу хотын хаалганы дэргэд тааралдах үедээ тэднийг Ван Цэ өөрийн биеэр тэргүүлэн ирсэн ба Хар тавхайт, Мөнхжин, махны худалдаачин Чанг болон гоймонгийн наймаачин Ву нар тэр хөгшин илбэчин эмэгтэй ямар ид шид үзүүлэх бол хэмээн бүгд анхааран ширтэж байв.

Бүрээ бөмбөрийн дуунаар Вен жанжны цэргүүд давшилтанд оров. Пиэти авхай цагаан морио яаралгүй урагш залав. Тэгснээ жадныхаа хурц үзүүрээр арьсыг нь цоо хатгаж цусыг нь аягатай усанд тосов. Тэгснээ устай холилдсон цусыг газарт цацан нэгэн шившлэг хэлснээ “Хурдан!” гэж хаширав. Тэр дорхноо газар хөдөлж тэнгэр харанхуйлан цэргүүдийн дээр мөндөр асгаран буув.

Хааны цэргүүд үүнийг үзээд бужигнан сандрав. Вен жанжин зөвхөн мориноосоо уначихгүйг хичээхээс өөр арга байсангүй. Түүнд юу ч харагдахгүй, юу ч сонсогдохгүй, юу ч үзэгдэхгүй болж зөвхөн унахгүй тогтож үлджээ. Гэнэт өмнө нь эрчилсэн хуй салхи үүсч мориных нь толгойн тушаа ирэхэд хурц гэрэл өмнө нь гарав. Энэ гэрэл ямагт өмнө нь гэрэлтүүлж байсан тул тэрхүү гэрлийг дагаад явлаа. Ингэж тэрээр тулааны талбараас хэдэн мод газар холдоход энэ гэрэл түүнийг дагуулсаар хотын зүгт явсаар нэгэн жижиг боловч цэвэрхэн хийдийн хаалганы дэргэд ирэв. Вен жанжин мориноосоо буун хаалгаар оров. Нэг ламтан түүнийг ариун хутагтын дэргэд дагуулан авч ирлээ. Өндгөн төрөлт жанжныг нэрээр нь дуудан мэндлээд суухыг урьж цай аягалж өгөв.

- Та яаж миний нэрийг мэддэг билээ? гэж асуухад,

- Таны алдрыг эртнээс сонссон юм гэж Өндгөн төрөлт хариулаад үргэлжлүүлэв.

- Би таны морилон саатахыг хүлээж байсан юм. Гэхдээ тан шиг ийм агуу жанжин яагаад Пеичоугийнх шиг ийм газрын тулаанд амжилтгүй тулалдаад байна?

Вен Ен-ро түүний эсрэг ид шидтэй аргыг хэрэглэсэн тухай нэг бүрчлэн яриу.

- Би ийм төрлийн ид шидийг мэднэ. Тийм учраас танд тусалж чадна гэж болож байна хэмээн Өндгөн төрөлт хэлэв. Та энд түр амарч бай, дараа нь хоёул таны буудалласан газар хамт очъё гэв.

Тэднийг очих үед хааны цэргүүд амь үрэгдэгсдээ тоолон явж байв. Тэд үнэхээр их хохирол амссан байлаа.

Дараагийн өдөр нь Ван Цэ дахин цэргүүдээ удирдан хотын хаалганы гадна ирэв. Ариун явдалт нагац эгчийн тусламжтай тулааныг эцэс болгон Вен жанжны үлдсэн хэдэн цэргийг дарах зорилготой гарч ирцгээв.

Ван Цэ болон түүний туслагч нар урьдын адил юу ч хийхгүй зөвхөн бамбайгаа барин харин Ариун явдалт нагац эгч цагаан морио хөтөлсөөр гарч ирэхийг нь хүлээн зогсоно. Тэрээр гарч ирээд морины цусыг устай холин урьдын адил давтахад аймшигтай их салхи салхилж хааны цэргүүдийн өмнө хамба лам гарч ирээд хонх дамраа дуугаргаж эхлэв. Гэнэт хуй салхи түр зогссоноо эргэн эсрэг зүгт чиглэн явахад Ван Цэ үүний эсрэг юу ч хийж чадахгүй болж хотын хаалгаар санд мэнд орж хаалгыг арайхийн хаахад хааны цэргүүдийн дайралтад хэрмэн хана нүргэлж байлаа.

Тэд дахиад л хотод орж чадсангүй. Вен жанжин хамба ламын үнэлж баршгүй тусламжинд талархал илэрхийлээд цаашид яах хэрэгтэйг зөвлөлдөв. Энэ үед Вен жанжны цэргийн ахмад Ма хүрч ирээд хот уруу элч явуулах зөвшөөрөл гуйв. Энэ зоригтой төлөвлөгөөг сонсоод Вен жанжин маргааш нь Ма ахмадыг хот уруу ганцааранг нь явуулав. Ахмад Магийн үнэн зорилгыг хэн ч мэдэхгүй байсан тул энэ алхам нь дайнд өдөөсөн бас нэг үйлдэл болохоор мэдээ байв. Ван Цэ түүнийг хуучин найз шигээ угтан авч яриаг нь сонсоод хааны цэрэг хүч нь суларч өөрөө бууж өгөх төлөвлөгөөтэй юм байна гэж ойлгохоор байв. Гэхдээ ахмад Ма Ван Цэтэй ид шидтэй хамгаалагчгүй ганцаараа байхад нь уулзах магадлал маш бага байв. Энэ тухай ярилцаад ахмад Ма махны худалдаачин Чангийн өрөөнд архи ууж хонов. Дараагийн тулаанд Чанг өрийнхөө ид шидийн хүчийг харуулах гэж тэсэн ядан хүлээж байсан тул зөвхөн Вуг дагуулан явав. Хар тавхайт тэр үед согтуу байжээ. Мөнхжин Ариун явдалт нагац эгч хоёр өөр өөрсдийн ордонд

амарч байлаа. Чанг хотын хаалганд хүрч дайсны цэрэгтэй уулзахаар очоод хулуугаа онгойлгож “Хурдан!” гэж хашгирахад юу ч болсонгүй. “Хурдан!”, “Хурдан!” гэж ахин дахин хашгирахад гал ч гарсангүй, ус ч урссангүй. Учир нь урьд шөнө Ма ахмад Чанг унтаж байхад нь очоод түүний хулуун дотор өөрийн авч явсан цус, сармисны бэлдмэлийг хийсэн ажээ.

Ван Цэ хэдийгээр Мөнхжинтэй гэрлэсэн боловч дайснаа хөлдөөн хэсэг зуур гар хөлөө хөдөлгөж чадахгүй болгохоос өөр арга мэддэггүй байв.

Ван Цэ хотын хэрмэн дээр зогсоод Вен жанжингийн цэргүүдийн эсрэг Чанг, Ву хоёр хэрхэн шидэт бар гаргахаар чармайн ядаж байхыг нь харав.

Зүүн гүрний энхийг сахиулагч хаан амаа нээж үг хэлэхийг завдтал зоригт ахмад Ма нэг ч зэвсэггүйгээр ойртон ирж хамгаалагч нарыг нь хүрч ирэхээс урьтан хүчтэй үлээхэд Ван Цэгийн хамаг үүдэн шүдийг үйрүүлчихжээ. Ван Цэ юу ч хэлж чадахгүй болж Чанг Ву хоёр хотын хаалганы гадна бүтэлгүйтэн байв. Ариун явдалт нагац эгч хааны шүдийг эмчлэхээр оролдож одоо би ганцхан зүйлийг хийж чадна. Энэ бол Агуу шидтэн дээр очиж дээр үед хэрэглэж байсан ганц зүйлийг авах хэрэгтэй гэж хэлэв.

- Тэр чинь юу юм бэ? гэж Ван Цэ хугарсан шүднийхээ завсраар арайхийн асуув.

- Хэдэн жилийн өмнө би хүүгээ дагуулан явж эрдэмд суралцаж байх үедээ хийсэн хар илд юм гэж Ариун явдалт нагац эгч хариулав. Үүнийг хэрэглэхдээ хар нохойн толгойг цавчиж газарт унах үед нь амжиж толгойг нь унагах гэсэн хүнийхээ нэрийг хэлэх ёстой юм гэхэд,

- Тэгвэл бид Вен жанжин болон түүний бүх дайчдын нэрийг хэлж дуусгах хэрэгтэй юм байна. Ингэвэл бид тэднийг ялах болно.

- Тэр илд чинь хаана байдаг юм бэ? гэж Ван Цэ асуув. Би түүнийг тэнгэрийн уулын хамгийн өндөр оргилын хадан дунд нуусан. Хэрэв тэр газраа байгаа бол би одоо явж түүнийг олъё. Эргэж ирээд бүгдээрээ түүний гайхамшигт хүчийг үзье гэж хэлээд тэр гарч явлаа.

Энэ хооронд хааны цэргийн бас нэг эрэлхэг удирдагч хүрч ирэв. Тэр өөрийн 500 хүнээр хотын хэрмэн ханын доогуур хонгил ухуулах ажлыг удирдав. Тэд хотын байршлын тухай зургийг Жэнээс авсан тул энэ хонгил шууд хааны ордонд хүрэх ёстой байв. Өндгөн төрөлт тэдэнтэй хамт явж, шаардлагатай үед ид шидийн эсрэг арга хэмжээ авахаар төлөвлөжээ.

Ариун явдалт нагац эгч ид шидийн хүчээр өөрийгөө тэнгэрийн уулын оргилд зөөн аваачиж илдээ нуусан газарт иртэл тэнд нь түүний илдээ нуусан хадны дэргэд урт цагаан сахалтай өвгөн сууж байв. Ариун явдалт нагац эгч түүнийг таньдаггүй байсан тул мэхийн ёсолж мэндлэв. Тэр өвгөн Цагаан сармагчин бөгөөд Ариун явдалт нагац эгчийг устгахаар ирсэн байсныг тэр мэдсэнгүй.

- Настай эмэгтэй, та энд юу хийж яваа юм бэ? гэж Цагаан сармагчин түүнээс асуухад,

- Би энд өөрийнхөө орхисон илдийг авахаар ирлээ гэж тэр хариулаад бөхийн илдээ нуусан газраас нь гаргаж авав.

- Надад түүнийгээ үзүүлээч гэж өвгөн гуйв. Ариун явдалт нагац эгч түүнд илдийг өгөхөд өвгөн илдийг нь авч ирийг нь дагуулан илээд буцааж өгөхдөө,

- Энэ илд тийм ч сайнгүй болжээ гэв. Ариун явдалт нагац эгч илдээ бууцан автал тэр нь ердийн нэг хуучин илд болчихсон байсан тул авхай түүнд чадуулснаа ойлгов. Урлан бүхимдсандаа тэрээр өвгөн үрүү дайрахад өвгөн өөрийнхөө авч явсан хатгамалтай уутнаас толь гаргаж ирэв. Тэр толинд өөрийгөө харсан ямар нэг чөтгөр шулам алин боловч хувирч өөрийн жинхэнэ муухай төрхөндөө ордгийг Ариун явдалт нагац эгч мэддэг байв. Тийм учраас Цагаан сармагчин уутнаасаа толийг гаргахын өмнөхөн Ариун явдалт нагац эгч нүдээ тас анив. Цагаан сармагчин харин тэнгэрийн орноос өөрийн элч, хамгаалагч нарыг дуудан ирүүлж тэд түүнийг Тэнгэрийн хааны өмнө шүүхээр авч явав.

Энэ хооронд хотын хананы доогуур хонгил гаргаж байсан хүмүүс ажлаа дуусгажээ. Тэдний удирдагч болон Өндгөн төрөлт хамтдаа хамгийн түрүүн хотод нэвтрэн оров. Тэд Ван Цэгийн байгаа унтлагын өрөөнд орж ирэхэд тэрээр үйрсэн шүднээсээ болоод ярьж чадахгүй хэвээр байжээ. Тэнд ороод тэд Мөнхжин хатныг хартал ид шидэт далайгаар хамгаалуулсан байхыг нь харав. Өндгөн төрөлт нэгэн ариун шившлэг хэлтэл түүнийг хүрээлсэн далай нь алга болов. Тэд даруй өрөөнд орж ирээд рашааны хүчээр түүнийг эсэргүүцэх чадалгүй болгон хүлж гаргаад ордныг нь галдан шатаав. Дараа нь Пеичоу хотын гудамжинд гарч олон жилээр чөтгөр шулмын дарлалд боолчлогдон байсан ард түмэнд тэднийг чөлөөлснөө зарлан мэдэгдэв. Энэ үед хотын гадна байсан Вен жанжин хотын хэрмэн хананы цаана тэнгэрт тулсан их утаа гарахыг үзээд хонгил гаргаж байсан хүмүүс хотод амжилттай нэвтрэн орсныг ойлгож, цэргүүдээ дагуулан нээлттэй хаалгаар нь орж хотын иргэдэд хоол хүнсийг өгчээ.

Гэхдээ тэд Хар тавхайттай тооцоо бодох хэрэгтэй байв. Тэр хаана ч харагдахгүй байв. Өндгөн төрөлт Ариун явдалт нагац эгчид зориулан барьсан ордон уруу явав. Ордон эзгүйрсэн байлаа. Тэрээр ордонд ороод өрөөний 4 буланг анхааралтай ширтэв. Өрөөний алсын буланд хана түшүүлэн тавьсан хуучин шүүр түүний анхаарлыг ихэд татахад Өндгөн төрөлт тэрнийг ширтэн харав. Энэ үед урт цагаан сахалтай өвгөн болох Цагаан сармагчин түүний дэргэд хүрч ирэхэд тэрээр гайхан харав.

“Тийм ээ тэр бол Хар тавхайт” гэж Цагаан сармагчин хэлээд тэр үнэн хэрэгтээ хэн байсныг нь харцгаая гээд бүхнийг илчлэгч толио гаргаж шүүрэнд ойртуулан барихад шүүр алга болж оронд нь улаан үнэг хана налан сууж байв. Энэ явдал удаан үргэлжилсэнгүй. Хэдхэн мөчийн дараа тэнгэрээс аянга нүргэлэх мэт чимээ гарч Хар тавхайт үнэгийг устгажээ. Гадаа хөөрөн баярлах чимээ сонсдов. Юу болсныг мэдэхээр гараад хартал Мөнхжин хатны ордонд аянганд ниргүүлж үхсэн улаан үнэг хэвтэнэ.

Вен Ен-ро жанжин ард олны өмнөөс талархсанаа хэлэхээр Өндгөн төрөлтийг хайгаад олсонгүй. Учир нь тэрээр өөрийн найз Цагаан сармагчингийн хамт Тэнгэрийн хаанд очиж бүхнийг илтгэхээр явчихсан байлаа.

Вен жанжин цэргүүдийн хамт хотын дотуур сүр жавлантайгаар явж Пеичоу хот бүрэн чөлөөлөгдлөө. Ван Цэ цаазаар авахуулах ял авсан аж. Пэичоу хотод амар тайван эргэж ирлээ.

Цагаан сармагчингийн алдааг уучилсан тул тэрээр Тэнгэрийн улсдаа буцав. Харин түүний оронд Ариун явдалт нагац эгчээр Цагаан үүлний агуйд харуул хийлгэхээр шийджээ. Тэрээр зөөлөн шийтгүүлсэндээ баярлаж байсан боловч удалгүй газар хүчтэй хөдлөн нурж түүний сууж байсан агуйн хаалгыг даран битүүлсэн тул хаашаа ч гарч чадалгүй үүрд тэндээ үлджээ. Түүнээс хойш хэн ч Ариун явдалт нагац эгчийн сургийг сонссонгүй.

Хэвлэл нийтлэлийг
Интерпресс ХХК

Дэлхийн Банктай хамтран хэрэгжүүлж буй
"Хөдөөгийн боловсролыг дэмжих
(READ) төсөл"-ийн хүрээнд хэвлэв.
Худалдахыг хориглоно.